

UZMAN GÖRÜŞ

SAYI 46

Nisan - Haziran 2017

E-Ticaret *Havayolu Kargo* *Taşımacılığı*

■ **makale**

Sınır Aşan E-Ticaret Üzerine
DGD Çalışma Raporu
Kamile AKBAŞ

■ **makale**

Havayolu Kargo Taşımacılığında
Modern Uygulamalar
Yeliz ÖZKAYA

■ **makale**

E-Ticaret ve Türkiye
Burcu KORKMAZ

Lojistikte Türkiye'nin Yükselen Değeri

700.000 m² ALANDA KURULU TÜRKİYE'NİN İLK ve TEK ULUSLARARASI LOJİSTİK ÜSSÜ

ANKARA GÜMRÜK MÜDÜRLÜĞÜ VE MERKEZ LABRATUARININ BULUNDUĞU ÇAĞDAŞ ve MODERN YAPILARDA;

MODÜLER SİSTEM DEPOLAR VE ANTREPOLAR

1.080 m² modüler sistem, (alanı büyütülebilen), 10 x 27 aks açıklığında, 12 m net yükseklik, Tozumaz özel zemin, 6 ton/m² zemin dayanma gücündedir, Doğal ışık alan çatı yapısı ve pencere, Tüm duvar ve çatı ısı yalıtımlı, Asma kat imkanı, Yangın spring sistemi, Her 1080 m² depo için, 2 adet Hörman marka seksiyonel kapı, rampa ve körük, 1 adet personel girişi, 1 adet acil çıkış kapısı. Alt yapısı kullanıma hazır. (Yol, elektrik, su, telefon, giderler v.b)
Ortak alanlar genel aydınlatma, 24 saat kamera ve aktif güvenlik,

KULLANIMA HAZIR OFİSLER,

TAMİR-BAKIM YETKİLİ SERVİSLERİ, TİCARİ ALANLAR, TIR-KAMYON PARK ALANLARI, AKARYAKIT İSTASYONU, MOTEL, SOSYAL TESİSLER ve İHTİYACINIZ OLAN HERŞEY !

Ankara Lojistik Üssü Yönetim Merkezi A Blok No: 145/1 Fethiye Mahallesi, Kazan / ANKARA • Tel: +90 312 812 12 00 • Faks: +90 312 812 12 06

www.ankaralojistikussu.com

SIR GÜMRÜK
Müşavirliği Ltd. Şti.

“Mükemmel Gümrüğün Katalizörü Bilgi”

(WCO)

Genel Merkez

Barbaros Mah. Zaloğlu Sk. No: 10 34746 Ataşehir / İSTANBUL
Telefon : 0216 577 70 77 Fax : 0216 573 00 74

www.sir.com.tr

Halkalı İrtibat Ofisi:

Murat Bey Mah. Güzide Sok. No: 20 Zemin Kat Daire : 8 Çatalca / İSTANBUL
Telefon : 0 212 778 17 50

Sabiha Gökçen İrtibat Ofisi:

Sabiha Gökçen Havaalanı Kargo Terminali A17 Kurtköy / Pendik / İSTANBUL
Telefon : 0 216 12 42 - 685 11 39 Fax: 0 216 685 10 67

A.H.L. İrtibat Ofisi:

Egs Business Park Blok. Yeşilköy Mh. Atatürk Cd. No: 12/1 B-1
Çarşı Katı Ofis No. 125 Yeşilköy / İSTANBUL
Telefon : 0 533 761 27 14 Fax: 0 212 465 46 23

Ankara İrtibat Ofisi:

Yücepete Mahallesi İleri Sokak No:16/1 Anıttepe Çankaya
Gsm: 0530 468 92 84

Erenköy İrtibat Ofisi:

Atatürk Mah. Kamil Bey Sok. No: 16 D: 1 Ataşehir / İSTANBUL

Manisa İrtibat Ofisi:

Keçiliköy OSB Mahallesi Hasan Türek Bulvarı No:18/1
Tel: 0 236 503 00 74

Bursa Şube:

Fethiye Mah. Ferhat Sok. Ercan Özer İş Mrk. No. 5 -5
Ofis: 9-10-11 Nilüfer / BURSA
Telefon : 0 224 242 43 43 Fax: 0 224 443 51 32

İzmir Şube:

Atatürk Cad. Liman İş hanı no: 386 Kat 3 D: 8
Alsancak / Konak / İZMİR
Telefon: 0 232 464 55 59-53-20 Fax: 0 232 464 55 68

Eskişehir Şube:

Org. San. Böl. İş ve Tic. Mrk. No. 25/C ESKİŞEHİR
Telefon: 0 222 236 23 09-10 Fax: 0 222 236 23 11

Kocaeli Şube:

Hoca Halil Mah. Akova İş Merkezi No.
Telefon: 0 222 236 23 09-10 Fax: 0 222 236 23 11

Ambarlı Ofisi:

Angurya Çiftliği Mevkii Limanlar Caddesi /
Telefon: 0 222 236 23 09-10 Fax: 0 222 236 23 11

Mersin Ofisi:

Telefon: 0530 977 15 17

http://ulk.ist/

Ulaştırma ve Lojistik Ulusal Kongresi

26-27 Ekim 2017, İstanbul

Ana Sponsor

Destek Sponsoru

Gümrük ve Ticaret Uzmanları Derneği
GÜMRÜK VE TİCARET 'Uzman Görüş'
Dergisi

YIL: 2017
SAYI: 46
(Nisan-Haziran)

SAHİBİ
Gümrük ve Ticaret Uzmanları Derneği
Adına Yönetim Kurulu Başkanı
Ruken MERMER

YAZI İŞLERİ SORUMLUSU
Sibel AVGÖREN

Gümrük ve Ticaret Uzmanları Derneği
Yönetim KURULU
Ruken MERMER
Hakan TUNÇAĞIL
Sevecen GÖKATALAY ÇIKAN
Nazlı OĞUZ
Yeliz ÖZKAYA

Gümrük ve Ticaret Uzmanları Derneği
Yayın KURULU
Sibel AVGÖREN
Emine Sultan ÇAPAR
Melek YAĞMUR
Davut ORHAN
Oğuz METE
Elif Aysenur ÖZCAN
Burcu KORKMAZ
Emel ERGE
Ömer KOÇ

YÖNETİM ADRESİ
Dünya Ticaret Merkezi Tahran Caddesi
No:30 801/F Çankaya/ANKARA
Ayrıntılı bilgi ve talepleriniz için: gtud.org

ISSN: 1303-7722

Copyright © 2017 Gümrük ve Ticaret
Uzmanları Derneği Her hakkı saklıdır.
Yaygın süreli yayındır. Dergide yayımlanan
yazılardaki görüşler yazarlarına aittir.

YAPIM
Alban Tanıtım Ltd. Şti.
Tunalı Hilmi Cad. Büklüm Sokak No: 45/3
Kavaklıdere/ANKARA
Tel: 0.312 430 13 15
www.albantanim.com.tr

BASKI
Korza Yayıncılık Basım San. ve Tic. A.Ş.
Yenice Mah. Çubuk Yolu No:3
Esenboğa / ANKARA
Tel: 0 312 342 22 08 (Pbx)

İÇİNDEKİLER

Nisan-Haziran 2017

04

Yönetim Kurulundan

05

Yayın Kurulundan

MAKALE

06

Sınır Aşan E-Ticaret Üzerine
Dgö Çalışma Raporu
Kamile AKBAŞ

13

Havayolu Kargo Taşımacılığında
Modern Uygulamalar
Yeliz ÖZKAYA

18

E-İhracat ve Türkiye
Burcu KORKMAZ

27

Nihai Kullanım Sistemi
Haki DEMİRTAŞ

31

AB ve Türkiye Nihai Kullanım
Uygulamaları ve Yaşanan Sorunlar
Mediha Tuba ÇELİK

36

Dahilde İşleme Rejimi Uygulamaları
ve Sık Yapılan Hatalar
Gökhan KOSOVALI

42

İstenmeyen Ticari Elektronik İletiler
Sevil ÖZAKÇA

48

KKDF İsminin "Fon" Olarak
Çağrıldığına Aldanmayın!
Savaş ÖZDOĞAN

54

Yetkilendirilmiş Yükümlü ve
Bilinen Gönderici/Yetkili Acente
Uygulamalarının Uyumlaştırılması
Özge AŞKIN

62

Büyümeye Vitamin Takviyesi
Ticaretin Kolaylaştırılması
Mert Can DUMAN

SOSYAL SORUMLULUK

69

Yasadışı Göç Olgusunun Türkiye
Özeline Değerlendirilmesi
Emel ERGE

SEKTÖRÜN SESİ

74

TIR Karnesi İşlemleri
Ayhan YÜKNÜ

78

Liman Entegrasyon ve Konteyner
Takip Sistemi
Muhammet Ali ŞEYDA

DERNEĞİMİZDEN HABERLER

81

14. e Türkiye Ödülleri

82

Dernek Haberleri

YÖNETİM KURULUNDAN

Değerli Okurlar,

Gümrük ve Ticaret “Uzman Görüş” Dergimizin 46. sayısı ile sizlerle birlikteyiz.

2001 yılında bir grup meslektaşımızın öncülüğünde kurulan Gümrük ve Ticaret Uzmanları Derneği, üyelerimizin çabalarıyla gümrük ve ticaret alanında ilklere imza atan, kurum ve kuruluşlara yol gösteren öncü bir yapı haline geldi. Bu vesileyle, yeterli sınavında başarı sağlayarak Gümrük ve Ticaret Uzmanı olarak atanan 13. promosyondan meslektaşlarımızı tebrik ederiz. Kendilerinin mesleğimize, camiamıza ve Derneğimize büyük katkı sağlayacaklarına inanıyoruz.

Yönetim Kurulu olarak öncelikli amacımız mesleğimizi hak ettiği konuma getirmek ve mesleğimizin saygınlığını arttırmak. Bunun yanı sıra özellikle muhtaç durumdaki çocuklara yönelik sosyal sorumluluk projelerimizde sizlerin de desteğiyle iyi işler başaracağımıza inanıyoruz.

Bu süreçte mesleğimizi daha fazla tanınır ve tercih edilir hale getirmek adına Gazi Üniversitesi 10. Akademi Kariyer Günleri’nde “Gümrük ve Ticaret Uzmanlığı”nı anlattık. Önümüzdeki akademik yılda çeşitli üniversitelere gümrük ve dış ticaretle ilgili derslerde eğitici desteği sağlamak da gündemimizdeki konular arasında bulunmakta. Bunun yanı sıra, 26-27 Ekim 2017 tarihlerinde İstanbul Üniversitesi Ulaştırma ve Lojistik Fakültesi ev sahipliğinde düzenlenecek Ulaştırma Lojistik Ulusal Kongresi’nde (ULUK 2017) Dernek olarak bulunacağımızı da şimdiden duyurmak isteriz.

Globalleşen dünyada bir ülkenin kalkınmasındaki temel anahtarın eğitim olduğunun bilincindeyiz. Derneğimizin eğitimle ilgili yardım faaliyetlerinde her zaman yer alması için çalışacağız. Ağrı’nın en başarılı devlet okullarından olan Kılıç İlkokulu ve Kılıç Ortaokulu’nun kırtasiye malzemesi ihtiyacının karşılanması için elimizden geldiğince katkı sağladık. Gazi Üniversitesi Sosyal Sorumluluk Projeleri Topluluğu’nun Kastamonu Ertürk Yöndem Yatılı Bölge Okulu’nu tadilattan geçirmek için başlattığı kampanyaya destek verdik; okula kurulan kütüphaneye Derneğimizin adı verildi. Yine aynı Topluluğun Çocuk Evleri Sitesinde kalan gençlere yönelik 19 Mayıs 2017 tarihinde gerçekleştirdiği etkinliğine de destek olduk.

7 Haziran 2017 tarihinde Bakanlığımız idarecileri ile Gümrük ve Ticaret Uzman ve Uzman Yardımcılarımızın katılımlarıyla bir iftar organizasyonu gerçekleştirdik. Buna benzer sosyal faaliyetlerle birlik ve beraberliğimizi daha da güçlendireceğimizi düşünüyoruz.

Beğeneceğinizi ümit ettiğimiz yeni sayımızı hazırlayan Yayın Kurulumuza emekleri için teşekkür ediyor, gümrük ve ticaret konularını alanında uzman isimlerden öğrenmek isteyen herkesin faydalanabileceği dergimizin 46. sayısını keyifle okumanızı umuyoruz.

Gümrük ve Ticaret Uzmanları Derneği
Yönetim Kurulu

YAYIN KURULUNDAN

Değerli Okurlar,

Hızla akıp giden zamanın içinde bizler de payımıza düşeni yapmaya çalıştık ve yeni sayımızı sizlerin huzuruna çıkardık.

Elinizde herkese hitap edebilecek konuları içeren ve belki bazılarının cevap aradığı hususları gündeme getiren dolu dolu bir dergi tuttuğunuza inanıyoruz. Bu sayımızda değerli yazarlarımızın katkılarına kısaca bir göz atalım.

TÜİK istatistiklerine göre internet kullanan bireylerin oranı bir önceki yıla göre artarak 2016 yılında %61,2’ye çıkmış. Türkiye’de 10 hanenin sekizi internet erişimine sahip ve internet kullanan bireylerin internet üzerinden kişisel kullanım amacıyla mal veya hizmet siparişi verme ya da satın alma oranı %34,1. Oranlar değişse de pek çok ülkede benzer bir tablonun olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu tablo ulusal ve küresel boyutu olan bir hali karşımıza çıkarmaktadır: e-ticaret ve e-ticarete bağlı eşya hareketi.

Bu sayımızda e-ticaret ve e-ticaretin ayrılmaz bir parçası olan havayolu taşımacılığı üzerine değerli birkaç makalemiz bulunmaktadır. E-ticarete ilişkin özellikle tüketicileri ilgilendiren ve son dönemdeki yasal düzenlemelerle sıkıntılı büyük ölçüde giderildiği “istenmeyen ticari elektronik iletiler” konusunda da uzman bir değerlendirme yer almaktadır.

Dış ticaretin üretim yolu ile ekonomik büyümeye sağladığı katkı yıllardır teorik ve pratik mecrada ele alınan bir konu olmuştur. Ülkemizde de dış ticaretin, ekonomiye pozitif katkı sağlayacağı sistemler uzun zamandır var olagelmıştır. Bu konuya ilişkin akademik yaklaşımları ve uygulamaları “ticaretin kolaylaştırılması” altında derleyen bir çalışmayı, ayrıca ticaretin kolaylaştırılmasının Türk gümrük idaresindeki izdüşümlerinden birini “yetkilendirilmiş yükümlü ve bilinen gönderici” açıklayan detaylı bir makaleyi dikkatinize sunmaktayız.

Ekonomik büyümeye hizmet eden ve gümrük rejimleri arasında yer alan/alacak diğer iki sistem “dahilde işleme” ve “nihai kullanım” hakkında etraflı bilgi edinebileceğiniz bir sayı söz konusu.

Ticaret erbabından gelen oldukça faydalı birkaç değerlendirmeyi de sizlerle paylaşmaktan memnuniyet duyuyoruz: KKDF, TIR işlemleri, Liman entegrasyon ve konteyner takip işlemleri.

Dergimizde sürekli olarak yer vermeye özen gösterdiğimiz sosyal içerikli gelişmelerden bu sayımıza düşeni ise yasadışı göç.

Dergimizin gümrük ve ticaret ile doğrudan veya dolaylı ilgisi bulunan her konuya ve paylaşacak sözü olan herkese açık olduğunu bir kere daha belirtiriz.

Hem keyif hem fayda alabilmeniz ümidiyle.

Gümrük ve Ticaret Uzmanları Derneği
Yayın Kurulu

SINIR AŞAN E-TİCARET ÜZERİNE DGÖ Çalışma Raporu

Kamile AKBAŞ
Gümrük ve Ticaret Uzmanı

Dijital teknolojiler, geleneksel eşya ve hizmetlerin E-ticareti için yeni fırsatlar geliştirerek ve eşya ve hizmetler ile dijital formdaki hizmetler için yeni bir pazar oluşturarak, uluslararası ticaret üzerinde dönüştürücü bir etki yaratmaktadır.

İnternet kullanımının dünya genelinde artışı uluslararası ticaretin de giderek internet ortamında yaygınlaşmasını hızlandırmaktadır. E-ticaret, artan bir şekilde iş çevrelerinin, özellikle KOBİ'lerin ve bireysel tacirlerin dış pazarlara erişimlerinde başlangıç olarak kullandıkları bir platform olmaktadır.

E-ticaret iş çevreleri için doğru bir ortam sağladığı için bu işletmelerin başarısı ile sürdürülebilirliği için gereklidir. E-ticaretin büyümesi ekonomik gelişmeyi ve inovasyonu da getirecektir. Bunun yanı sıra, düşük kıymetli E-ticaret akış süreçlerine ilişkin gümrük ve sınır geçişlerinin düzenleyici diğer gereksinimlerle

Düşük kıymetli E-ticaret sınır geçişlerine ilişkin mevcut uygulamaların ve gelecek girişimlerin toplandığı ankete Dünya Gümrük Örgütü üyesi 40 ülke katıldı.

uyumlu olması E-ticaretin daha da gelişmesini destekleyecektir.

İşte bu nedenlerle, Dünya Gümrük Örgütü, Üye Ülkelerin düşük kıymetli E-ticaret sınır geçişlerine ilişkin mevcut uygulamalarını ve devam eden ve/veya gelecek girişimlerini topladığı kısa bir anket yaptı. Ağustos 2016 itibarıyla 48 üye ülkenin cevap verdiği ankette bölgele göre dağılım şöyledir: Avrupa Bölgesi %48; Uzakdoğu, Güney ve Güneydoğu Asya, Avustralya ve Pasifik Adaları %29; Güney Amerika, Kuzey Amerika, Orta Amerika ve Karayipler %19; Doğu ve Güney Afrika %2; Kuzey Afrika, Yakın ve Orta Doğu %2.

Bu yazının içeriğini, söz konusu anketin bulguları temelinde hazırlanan ve Mart 2017'de yayımlanan Çalışma Raporunun özet çevirisi oluşturmaktadır. Rapor anahtar anket bulguları temelinde şu bölümlere ayrılmaktadır:

1. Kolaylaştırma
2. Risk Yönetimi
3. Veri Değişimi/E-ticaret operatörleri ile işbirliği
4. Kontrol ve muhafaza
5. Gelir toplanması

Raporda bu anahtarlar; mevcut uygulamalar, sorunlar ve zorluklar, girişimler ve olası çözümler başlıkları altında incelenmiş ve örnek ülke uygulamaları verilmiştir.

Üyelerin cevapları dünya genelinde gümrük idarelerince tecrübe edilen zorlukların bir örneğine işaret etmektedir. İnternet ticaretinin süregelen artışı mevzuat, tüketicinin korunması, gelir toplanması ve ulusal güvenlik gibi konularda soruları artırmaktadır. Tek başına baş edilemeyecek olan bu sorular uluslararası gümrük topluluğunun ilgili paydaşlarla bir bütün olarak genel, geniş yaklaşımını gerektirmektedir.

1. Kolaylaştırma

Mevcut Uygulamalar: Ticaretin kolaylaştırılması, büyüyen E-ticaret sınır geçişlerinin desteklenmesi için elzemdir. Kolaylaştırma için gerekli kapasite, daha iyi bir risk değerlendirmesi için veri ve çok sayıda düşük kıymetli sevkiyatla baş edebilmek için bilgi ve iletişim teknolojisinin kullanımı gibi çok sayıda esas gerektirir.

AB üyeleri sevkiyatların işlemlerinin etkinleştirilmesi için varış öncesi bilgi değişimini istemektedir. Orta Amerika ve Karayipler Bölgesinden bazı üyeler mevcut uygulamalarının kargo şirketlerinin elektronik olarak hızlı bir beyanı takiben manuel muayene sonrasında, sevkiyatın kıymeti "de minimis" (önemli değeri olmayan eşya) eşliğinin* altındaysa, hızlıca işlemleri tamamlanarak eşyanın teslim edildiğini belirtmektedir. Bunun yanı sıra, Avrupa Bölgesinden üyeler tek kimlik, alıcı bilgisi, kıymet, ağırlık vs. gibi her sevkiyat için otomatik bilgi değişimini içeren basitleştirilmiş beyan için yeni ihtiyaçlara işaret etmektedir. Avrupa Bölgesinden yanıtlayan çoğu üye, eşyanın varışından önce elektronik verinin gümrüklere ulaşması sayesinde risk analizi yapabildiklerini belirtmiştir. Kargo sevkiyatları risk analizi temelinde gümrük kontrolüne tabi tutulmaktadır. Eşya sayısı, istatistikî kıymeti, eşyanın ticari tanımı toplanmakta ve bu bilgi risk analizi için kullanılabilir. Cevaplar posta idaresi ile bilgi değişiminin nadir olduğunu göstermektedir.

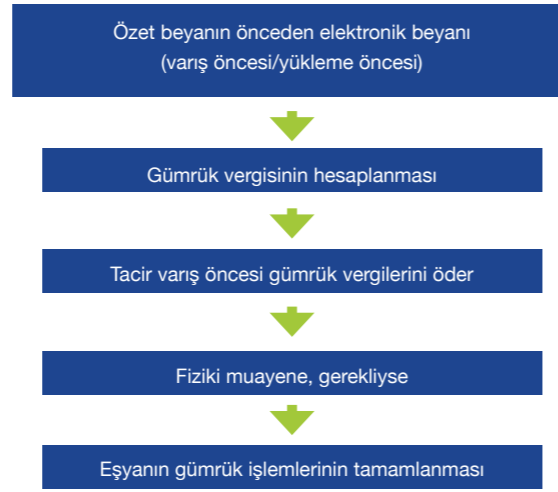
* Türkiye Gümrük Bölgesindeki bir kişiye posta ya da hızlı kargo taşımacılığı yoluyla gelen, gümrük kıymeti gönderim başına toplam 30 Avro'yu geçmeyen eşya önemli değeri olmayan eşya olarak kabul edilmekte ve muafiyet tanınmaktadır.

Çok sayıda AB üyesi, kargo sevkiyatlarının varışından önce aldıkları elektronik veri sayesinde risk analizi yapmakta ve eşyayı gümrük kontrolüne tabi tutmaktadır.

Sorunlar ve zorluklar: Giderek artan düşük kıymetli sevkiyat hacmi kolaylaştırmanın önüne bazı zorluklar çıkarmaktadır. Üyeler tarafından belirtilen bazı zorluklar şunlardır: *Standart prosedür eksikliği; posta idarelerinin elektronik veri değişimi için gerekli mekanizmaya çoğunlukla sahip olmaması. Standart ve uyumlu prosedürler ile gümrük idaresi güvenlik, gelir ve diğer risklerden taviz vermeden E-ticaret satıcısı ve ilgili taraflar için kolaylaştırılmış işlemler sunabilir. Alıcının kuralları ve düzenlemeleri bilmesi bunlarla uğraşabilmesi ve vergi/gümrük vergisini ödemesi için önemlidir. Bazen, daimi olmayan alıcı ve satıcılar, veri elektronik ortamda mevcut olmadığından ihracatçı ve ithalatçı ülkelerin kural ve düzenlemelerinin farkında olmazlar.*

Avrupa'da kolaylaştırmanın önündeki zorluklar başlığı altında cevap veren ülkeler en fazla; *insan kaynakları eksikliği, yüksek gümrükleme maliyeti, artan hacim, manuel işlemler, vergiler, ödeme şekilleri, posta ve hızlı kargo şirketleri arasında eşit şartlar oluşturmak olarak sıralanmaktadır.*

Girişimler ve muhtemel çözümler: Üyeler tarafından en çok bildirilen girişimler dijitalleşmedir. Bilgi teknolojilerinin kullanımı, daha iyi risk değerlendirmesi ve daha hızlı gümrük işlemleri için kargo şirketleri, posta işlemcileri ve diğer paydaşlarla veri değişimine imkan tanımaktadır. Üyeler modernize sistemler kurmanın önemini vurgulamaktadır. E-ticaret paydaşları ve gümrük idareleri arasındaki veri akışı önemlidir. İletişim ve hatasız bilgi akışı sağlanırsa gümrük idaresi sevkiyat ile ilgili bilgiye sahip olacaktır ki bu da yasadışı ticaret ile mücadele ederken yasal sevkiyatların işlemlerinin daha hızlı yapılmasına izin verecektir.

Dijital ve elektronik sistemlerin kullanımı tacirler ve gümrük idarelerine işlemlerin tamamlanması ve teslimat sürecini geliştirmede sayısız fırsatlar sunar. Varış öncesi, tacirler beyannamelerini sunup gümrüklere ödenecek vergiye ilişkin bilgi alabilirler. Eşya varınca da risk değerlendirmesi bazlı olarak muayene edilip işlemleri gecikmeksizin tamamlanır.

2. Risk Yönetimi

Mevcut uygulamalar: Risk yönetimi risklerin tanımlanması, değerlendirilmesi ve önceliklendirilmesidir. Bunu, riskli (yasaklı, kısıtlı gibi) eşyanın ülkeye girişinin engellenmesi veya en aza indirilmesinde kaynakların uyumlu ve ekonomik kullanımı takip eder. Risk yönetimi toplumların emniyet ve güvenliğini ve adil ve etkin gelir toplanmasını sağlamayı da amaçlar.

Avrupa Bölgesindeki üyelerce rapor edilen mevcut uygulamalar göstermektedir ki risk yönetimi süreci hala çoğunlukla manuel yapılmaktadır, özellikle de posta eşyasında. Bu durum, E-ticaretin giderek düşük boyutta ancak yüksek miktarda arttığı düşünüldüğünde, daha da zorlaşmaktadır.

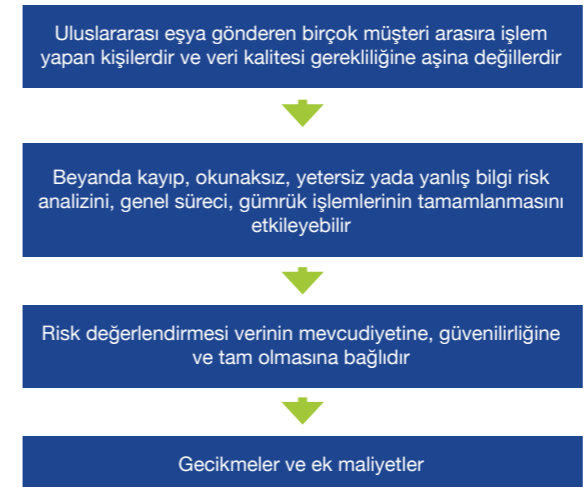
Karayolu kargo ve denizyolu kargo verilerinin kargonun varışından önce elektronik olarak sunulduğu Hong Kong'da varış öncesi kargo bilgisinin kullanımı Hong Kong gümrüklerinin etkin risk profili oluşturmaya izin vermektedir. Halihazırda bilgisayarlı bir sisteme sahip olan Danimarka'da önemli değeri olmayan eşya seviyesinin altındaki düşük kıymetli sevkiyatlar, beyannamelerin risk değerlendirmesi ile KDV tahsilatının otomatik yapıldığı gümrük sistemi tarafından

idare edilmekte ve beyanname kontrol için seçilmemişse, sevkiyatın gümrük işlemlerinin tamamlanması en fazla 15 dakika sürmektedir.

Sorunlar ve zorluklar: Düşük kıymetli E-ticaret sevkiyatlarının, özellikle posta eşyasının, risk değerlendirmesi yüksek ölçüde manuel, kaynak-yoğundur ve sınırdaki gerçek zamanlı işlem görmektedir.

Anahtar risk yönetimi zorlukları çoğunlukla şunlardır: *Bireysel ticaret yapanların artan hacmi; yetersiz veri; yetersiz insan kaynakları; uyum geçmişi eksikliği (arasıra ticaret yapanlar); güncel olmayan bilişim teknolojileri; yanlış beyan.* Birçok üye risk değerlendirmede çıkan sorunların ana nedenlerinden birisinin yetersiz veri olduğunu belirtmiştir. Arz edilen belgeler yanıltıcı, okunaksız olabilmekte veya diğer yanlış bilgiler içerebilmektedir. Sonuçta bu kolaylaştırmayı zorlaştırmakta, gecikmelere ve ek maliyete neden olmaktadır.

Dahası, birçok üyeden yanıtlar, gümrük beyanında kimlik numarası, vergi numarası ve GTİP numaraları gibi sayısal alanların her zaman için zorunlu alan olmadığını bunun da risk analizinde sorunlara yol açtığını belirtmiştir. Raporda GTİP'in Türkiye'nin gümrük tarife sistemi olduğu dipnotuna yer verilmiştir.

Üyeler veri kalitesinin düşük olması halinde, alıcının kimliğine ilişkin fazla bir bilgi olmadan (kimlik no vs gibi) risk analizinin yalnızca "isim" bazında yapıldığını, bir sonraki gönderide başka bir isim verilebilmesinin sorun oluşturacağını belirtmiştir. Ek olarak, üyeler basitleştirilmiş beyanların yalnızca toplam kıymet, gümrük vergileri ile KDV ve toplam gönderi sayısı hakkında bilgi içerdiğini rapor etmiştir.

Birçok üye artan hacim, insan kaynakları eksikliği ve yanlış veri risk yönetimini temel sorunları olarak bildirmiştir. Doğu ve Güney Afrika Bölgesinden üyeler hatalı veri ve yanlış beyana yol açan bilişim donanımı eksikliğini en önemli husus olarak belirtmiştir. Bu, sınırda eşyanın gümrüklenmesinde yüksek seviyede verimlilik sağlamayı zorlaştırmaktadır.

Girişimler ve muhtemel çözümler: Hong Kong, Çin ticaret beyanı ve gümrük işlemlerini basitleştirmek için sevkiyat öncesi bilginin tek durakta yapılması için birleşik bilgi teknoloji platformu olarak Tek Pencere kurma sürecindedir. Tek pencere kavramı tek bir birimin, gerekli tüm veriyi toplamasını ve sonra diğerlerine dağıtmasına izin vermektedir. Bu yeniliğin daha fazla şeffaflık, daha iyi risk değerlendirmesi ve daha hızlı gümrükleme yol açması beklenmektedir.

E-ticaret akışından kaynaklanan zorluklar ile yüzleşmek için teknolojik çözümler geliştirilmektedir. Avrupa Bölgesinden raporlar göstermektedir ki bazı gümrük idareleri uluslararası posta ve kargo gönderilerinin gümrük kaydı için otomatikleştirilmiş bir sistem uygulamaktadırlar. Bu mekanizmalar, raporların otomatik alımı, risk değerlendirmesi ve analitik

araçların kullanımını mümkün kılarak eşyanın tam otomatik kaydını ve üzerlerinde kontrolleri yapmayı sağlamaktadır.

3. Veri Değişimi/E-ticaret operatörleri ile işbirliği

Mevcut uygulamalar: Veri değişimi/E-ticaret operatörleri ile işbirliği hatasız gümrükleme ve her iki tarafa da ortak ve ayrı hedeflerini karşılamak için gerekli veriyi sağlar. Veri değişimi sağlandıktan sonra, gümrükler riski daha iyi değerlendirmeyi sağlayacak olan gönderilerle ilgili tanım, kıymet, menşe gibi gerekli veriye sahip olur. Elektronik veri değişimi, etkin gümrükleme ve gelişmiş, kolaylaştırılmış ticaret sağlar. Bununla birlikte, çoğu durumda E-ticaret operatörleri ile resmi bir işbirliği ve veri değişim mekanizması yoktur.

Avrupa Bölgesinde bazı üyeler E-ticaret operatörleri ile elektronik veri değişimini sağlayan bir sistem uygulamaktadır. AB üyesi ülkeler hızlı kargo firmalarının bildirim/beyannamelerini kabul edebilmekte ve ekonomik işlemcilerin bilgisayar sistemlerindeki kargo bilgisine önceden erişebilmektedir.

Sorunlar ve zorluklar: Anket sonuçları göstermektedir ki E-ticaret operatörleri ile gümrük idareleri arasındaki veri değişimi hala gelişmektedir. *Posta işleticilerinin elektronik veri değişimine imkan veren gerekli bilgi teknolojilerine sahip olmamaları nedeniyle posta işleticileri ile veri değişimi daha zordur.* Cevap veren üyelerin %53'ü E-ticaret operatörleri ile bilgi değişimine sahiptir. Üyelerin %47'si herhangi bir veri değişim mekanizmasına sahip değilken %65'i uygun IT sistemi eksikliği yüzünden E-ticaret operatörleri ile iletişim kuramamaktadır. Temel bilgiyi içermeyen veri (doğru ve yüksek kaliteli bilgi) olmaksızın etkin risk değerlendirmesi ve kolaylaştırma zorlaşmaktadır. Üyeler taşıyıcı ile işbirliğinin homojen olmadığından da bahsetmiştir. Bazı şirketler işbirliğine istekli iken diğerleri müşterilerinin kişisel verilerini teşhir edemeyeceklerini açıklayıp işbirliğinden kaçınmaktadır.

Girişimler ve muhtemel çözümler: Tüm bölgelerden üyeler, taşımacılık ve sınır işlemlerinin tamamlanması sürecinde uluslararası gönderilerin önceden elektronik veri değişiminin sağlanmasının, böylece

kağıt belgelemenin ve idari maliyetlerin azaltılmasının, gerekliliğini belirtmiştir. Avrupa Bölgesinden üyeler düşük kıymetli gönderilere ilişkin elektronik veri sistemi uygulamasındaki niyetlerini belirtmişlerdir. Bu, yüksek güvenlik, daha etkin gelir toplanması ve kolaylaştırılmış ticarete neden olacaktır.

Mutabakat Zaptı (MoUs)

Mutabakat Zaptı E-ticaret operatörleri ile gümrük idareleri arasında işbirliğini yöneten iki ya da daha fazla tarafın arasında ikili ya da çok taraflı anlaşmadır. Çoğunlukla veri değişimi posta paketleri, kayıtlı mektuplar ve kıymetli eşya ile ilgilidir. Cevap veren ülkelerin yalnızca %13'ü E-ticaret operatörleri ile MoU'ya sahip olduklarını belirtmiştir. Örneğin, Hong Kong gümrükleri hızlı sanayi ve posta operatörleri ile bir ortaklık tesis etmiştir. Bazı hızlı kargo şirketleri ile Mutabakat Zabıtları yapmıştır. Bu zabıtlar uyarınca, bu şirketler, diğer şeylerin yanı sıra, şüpheli sevkiyat tespit edildiğinde hemen Hong Kong gümrüklerine bildirecektir.

4. Kontrol ve muhafaza

Mevcut uygulamalar: Üyelerin çoğu X-Ray tarayıcılar, radyasyon portalı, narkotik köpekleri ve muayene için rasgele seçimi kullanarak yapılan düzenli kontrol önlemlerini kullanmaktadır. Avrupa ve Asya Pasifik Bölgesindeki bazı ülkelerde, eşya varış öncesinde beyan edilmekte ve ilgili detaylar, yapılacak kontrollerin seçimi için gümrük idarelerinin kontrol sistemine girmektedir. Böyle bir ayırma merkezi ve yerel düzeyde yürütülen risk analizine dayanmaktadır. Hızlı kargo firmaları ya da posta işletmeleri tarafından taşınan eşya her seferinde X-Ray cihazları ve bazı durumlarda da narkotik köpekleri tarafından kontrol edilmektedir. Yasadışı ticaret ile mücadele etmek için rasgele kontroller de yapılmaktadır.

Bazı üyeler risk yönetimini ve muhafaza güvenlik işlemlerini geliştirmek için gümrük idareleri ve diğer organizasyonlar arasında işbirliğine işaret etmiştir. Örneğin Danimarka'da, Uyuşturucu-Silah-Doping (Narcotics-Weapon-Doping) projesi aracılığıyla yasadışı sevkiyatlar kontrol edilmektedir.

Sorunlar ve zorluklar: Kontrol ve muhafaza dünyanın her yerinde her gümrük idaresinin temel esasların-

dandır. Toplumun zararlı eşyadan ve sahte ürünlerden korunmak sağlıklı bir toplum ve rekabetçi ekonomiyi teminat altına alır. Bununla birlikte, Avrupa Bölgesi üyelerince bahsedildiği gibi, basitleştirilmiş beyan altında gümrüklenen E-ticaret sevkiyatlarının yüksek hacmi nedeniyle bu giderek zorlaşmaktadır. Bunun nedeni, esas olarak E-ticaret gönderilerinin çoğunun önemli değeri olmayan eşya seviyesinin altında kalmasıdır. Bunun yanı sıra, arasıra ticaret yapanlar kurallar ve düzenlemelerin farkında olmadıklarından uyumsuzluk riski artmaktadır.

Avrupa ve Orta Amerika ve Karayipler Bölgesindeki üyeler, tacirler ve gümrükler tarafından karşılaşılan ve işlemcilerin özet beyanlarının (şekil ve içerik bakımından) standart olmamasından kaynaklanan zorlukları vurgulamaktadır. Bunun yanında, ulusal posta operatörlerinin gönderilere ilişkin yeterli varış öncesi bilgiye her zaman sahip olmadıklarını, bunun da etkin eşya seçim ve hedeflemesini zorlaştırdığını belirtmişlerdir. Avrupa Bölgesinden cevaplar kontrol önlemleri karşısında yasadışı ticaretin posta sevkiyatlarından hızlı kargo sevkiyatlarına ya da hızlı kargo sevkiyatlarından posta sevkiyatlarına geçtiğine işaret etmiştir. Bu nedenle, gönderi kontrollerinin düzenli yapılabilmesi için veri ve diğer gereklilikler hem posta hem de kargo gönderileri için aynı olmalıdır.

Artan gönderi hacmi, manuel işlemlerin kullanımı, ön verinin ve insan kaynaklarının eksikliği, kontrol ve muhafaza faaliyetlerinde genel bir zafiyete yol açtığı söylenebilir. Gönderi miktarlarındaki artış daha fazla insan kaynağı gerektirir. Ön veri daha etkin eşya kontrolünü sağlayacak seçme ve hedefleme yapmak için gereklidir.

En yaygın kontrol ve muhafaza sorunları kaliteli veri eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Yanlış veya yetersiz bilgi, etkisiz kontrol ve muhafaza faaliyetlerine yol açar. Uygun bilginin bildirilmesi ve toplanması ile sevkiyatların bölünmesi engellenebilir. Kaynakların eksikliği tüm bölgelerdeki üyeler tarafından belirtilmiştir.

Dünya genelinde gümrük idarelerince tecrübe edilen zorlukların başında, internet ticaretinin süregelen artışı, mevzuat, tüketicinin korunması, gelir toplanması ve ulusal güvenlik gelmektedir.

Girişimler ve muhtemel çözümler: Avrupa Bölgesindeki üyeler yasak eşyanın ülkeye girmesinin artan riskine karşı, gelişmiş teknolojik sistemlere uyum sağlamak gerektiğini belirtmişlerdir. Posta, hızlı kargo ve kargo akışlarında düşük kıymetli gönderiler aracılığıyla yasadışı ticaret ile mücadelede daha gelişmiş teçhizata ihtiyaç vardır. Bunun yanı sıra, emniyet ve güvenlik risklerine ilişkin arz zinciri aktörlerinin hassasiyeti ve eğitimine daha fazla vurgu yapılmalıdır.

Gönderici ve alıcıya ilişkin varış öncesi verinin varlığı yasadışı ticaretin tespitinde ve engellenmesinde büyük öneme haiz olabilir. Bunun yanı sıra, kesintisiz muayene teçhizatının geliştirilmesi ve eğitilmiş personel sayısının artması yasadışı eşyanın tespit oranını artırmaya yardımcı olabilir.

5. Gelir toplanması

Mevcut uygulamalar: Halihazırda, belirlenmiş önemli değeri olmayan eşya seviyesinin üstünde kıymeti olan eşyanın vergileri toplanmaktadır. Üyelerin çoğunluğu önemli değeri olmayan eşya seviyesinin altında yer alan eşya için basitleştirilmiş beyan ve gümrük işlemleri sağlandığını belirtmiştir. Düşük kıymetli eşyanın ithali yönteminin kolaylığı bu gönderilerde artışa neden olmakta ve gelir toplanmasında zorluklarla karşılaşmaktadır. Cevap veren ülkelerin halihazırda önemli değeri olmayan eşya seviyeleri rapor ekinde yer almaktadır. Çoğu üye güncel uygulamalarında, vergilerin ve diğer ücretlerin ödenmesinin bir kargo firması veya bir gümrük müşaviri ya da alıcının kendisi tarafından elektronik, çek ya da nakit seçeneklerinden biriyle yapıldığını belirtmiştir.

Türk Gümrükleri posta işletmeleri ve hızlı kargo şirketleri ile işbirliği içinde gelir toplanması için aracılık

eden toplama sistemi kullanmaktadır. Yetkilendirilmiş hızlı kargo şirketleri ve posta işletmesi gümrük idaresi adına vergileri toplamakta ve 7 işgünü içine toplanan vergileri gümrük idaresine ödemektedir.

Avustralya'nın Sınır Gelir Toplama Programı, ithal edilecek eşyaya ilişkin ödenecek gümrük vergileri, dolaylı vergiler ve harçların doğru değerlendirilmesi, bildirilmesi ve ödenmesi ve gelir imtiyazlarının, muafiyetlerinin ve geri ödemesinin doğru uygulanmasını sağlar.

ABD'de Birleşik Devletler Posta Servisi (USPS) ABD uluslararası postası aracılığıyla sevk edilen postaların alıcılarından gümrük vergisini doğrudan toplar. Hızlı kargo işlemcileri ve /veya müşavirleri gümrük vergisini fatura edebilir ve/veya adlarına gümrüklere ödenen vergiyi alıcılardan toplayabilir.

Çin'de, gümrüklerde kayıtlı E-ticaret iş çevreleri e-platform tedarikçileri veya lojistik işletmeleri müşterilerinden toplamadan önce gümrük vergilerini ödemekle yükümlüdür. Müşterileri adına gümrük vergilerini ödemekle yükümlü bu işletmeler isim, tanım, tarife numarası, alışveriş fiyatı ve gümrüklere ilişkin ücretleri gerçek olarak beyan etmek zorundadır. Gümrükler sınıflandırma ve kıymetlendirme için ek beyanlar isteyebilir. Gerekli şartları sağlayan ithal pe-rakende E-ticaret eşyası için önceden teminat veril-mek koşuluyla toplam ödemeye izin verilir.

Sorunlar ve zorluklar: Bazı üyeler artan sınır aşan, düşük kıymetli E-ticaret gönderilerinin gelirlerini toplamada birçok zorluktan bahsetmiştir. Herhangi bir vergi ödememek için E-ticaret gönderileri çoğunlukla önemli değeri olmayan eşya seviyesi altında talep edilmektedir. Bu seviyeler satıcı ve alıcının gönderileri düşük kıymetli ya da yanlış beyan etmelerini cazip kılmaktadır. Birçok gönderi, normal alım/satım olsa bile, ticari satıcıdan "hediye" olarak gönderilmektedir. Ayrıca, yanlış beyan ile yasak eşyanın ülkeye giri-şi riski de bulunmaktadır.

Düşük kıymetli E-ticaret sevkiyatlarının gelirlerinin toplanmasında başlıca zorluklar şunlardır:

- Düşük beyan
- Yanlış beyan

- Yanlış tarife sınıflandırması ve eşya tanımı
- Önemli değeri olmayan eşya seviyesi altında kalması için düşük kıymette faturalandırma
- Düşük-kıymet sınıfında gümrükleme için gönderilerin bölünmesi

- Gelir kaybı
- Yasaklı/kısıtlı eşyanın ülkeye girme riskinin artması

Orta Amerika ve Karayipler Bölgesinden üyeler gelir toplamada esas zorluklar olarak en fazla yanlış beyan ve uygun teçhizat eksikliğinin altını çizmiştir.

Girişimler ve muhtemel çözümler: Kanada gümrükleri, uluslararası posta işlemcilerine Kanada Postası ve Kanada Gümrükleri ile elektronik veri değişimini (EDI) sağlayan ve böylece gümrük vergilerinin ve/veya vergilerin varış öncesi değerlendirmesini sağlayan CDS sistemini kullanmaktadır. AB risk yönetiminin zorluklarıyla baş etmek için halihazırda incelenen üç projeyi içeren girişimlerini paylaşmıştır. Bunlar, Avrupa mini-tek-durak-mağazası (MOSS) aracılığıyla KDV'nin önceden toplanması mekanizması, gümrük vergilerinin ve KDV'nin Gümrükler MOSS aracılığı ile önceden toplanması mekanizması ve E-ticaret ithal eşyası için özel vergilendirme.

Bu yazıda özet çevirisi verilen DGÖ Üyesi ülkelerin katıldığı anket bulgularının sonuçlarına göre oluşturulan Raporun orijinal metnine DGÖ'nün internet sitesinden ulaşılabilir.

http://www.wcoomd.org/~media/wco/public/global/pdf/topics/facilitation/activities-and-programmes/ecommerce/wco-study-report-on-e_commerce.pdf?la=en

YAZAR HAKKINDA

Kamile AKBAŞ
Gümrük ve Ticaret Uzmanı
k.akbas@gtb.gov.tr
0312 449 32 38

Yeliz ÖZKAYA
Gümrük ve Ticaret Uzman Yardımcısı

Havayolu Kargo Taşımacılığında MODERN UYGULAMALAR

*Hava Kargo Topluluk Sistemi
(Air Cargo Community System)*

Giriş

Havayolu taşımacılığı; göndericiden alıcıya, lojistik firmalardan idari kuruluşlara kadar birçok kişiyi ilgilendirmekte olup yapılan işlemlerdeki bürokratik süreçlerin odak noktasında ise gümrük idareleri yer almaktadır.

¹ Bu makale, Gümrük ve Ticaret Uzmanlık tezinden türetilmiştir.

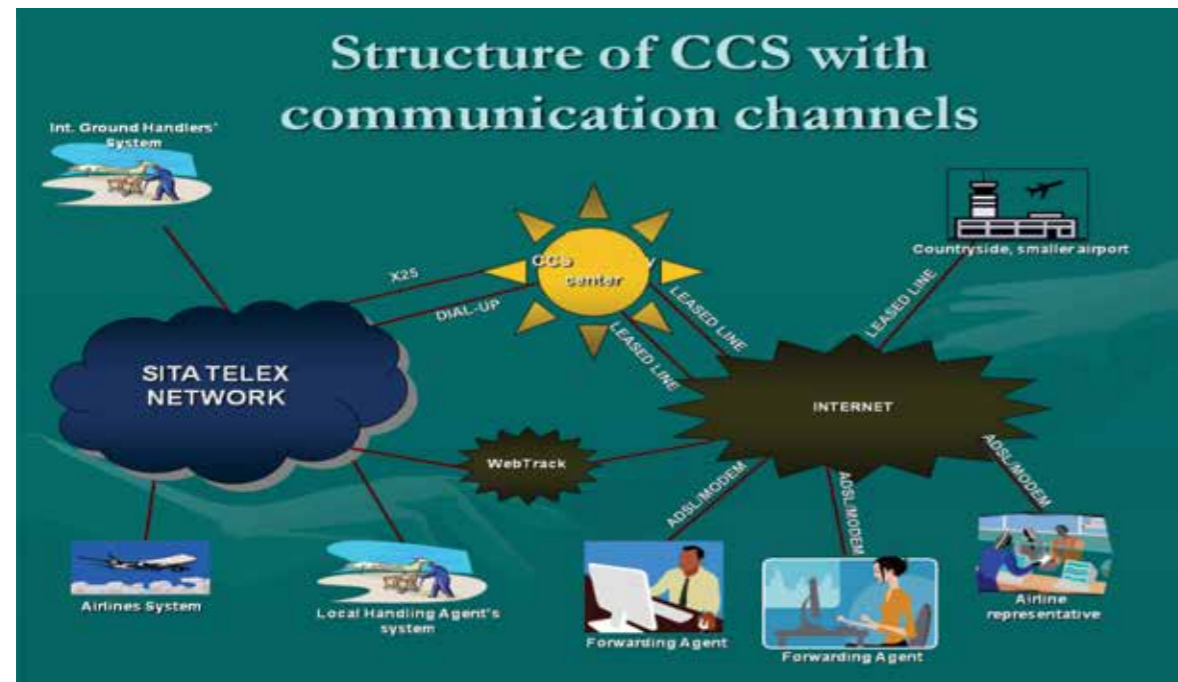
Gerekli kontrollerin yapılabilmesini teminen farklı kişiler tarafından gümrük idaresine birçok belge sunulmaktadır. Bugün uluslararası havayolu kargo taşımacılığında kullanılan belge sayısı 30'dan fazladır². Ancak son yıllarda yaşanan teknolojik gelişmeler havayolu taşımacılığında işlemlerin daha hızlı ve güvenilir şekilde gerçekleştirilmesini zorunlu kılmakta olup havayolu işletmeleri de işlemlerini bir network içinde sürdürmek istemektedirler. Bilgi, iletişim ve ulaşım teknolojilerinde yaşanan hızlı değişim, gelişen dünya düzeninde hizmetlerin dijitalleşmesi beraberinde gümrük işlemlerinin kolaylaştırılmasını ve hizmetlerin hızlandırılmasını gerektirmektedir. 2023'e giden yolda sürdürülebilir ihracat artışı ve dış ticaret hacminin artması gibi uzun dönemli hedeflerin gerçekleştirilmesinde kilit rolü olan gümrüklerde, gümrük işlem süreçlerini hızlandıran ve kolaylaştıran, dolayısıyla da "daha güvenli ve daha kolay ticaret" misyonuna hizmet eden elektronik sistemler de bu açıdan önem taşımaktadır. Bu itibarla, elektronik gümrük sisteminin amaç ve hedeflerinden olan gümrük idarelerinde cereyan eden gümrük işlemlerinin tamamının elektronik ortamda gerçekleştirilmesi ve havayolu taşımacılığında gümrük işlemleri de dâhil olmak üzere tüm süreçlerde kâğıt usule son verilmesi büyük önem arz etmektedir.

Bu kapsamda, bu makalemizde, uygulanabilir olması durumunda ülkemiz açısından da faydalı olacağına inandığımız ve hâlihazırda yurtdışında birçok ülkede havayolu taşımacılığında kullanılmakta olan hava kargo topluluk sistemlerine (air cargo community system) değineceğiz.

I. Hava Kargo Topluluk Sistemleri (Air Cargo Community System)

Hava kargo topluluk sistemi (cargo community system-ccs), havalimanlarında rekabet gücünü artırmak ve rekabet avantajı sağlamak amacıyla havayolu kargo taşımacılığında yer alan bütün paydaşlar arasında (forwarderlar, yer hizmetleri kuruluşları, havayolu işletmeleri, gümrük idareleri gibi) teknolojik ve güvenli bilgi paylaşımı sağlayan tarafsız ve herkese açık elektronik bir platformdur³. Diğer bir ifadeyle, kargo topluluk sistemi, forwarderlar, havayolu şirketleri, yer hizmetleri kuruluşları, gümrük idareleri gibi havalimanlarında faaliyet gösteren tüm özel ve kamu sektörünü birbirine bağlayan bir bilgisayar ağıdır.

Sistemin amacı havayolu ile taşıma ve tedarik zincirinde bilgi paylaşımını sağlayarak süreci daha optimize bir hale getirerek hızlı ve güvenilir bir hava kargo taşımacılığı sunmaktır.

Kaynak: <http://slideplayer.com/slide/10223286/> (Erişim Tarihi: 12.12.2016).

² <http://www.iata.org/whatwedo/cargo/e/eawb/Pages/index.aspx> (Erişim Tarihi: 12.12.2016).

³ <http://tfig.unece.org/contents/airport-community-systems.htm>. (Erişim Tarihi: 12.12.2016). [http://imet.gr/Portals/0/Intranet/Proceedings/SIGA2/carlan_sys_vaneislander\[1\].pdf](http://imet.gr/Portals/0/Intranet/Proceedings/SIGA2/carlan_sys_vaneislander[1].pdf). (Erişim Tarihi: 12.12.2016).

Kargo topluluk sistemi tek pencere uygulamasına benzemekle birlikte; tek pencere sisteminde ticaret ve taşımacılık ile uğraşan tarafların bilgi ve belgeleri tek bir noktadan sunarak ithalat, ihracat ve transit süreçleri ile ilgili yasal yükümlülüklerini yerine getirmelerine imkân tanınmaktadır. Bu sistemde ise daha çok sunulan bilgilerin tüm taraflar arasında paylaşılması söz konusu olup kargonun statüsü ve takibi açısından taraflara büyük kolaylık sağlamaktadır. Bununla birlikte; kargo topluluk sistemini tek pencerenin özel bir türü olarak havalimanı tek pencere sistemi olarak adlandırmak pek de yanlış olmayacaktır.

II. Uygulama Alanı ve Esasları

Hava kargo topluluk sistemi havalimanlarında kullanılan ve hava kargo taşımacılığı süreçlerini başından sonuna kadar entegre eden bir sistemdir. Bir gönderi ile ilgili olmak üzere; göndericiden alıcıya kadar geçen tüm tedarik zincirinde farklı kişiler tarafından sunulan bilgiler arasında bir entegrasyon sağlamaktadır. Örneğin bu sistem sayesinde taşıyıcı tarafından verilen konşimento bilgilerine gümrük idaresince, alıcı ve diğer paydaşlarca erişim mümkün bulunmaktadır.

Havayolu kargo taşımacılığında faaliyet gösteren taraflar, bilgisayarları aracılığıyla merkezi veri tabanına (ulusal bir veri tabanı olup ülkedeki tüm havalimanlarını kapsamaktadır) bağlanarak kendileri ve gönderilerine ilişkin bilgileri iletebilirler. Her kullanıcı, şifresi ile bu veri tabanına erişebilmekte, veri gönderilebilmekte ve bu veri tabanından ihtiyacı olan verileri çekelebilmektedir.

Merkezi veri tabanına gönderilen tüm bilgiler gümrük idarelerince işletilen ve yürürlüğe konulan işletim modüllerinden geçmektedir. Bu modüller sayesinde, veri tabanına gelen bilgiler gümrük idarelerinin kullanılabileceği veriler haline getirilmektedir.

Merkezi veri tabanı ile gümrük idareleri arasında entegrasyon bir ara yüz ile sağlanabileceği gibi tamamen özel operatörler eliyle de yürütülebilmektedir. Bu durumda özel operatörler ile gümrük idareleri arasında protokol ya da anlaşma yapılmasına ihtiyaç duyulabilmektedir.

Havayolu kargo topluluk sistemi, sunulan bilgilerin tüm taraflar arasında paylaşılmasını sağlayan bir platformdur.

Schiphol Havalimanı Örneği

Hollanda Schiphol Havalimanı'nda kargo süreçleri gümrük idaresince işletilen tek pencere sistemi aracılığıyla yürütülmektedir. VIPROG denilen bu sistem ise Cargonaut adlı özel bir dokümantasyon sistemi ile entegredir. Cargonaut çeşitli portallardan oluşmakta ve bu portallar aracılığıyla gelen bilgiler, Birleşmiş Milletler tarafından belirlenen Elektronik Veri Değişim Kurallarına (UN/EDIFACT) uygun şekilde çevrilerek gümrük idaresine gönderilmektedir. Bu portallar şu şekildedir:

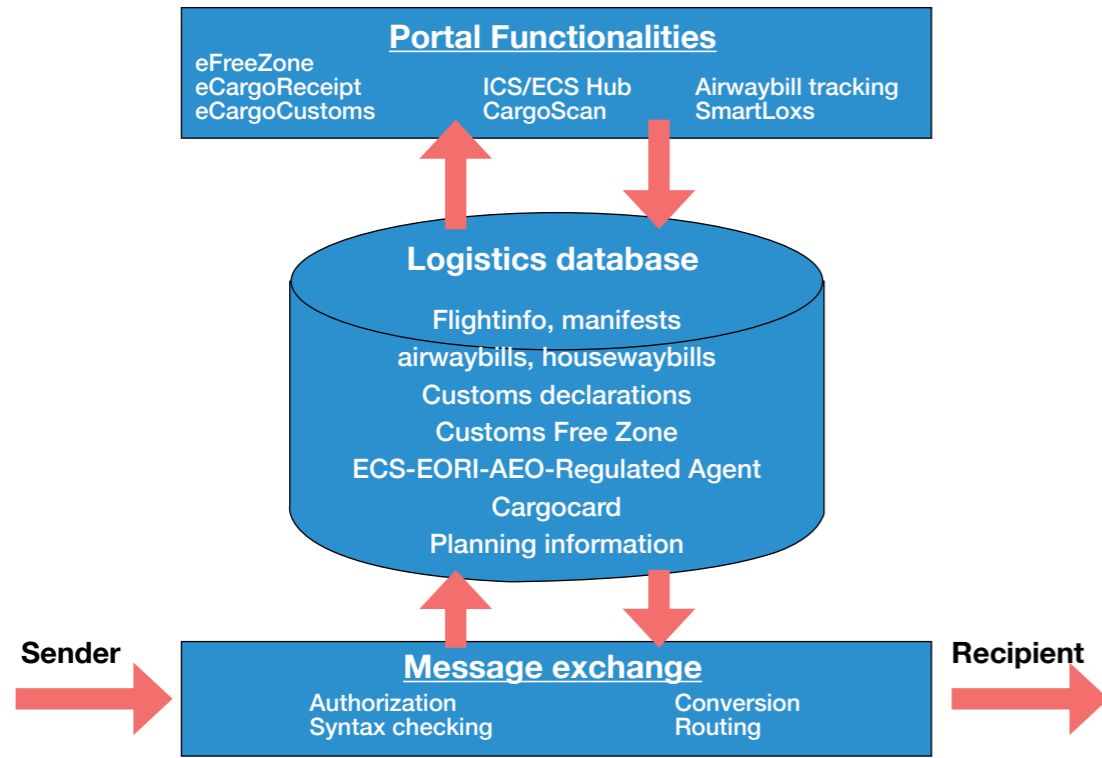
eFreezone: Havalimanına getirilen herhangi bir gönderiye ait bilgiler, bu aplikasyon aracılığı ile otomatik olarak paylaşılır. Gümrük idaresinin söz konusu bilgilere erişimi mümkün olduğundan mevcut bilgiler kullanarak bütün kargo hareketleri görüntülenebilmektedir.

eCargo: Lojistik zincirinde kâğıdı ortadan kaldıran bir web tabanlı aplikasyondur. Kargoya ilişkin tüm bilgiler elektronik olarak gönderilmektedir. (havayolu konşimentosu, fatura, ara konşimento, irsaliye gibi).

eCargo Customs Control: Havalimanına doğrudan havayolu ile ya da karayolu ile gelen gönderiler hakkında gümrük idarelerinin doğrudan bilgi sahibi olabileceği bir portaldır. Antrepolar ve yer hizmetleri kuruluşları arasındaki eşya hareketlerinin gümrük gözetiminde yapılmasına imkân tanıyan bir sistemdir.

Cargoscan: X-Ray tarama sistemini ifade etmektedir.

eCargo Receipt: Gümrük idareleri ve yer hizmeti kuruluşları arasındaki teslim işlemlerini kolaylaştırır. Bütün tarafları içine alan ihracat prosedürlerini kontrol etmek ve gönderime hazır yükleri ayırt etmek için kullanılır.

Kaynak: <http://www.aircargopedia.com/cargocomsys.htm> (Erişim Tarihi: 31.12.2016).

Smartcard: Akıllı kart teknolojisi olarak da ifade edilen bu uygulama, havalimanı içerisindeki kargo tesislerine girişlerde taşıyıcıyı belirleyebilmek, taşıyıcı ile gönderinin lojistik bilgileri arasında bir entegrasyon sağlamak için kullanılır. Akıllı kart teknolojisi, eCargo Receipt uygulaması ile birlikte kullanılmaktadır.

Track and Trace: Takip ve izleme sistemi "havayolu konşimentosu takip numarası" olarak da adlandırılabilir. Lojistik sürecinde lojistik hizmet sağlayıcıları ile nakliyeciler şirketlerine gönderileri izleyebilme imkânı sağlayan bir uygulamadır.

ECS/ICS Hub: İleti değişim bağlantısından veri toplamaya dayanan bu uygulama, manifesto, havayolu taşıma senedi, ara konşimento bilgileri ile taşıtın gerçek varış/kalkış bilgilerini birleştirerek söz konusu verilerin ithalat ve ihracat kontrol sistemleri kapsamında gümrük idaresine standart mesaj olarak gönderilmesini sağlar.

Öte yandan, bu sistemde; antrepo ya da geçici depolama işleticileri de; eşya giriş ve çıkışlarını kendi

elektronik stok ve envanter sistemlerinde kayıt altına alarak bir stok referans numarası oluşturmak zorundadırlar. Daha sonraki süreçte ise bu bilgileri gümrük idaresine bildirmekle yükümlüdürler. Bu bildirim, merkezi veri tabanına giden sistemler arası bir mesajdan oluşmaktadır.

III. Kargo Topluluk Sisteminin Avantajları

Hava kargo taşımacılığının tüm paydaşlar arasında bilgi paylaşımı sağlanarak yürütülmesi, ilk başlarda ticaretin kolaylaştırılması kapsamında ele alınırken günümüzde hava taşımacılığında geline nokta göz önüne alındığında bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Hiç şüphesiz ki kargo topluluk sistemleri gerek kamu gerekse özel sektör açısından birçok kolaylığı da beraberinde getirmektedir.

A. Veri Standardizasyonu

Sistem aracılığıyla paylaşılan verilerin, standart bir yapıya kavuşturulması teknik bir gerekliliktir. Böylece farklı şekillerde gönderilen verilerin uyumlaştırılarak ve standartlara uygun hale getirilmesi sağlanarak söz

konusu verilerin herkes tarafından rahatlıkla kullanılması sağlanmaktadır.

B. Kâğıtsız İşlem

Havalimanlarındaki işlemlerin çoğu elektronik ortamda gerçekleştirileceğinden gerekli olmadığı sürece kâğıt ortamında herhangi bir belge kullanılmayacaktır. Böylece gümrük idarelerinin en önemli sorunlarının başında gelen dokümanların arşivlenmesi sorunu da bu sayede ortadan kalkacaktır.

Ayrıca, elektronik işlemler sayesinde kırtasiye ve arşivleme maliyetleri düşecek; kaynakların ise daha etkin ve verimli kullanılmasına imkân tanınacaktır.

Elektronik sistemler aracılığıyla yürütülen işlemlerin sağladığı bir diğer fayda ise denetim sırasında ihtiyaç duyulan bilgilere kısa sürede veritabanından erişilebilecek olmasıdır.

C. Zaman Tasarrufu

Havayolu taşımacılığında zamanlama önemli bir yer tutmaktadır. Ticaret erbabı dünyanın bir noktasından diğer bir noktasına yaptıkları iş bağlantılarını kaçırmamak için çok hızlı hareket etmek zorundadır. Bu da üretilen mal ve hizmetlerin en kısa sürede ve güvenli bir şekilde taşınması zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır. Hava kargo topluluk sistemleri ile gerekli işlem süreçleri yerine getirilmekte ve havalimanı operasyonlarının çok kısa bir sürede tamamlanması sağlanmaktadır. Özellikle işlemlerin elektronik ortama alınmasının gümrük idaresi açısından zaman tasarrufu sağlayacağı bir gerçektir.

D. Maliyet Tasarrufu

Yapılan açıklamalarla birlikte bu sistem anlık bilgi paylaşımı nedeniyle doğru iş planlama süreci de daha az bürokrasi ile maliyet avantajı da sağlamaktadır. Çünkü farklı idari birimlere aynı belgelerin manuel olarak sunulması gibi bir durum söz konusu olmayacağından zaman tasarrufu, maliyet tasarrufunu da beraberinde getirecektir.

Sonuç

Hava kargo topluluk sistemleri fiziki belgeyi ortadan kaldıracak bir yapı öngörmektedir. Bu da hem kaynak israfını azaltacak, hem de zaman ve maliyet avantajı sağlayacaktır. Ayrıca, veri tabanında depolanan bil-

giler sayesinde belgelerin arşiv problemi de ortadan kalkacaktır. Bunun yanında denetim aşamasında istenilen tüm bilgilere rahatlıkla erişim sağlanabileceğinden bu da etkin ve verimli bir denetim süreci sağlayacaktır.

Türkiye'de birçok hava kargo acentesinin, e-konşimento mesajlarını alıp gönderebilen ve arşivleyebilen bir yazılım altyapısı bulunmakta olup söz konusu yazılım kullanılarak hava kargo acentelik faaliyetleri yürütülmektedir. Söz konusu yazılımların Traxon gibi elektronik veri değişimi bağlantısı sağlayan hava kargo topluluk sistemleri ile entegrasyonunun sağlanmasıyla birlikte havayolu taşımacılığında gümrük idarelerinde gerçekleştirilen işlemler de dâhil olmak üzere tüm sürecin elektronik ortamda takip edilebileceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- <http://www.iata.org/whatwedo/cargo/e/eawb/Pages/index.aspx> (et. 12.12.2016).
- <http://slideplayer.com/slide/10223286/> (et. 12.12.2016).
- <http://tfig.unece.org/contents/airport-community-systems.htm> (et. 12.12.2016).
- [http://imet.gr/Portals/0/Intranet/Proceedings/SIGA2/carlan_sys_vanelislander\[1\].pdf](http://imet.gr/Portals/0/Intranet/Proceedings/SIGA2/carlan_sys_vanelislander[1].pdf) (et. 12.12.2016).
- <http://www.aircargopedia.com/cargocomsys.htm> (et 01.02.2017)

YAZAR HAKKINDA

Yeliz ÖZKAYA

Gümrük ve Ticaret Uzman Yardımcısı
Gümrükler Genel Müdürlüğü
0312 449 31 51
Y.Ozkaya@gtb.gov.tr

1987 yılında Muğla'nın Milas ilçesinde doğdu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden 2011 yılında mezun oldu. 2012 yılında Ankara Barosu'nda avukatlık stajını tamamladı. 2013 yılında Gümrükler Genel Müdürlüğü'nde Gümrük ve Ticaret Uzman Yardımcısı olarak başladığı görevini sürdürmekte olup, iyi derecede İngilizce ve başlangıç düzeyinde Fransızca bilmektedir.

E-İHRACAT ve TÜRKİYE

Burcu KORKMAZ
Gümrük ve Ticaret Uzmanı

Özet

Bu çalışmanın temel amacı; E-ticarette yeni bir küresel trend olarak ortaya çıkan E-ihracat olgusunun tanıtılması ve E-ihracatın Dünya ve Türkiye bağlamındaki potansiyeli ile 2023 ihracat hedefinin gerçekleştirilmesi bağlamındaki önemini ortaya konulmasıdır.

Ticaretin Dijital Hali: E-Ticaret

İnternet ekonomisinin en hızlı büyüyen parçalarından biri olan ve 21'inci yüzyılın dijital ekonomisinin iş yapma metodu olarak kendini gösteren "E-ticaret"; en genel anlamıyla mal ve hizmetlerin üretim, dağıtım, reklam, satış ve teslim işlemlerinin elektronik vasıtalarla yapılması şeklinde tanımlanmış ve geleneksel yöntemlerle yapılan ticaretin yerini almıştır.

Coğrafi sınırları ortadan kaldırarak sanal bir pazar alanı oluşturması, kesintisiz hizmet sunumu sağlayarak işletmeler arası iletişimi hızlandırması, işlem hacmi ve türlerini geliştirmesi, pazara giriş maliyetlerinin yanı sıra planlamadan satış ve dağıtıma kadar iş yapma maliyetlerini önemli ölçüde düşürmesi ile birlikte ticareti kolaylaştırıcı bir rol oynayan E-ticaret, perakende ticaret ve uluslararası ticareti değiştirip dönüştürmekte; bu sürecin ürünü olarak E-ticarette yeni küresel trendler ortaya çıkmaktadır. Dünyada E-ticaretin globalizasyonu olarak adlandırılan süreç içerisinde ortaya çıkan küresel trendlerden biri de, "Elektronik İhracat (E-ihracat)" tır.

Yükselen Bir Trend Olarak E-ihracat

Farklı kaynaklarda "Sınır Ötesi E-ticaret (Cross Border e-Commerce)", "E-ticaret İhracatı" gibi farklı isimlerle de dillendirilen "E-ihracat"; 12.07.2008 tarihli ve 26934 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "İhracat Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" kapsamında "Yurtdışına E-ticaret" ifadesiyle dış ticaret mevzuatımıza girmiş olup, ihracat şekilleri arasında sayılmıştır. "Yurtdışına E-ticaret" İhracat Yönetmeliği'nin 1 inci maddesinde; "uzaktan iletişim araçlarıyla başka bir ülkeye yönelik olarak gerçekleştirilen mesafeli mal satışı" olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir ifadeyle yurtdışına E-ticaret, bu çalışma kapsamında anılacağı üzere "E-ihracat"; geleneksel ticaret araç ve metotlarının bir kenara bırakılarak E-ticaret araç ve yöntemlerinin kullanılması yoluyla yurt dışına mal satılması faaliyetidir.

Geleneksel yöntemlerle yapılan ticaretin yerini alan E-ticaret; geçmiş yıllarda gerek EDI (Electronic Data Interchange- Elektronik Veri Değişimi) sistemi, gerekse televizyon, telefon, faks vb. geleneksel araçlarla gerçekleştirilmişse de; E-ticaret temel olarak internet ve sunduğu hizmetler sayesinde bir dönüm noktası yaşamış ve yaygınlaşma imkânı bulmuştur.

Bu gerçeklikten yola çıkılarak, E-ticareti geleneksel ticaret, E-ihracatı da geleneksel ihracattan farklı kılan temel unsurun; söz konusu ticari işlemlerde kullanılan internet teknolojisi ve bu bağlamda kullanılan E-ticaret platformlarının olduğunu söyleyebilmek mümkündür.

e-ticareti geleneksel ticaretten, e-ihracatı da geleneksel ihracattan farklı kılan temel unsur; söz konusu ticari işlemlerde kullanılan internet teknolojisi ve e-ticaret platformlarıdır.

E-ihracat, dünya ölçeğinde temel olarak B2B (Business to Business) E-ticaret modeliyle kendisini göstermiş olup, B2C (Business to Consumer) E-ticaret modeline doğru evrilen yapısıyla yeni bir akım olarak yükselişini devam ettirmektedir. Bu çerçevede Türkiye'nin E-ihracat potansiyeli değerlendirildiğinde, Türkiye'de B2B E-ticaret pazarının gelişmiş ülkelere kıyasla kısıtlı olduğu; bu durumun, hem KOBİ'lerin internet veya E-ticaret sitelerinin olmaması, hem de bu tür işlemlere aracılık eden sitelerin sınırlı olmalarından kaynaklandığı anlaşılmaktadır; buna karşılık ülkemizdeki büyük işletmelerin (Migros Türk A.Ş., Hepsiburada vb...) B2B ticareti başarılı bir şekilde kullandığı da göze çarpmaktadır. B2C E-ticaretin de küresel düzlemde özellikle KOBİ'lerin uluslararasılaşması için önemli bir araç haline geldiğinin görüldüğü, bu bağlamda Türkiye'nin sürece yeni yeni eklediği ifade edilmektedir.

Bir Değer Zinciri Olarak E-ihracat ve Yurt İçi E-ticaret ile Arasındaki Farklar

E-ticaret yalnızca yurt içi satışlarla sınırlanabileceği bir faaliyet alanı olmayıp; aynı zamanda yurt dışına yapılan satışları (E-ihracat) da kapsamaktadır. Genel itibarıyla E-ticaret; satış ve pazarlama aşamasından başlamak üzere ödeme ile lojistik ve gümrük işlemleri aşamalarını kapsayan, satış sonrası hizmet ve iade süreçleri ile birlikte tamamlanan bir değer zinciridir. Yurt içi E-ticaret ile E-ihracat temelde aynı değer zinciri aşamalarına sahip olmakla birlikte; söz konusu aşamalar Şekil 1'de görüleceği üzere, kapsam ve içerik bazında farklılık arz etmektedir.

Şekil 1. Yurt İçi E-ticaret ve E-İhracat Değer Zincirleri Arasındaki Farklar

	Satış ve Pazarlama	Ödeme	Lojistik ve Gümrük İşlemleri	Satış Sonrası
E-İhracat	<ul style="list-style-type: none"> Yabancı Dilde İnternet Sitesi Yabancı Dilde Arama Motoru Optimizasyonu Kişisel Veri ve Kurumsal Bilgiler ile Yabancı Ülkelerdeki Mevzuat 	<ul style="list-style-type: none"> Yabancı Kredi Kartı Uluslararası Ödeme İşlemcileri Yabancı Ülkelerdeki Vergiler 	<ul style="list-style-type: none"> Çokuluslu Kargo Ülke İçi Kargo Gümrük İşlemleri 	<ul style="list-style-type: none"> Yabancı Dilde Müşteri Hizmetleri Yurt Dışı İade
Yurt İçi E-Ticaret	<ul style="list-style-type: none"> Türkçe İnternet Sitesi Kurulumu Türkçe Arama Motoru Optimizasyonu Kişisel Verilere İlişkin Mevzuat 	<ul style="list-style-type: none"> Yerli Kredi Kartı Ödeme İşlemcileri Vergiler(KDV, ÖTV) 	<ul style="list-style-type: none"> Yerli Kargo ve Posta Servisleri 	<ul style="list-style-type: none"> Müşteri Hizmetleri İade

Kaynak: TEPAV

E-İhracat Potansiyeli Ekseninde Dünya ve Türkiye

Günümüzde E-ticaretin önemli bir parçası sınır ötesi gerçekleştirilmekte olup, alışverişlerin % 45'inin sınır ötesi yapıldığı ABD, dünyanın en büyük B2C E-ticaret pazarı olarak karşımıza çıkarken; ortak pazar avantajı sayesinde AB de, sınır ötesi E-ticareti başarılı bir şekilde gerçekleştiren bölgeler arasında yerini almaktadır. Küresel düzeyde yapılan araştırma ve çalışmalar neticesinde, internet alışverişlerinin başka ülkelerden yapılmasının ana nedeni olarak "fiyat avantajı" ön plana çıkmakta; İngiltere gibi E-ticaret konusunda tecrübeli ülkelerin bulunması ve Çin gibi bazı ülkelerin üretim maliyetleri konusunda sahip oldukları avantajlar da diğer önemli faktörler olarak değerlendirilmektedir.

E-ticarette önemli denilebilecek derecede paya sahip olan ve uluslararası düzlemde gittikçe önem kazanan E-İhracat, ülkelerin ihracat hedeflerinin gerçekleştirilmesinde önemli bir araç haline gelmektedir. Ülkeler E-İhracat potansiyellerini artırabilmek adına, internete erişim sağlanması ve kullanımının yaygınlaştırılması ile E-İhracat için uygun girişimcilik ortamının

e-Ticarette önemli denilebilecek derecede paya sahip olan ve uluslararası düzlemde gittikçe önem kazanan e-İhracat, ülkelerin ihracat hedeflerinin gerçekleştirilmesinde önemli bir araç haline gelmektedir.

yaratılmasına yönelik önlemler almakta ve kolaylıklar sağlamakta; E-İhracat için gerekli olan mevzuat alt yapısını oluşturmaya çalışmaktadırlar. Bu bağlamda, The Economist Intelligence Unit tarafından 2014 yılında hazırlanan G20 ülkelerini kapsayan "E-İhracata Hazırlık Endeksi" çalışmasının çıktıları kayda değerdir. E-İhracata Hazırlık Endeksine ilişkin aşağıdaki çizelgeye konu ülke endeksleri; ülkelerdeki "genel yatırım ortamı", "internet ortamı", "uluslararası ticaret ortamı", "düzenleyici ve yasal çerçeve" ve "e-ödeme ortamı" dikkate alınarak hesaplanmıştır.

Çizelge 1. E-İhracata Hazırlık Endeksi

	ÜLKE	PUAN
1	Avustralya	67,5
2	ABD	66,9
3	Güney Kore	66,4
4	Birleşik Krallık	64,2
5	Japonya	62
6	Almanya	61,9
7	Kanada	61,8
8	Fransa	54,5
9	Çin	51,7
10	İtalya	45
11	S. Arabistan	44,8
12	Meksika	44,3
13	Brezilya	41,4
14	Güney Afrika	39,9
15	Türkiye	38,6
16	Rusya	38,1
17	Hindistan	37,9
18	Endonezya	37,7
19	Arjantin	37,5

Kaynak: The Economist Intelligence Unit (2014)

* G-20 ülkeleri içerisinde yer alan AB, sıralamaya dahil edilmemiştir.

Son yıllarda E-ticaret alanında hızlı bir büyüme ve gelişme kaydetmesine rağmen, E-ticarete yönelik düzenleyici çerçeve, yasal ve fiziki altyapıdaki zayıflıklar gibi nedenlerden dolayı Türkiye; listenin 15 inci yer almıştır. E-ticarete yönelik düzenleyici ve yasal çerçevenin eksikliği noktasında, Türkiye'de 2014 yılının son çeyreği ve 2015 yılında önemli gelişmeler kaydedilmiş olup; söz konusu gelişmeler, UNCTAD (Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı) tarafından 2015 yılında UNCTAD'a üye ülkeler nezdinde yürütülen çalışma kapsamında ortaya çıkan "Information Economy Report 2015" adlı rapora yansımıştır:

The Economist Intelligence Unit tarafından hazırlanan e-İhracata Hazırlık Endeksi sıralamasında Türkiye 15 incidir.

Çizelge 2. Ülkeler Bazında E-ticarete Dair Temel Alanlardaki Yasal Altyapı Durumu

UNCTAD ÜYE ÜLKELER	Elektronik Ticaret		Tüketicinin Korunması		Kişisel Verilerin Gizliliği ve Korunması		Bilişim Suçları	
	Kanun	Tasarı	Kanun	Tasarı	Kanun	Tasarı	Kanun	Tasarı
Almanya	Var		Var		Var		Var	
Amerika	Var		Var		Var		Var	
Çin	Var		Var		Yok	Yok	Var	
Fransa	Var		Var		Var		Var	
İtalya	Var		Var		Var		Var	
Rusya	Var		Data Yok	Data Yok	Var		Var	
Singapur	Var		Var		Var		Var	
Türkiye	Var		Var		Yok	Var	Var	

Kaynak: UNCTAD (2015)

E-ticarete yönelik düzenleyici ve yasal çerçeve eksikliğinin giderilmesi noktasında 2014 ve 2015 yıllarında yapılan düzenlemeler kayda değer olmakla birlikte; kişisel verilerin gizliliği ve korunmasına ilişkin olarak 07.04.2016 tarihli ve 29677 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6698 sayılı Kanun ile de, E-ticarete yöne-

lik yasal altyapının oluşturulması noktasında çizelge 2'de yer alan önemli bir eksiklik giderildiğinden, söz konusu tablo bu gelişmeler ışığında güncellenmiş haliyle düşünülmelidir. 2014, 2015, 2016 yıllarında yaşanan tüm bu gelişmeler ve hâlihazırda yürütülen çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda; E-ihracata Hazırlık Endeksi Sıralamasında 15 inci sırada yer alan Türkiye'nin, önümüzdeki yıllarda daha üst sıralarda yer alacağı şüphesizdir.

Günümüzdeki mevcut uygulamaya bakıldığında, E-ticarete ilişkin faaliyetlere, yeni bir E-ticaret sitesi kurulması yoluyla başlanabileceği gibi; mevcut E-ticaret site veya platformlarına üye olunması yoluyla da başlanabilmekte ve bu seçenekler dahilinde E-ticaret faaliyetleri yürütülebilmektedir. Uluslararası çerçeveye

göz önünde bulundurulduğunda, E-ticarete ilişkin girişimlerin daha çok mevcut E-ticaret platformlarına üyelik üzerinden yürütüldüğü gözlenmektedir; bu bağlamda dünya ölçeğinde Amazon, eBay ve PayPal'ın, E-ticaretle uğraşacak girişimcilere platform sağlama noktasında ön plana çıktığı görülmektedir. Aşağıdaki çizelgede, 2014 yılında söz konusu E-ticaret platformları ve hizmetlerinin kullanımına ilişkin BM'ye üye ülkeler nezdinde yapılan çalışmanın çıktılarına yer verilmekte olup; Türkiye'nin bu platformların kullanılması noktasındaki konumu ortaya konmaktadır. Çizelgeden de anlaşılacağı üzere Türkiye, küresel E-ticarete entegre olunması noktasında dünyadaki önemli platformlara erişim açısından da E-ihracat yapan ve yapmayı düşünen girişimcilere önemli olanaklar sağlamaktadır.

Çizelge 3. 2014 Yılında BM'ye Üye Ülkelerde E-ticaret Platformları ve Hizmetlerinin Kullanımı (Amazon, eBay ve Paypal)

Üye Ülkeler	Amazon Hizmetleri			eBay Hizmetleri			PayPal Hizmetleri		
	Nakliye Noktasında Satıcıların Desteklenmesi	Ülkeler ve Para Birimlerinin Desteklenmesi	Banka Hesaplarının Desteklenmesi	ABD Sitesi Üzerinden	eBay Uluslararası Sitesi Üzerinden	eBay Yerel Sitesi Üzerinden	Bireysel Hesap	Premier Hesap	Ticari Hesap
Almanya	X	X	X		X		X	X	X
Amerika	X	X	X	X			X	X	X
Çin	X				X	X	X	X	X
Fransa	X	X	X		X		X	X	X
İngiltere	X	X	X		X		X	X	X
İtalya	X	X	X		X		X	X	X
Rusya	X					X	X	X	X
Singapur	X				X		X	X	X
Türkiye	X				X	X	X	X	X

Kaynak: UNCTAD

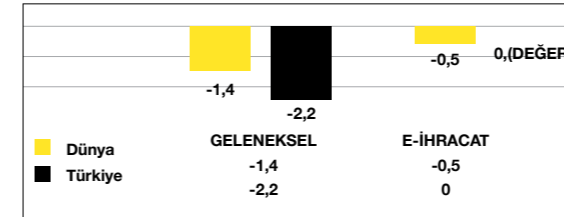
E-ihracat ve Türkiye İçin Sunduğu Fırsatlar

E-ihracatın ülkemiz ihracatına üç alanda katkısının olacağı değerlendirilmektedir:

- İhracat menzili artırıp yeni pazarlara erişmek,
- Katma değeri yüksek ve yeni ürünlerin ihracatını artırmak,
- KOBİ'ler ile yeni girişimlerin şirket büyüklüğünden kaynaklanan dezavantajlarını azaltmak.

E-ihracatın belki de en önemli etkisi, ülkelerin ihracat menziline genişletilmesi noktasında karşımıza çıkmaktadır. Bir ülkenin ihracat menzili, o ülkenin ihracat yaptığı ülkelerin uzaklıklarının, o ülkelere yapılan ihracatın toplamdan aldığı paya göre ağırlıklandırılmasıyla hesaplanmakta olup; E-ihracatın ülkelerin ihracat menzilleri üzerindeki etkisinin ölçülebilmesini teminen "çekim modeli" yasası kullanılmaktadır. Çekim Modeli'ne göre; geleneksel yollarla yapılan ihracatta, ekonomilerin büyüklüğünden ve serbest ticaret anlaşması olup olmamasından bağımsız olarak, iki ülke arasındaki mesafenin artması o ülkeler arasındaki ticarete olumsuz yansımaktadır; E-ticaret yoluyla yapılan ihracat dikkate alındığında ise, mesafenin ticaret hacmine olan olumsuz etkisi azalmaktadır.

Şekil 2. Mesafedeki %1'lik Artışın İhracata Etkisi (%)

Kaynak: eBay MAIN STREET, "Commerce 3.0: A Springboard for Turkey's Small Businesses to the Global Economy"

PayPal Türkiye ile TEPAV (Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı) birlikteliğinde 2001 ve 2011 yılları baz alınarak yapılan hesaplamalar çerçevesinde, Türkiye'nin 2001 yılında 3235 km olan ihracat menziline 2011 yılına gelindiğinde gerilediği ve 2846 km'lere kadar düştüğü; buna karşın E-ticarette belli bir yol kat eden Çin ve Meksika gibi ülkelerin ihracat menzillerinin E-ihracat sayesinde, sırasıyla 6318 km'den 6844 km ve 3798 km'den 4574 km'lere kadar çıktığı tespit edilmiştir.

Türkiye'nin ticareti ağırlıklı olarak komşu ülke ve bölgelerle yapılan ticarete dayanmakta olup; söz konusu ticaret dinamiklerinden dolayı (kısalan menzilde hacim arttığından sorun yaşanmamaktadır) Türkiye'nin ihracat menzili düşüktür ve E-ihracat söz konusu ihtiyacın giderilmesi noktasında Türkiye için önemli bir fırsat teşkil etmektedir. PayPal ve TÜİK verilerine dayanılarak oluşturulan, 2014 yılında Türkiye'nin geleneksel ihracat ve E-ihracat metoduyla en fazla ihracat gerçekleştirdiği ülkeleri listeleyen aşağıdaki çizelgede; E-ticaretin dolayısıyla E-ihracatın, mesafelerin önemi azaltan etkisi açıkça gözler önüne serilmektedir.

Çizelge 4. Türkiye'nin En Fazla İhracat Yaptığı İlk 10 Ülke

	e-İHRACAT	GELENEKSEL İHRACAT
1	ABD	Almanya
2	Almanya	Irak
3	İngiltere	İngiltere
4	Avustralya	Rusya
5	Kanada	İtalya
6	Fransa	Fransa
7	Rusya	ABD
8	Çin	Birleşik Arap Emirlikleri
9	İtalya	İspanya
10	Diğer	İran

Kaynak: PayPal, TEPAV, TÜİK

PayPal hesaplamalarına göre; Türkiye'nin geleneksel ihracat metotlarıyla en fazla ihracat gerçekleştirdiği ilk 10 pazarın toplamda ihracat menzili 2599 km olup; E-ticaret metotlarıyla Türkiye'nin en fazla ihracat gerçekleştirdiği ilk 10 pazarda toplam menzil ise 4308 km'ye kadar çıkmaktadır; bu Türkiye'nin geleneksel ihracat menziline yaklaşık % 65'lik bir artışa tekabül etmektedir (Harita 1).

E-ihracat sadece uzak mesafedeki pazarlara ulaşmak açısından önemli bir ticaret metodu olmakla kalmayıp; aynı zamanda, yakın menzilde bulunan ve tüketim potansiyeli arz eden pazarlara yapılan ihracat açısından da önemli fırsat sunmaktadır. Küresel E-ihracat incelendiğinde, işlemlerin çoğunun coğrafi olarak birbirine yakın ülkeler arasında gerçekleştirildiği gözlenmektedir; bunun ana sebebi olarak, dağıtım/teslimat konularındaki kolaylıklar ve ülkeler arasında gerçekleştirilen gümrük birliği ve benzeri anlaşmalardan dolayı ihracat-ithalat işlemlerindeki kolaylıklar işaret edilmektedir. Türkiye'nin bulunduğu coğrafi konum itibarıyla, kendisine fiziksel olarak yakın olan ülkeler ile din, dil ve kültür birliği açısından yakın olan ülkelerin E-ticaret pazarları incelendiğinde; henüz pazarların E-ticaret gelişiminin başlangıç aşamasında olduğu ve genel olarak hemen hemen tüm ülkelerde e-perakendenin toplam perakende sektöründen aldığı payın çok düşük olduğu görülmektedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde; özellikle Birleşik Arap Emirlikleri, Azerbaycan, Bosna Hersek, Gürcistan, İran, Kazakistan, Suudi Arabistan gibi ülkelerin pazarları hızla artış göstermekte ve gelecekte Türkiye için potansiyel arz etmektedir.

Harita 1. Türkiye'nin Geleneksel İhracat ve E-ihracat Menzili (km)

Kaynak: TEPAV

E-ihracat, ticaret üzerinde mesafelerden kaynaklanan dezavantajları azaltarak ülkelerin ihracat menzillerini genişletmek ve pazar çeşitliliğini sağlamakla kalmayıp aynı zamanda, ihraca konu ürünlerin niteliklerinde de değişikliklere sebep olmakta ve ürün çeşitlendirmesini de beraberinde getirmektedir. Çizelge 5' te görsel olarak ifade edildiği üzere Türkiye'de geleneksel ticaret modelleri üzerinden yapılan ihracat çoğunlukla, otomotiv, demir-çelik, makine aksam ve parçaları ile tekstil ürünleri gibi alt ve orta teknoloji ürünlerine dayanmakta olup; geniş hacim ve ağırlıkları nedeniyle yüksek lojistik maliyetlerine sahip olan bu ürünler, menzil mesafesi uzak olan pazarlara ihracat söz konusu olduğunda rekabet kaybına neden olmaktadır. Geleneksel ihracata konu ürünlerde durum bu iken E-ihracata konu ürünler; ihracatta mesafe kısıtlarından daha az etkilenen, çoğunlukla yükte hafif pahada ağır ürünler olarak karşımıza çıkmaktadır.

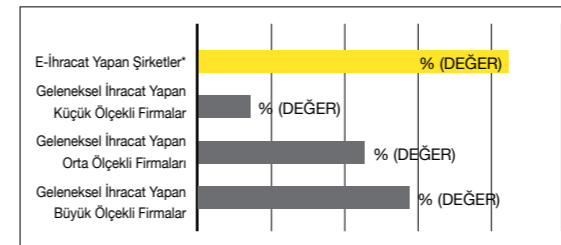
Çizelge 5. Türkiye'de Geleneksel İhracat ve E-ihracat Bağlamında En Fazla İhracatı Gerçekleştirilen Ürün Kategorileri

	e-İHRACAT (PayPal & eBay)	GELENEKSEL İHRACAT
1	Giyim, Ayakkabı ve Aksesuar	Motorlu Kara Taşıtları ile Parça ve Aksamları
2	Mücevher ve Saat	Makine ve Makine Parçaları
3	Otomobil Parçaları	Demir ve Çelik
4	Antikalar	Elektrikli Aletler ve Parçaları
5	Mobilya ve Dekorasyon	Örme Giyim Eşyası ve Aksesuarı
6	Hobi ve Zanaat Ürünleri	Değerli Madenler
7	Tüketici Elektroniği- Diğer	Madeni Yakıtlar ve Yağlar
8	Bilgisayar	Demir veya Çelikten Eşya
9	Müzik Aletleri	Örülmemiş Giyim Eşyası ve Aksesuarı
10	Güzellik ve Bakım Ürünleri	Plastik ve Mamulleri

Kaynak: PayPal, TEPAV, TÜİK

Daha önce de ifade edildiği üzere E-ihracat; ihraca konu ürünlerin niteliklerini değiştirmektedir. E-ihracat bağlamında ticareti yapılan ürünlerin karakteristiğine bakıldığında; geleneksel ihracata nazaran katma değeri daha yüksek ürünlerin tercih edildiği görülmektedir. E-ihracatın ürünler üzerinde yarattığı bu niteliksel dönüşümün Türkiye sanayisinin niteliksel dönüşümünü de beraberinde getireceği, bu bağlamda E-ihracatın ulusal sanayimizin gelişimine katkı sağlama potansiyeline de sahip olacağı değerlendirilmektedir.

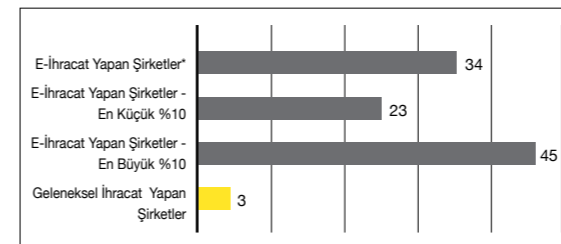
Genel olarak E-ticaret, ülkemizdeki küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin hem ülke çapında hem de uluslararası platformlarda rekabetçi olabilmesi adına da büyük olanaklar sunmaktadır. Her şeyden önce E-ticaretin her ölçekte etkin şekilde kullanılabilen yapısı, KOBİ'lerle büyük firmalar arasında ölçekten kaynaklanan rekabet gücü farklarını azaltmakta; KOBİ'lere ön pazarlama ve dağıtım alanlarındaki engel ve yüksek maliyetleri aşarak önceden erişemediği piyasalara girebilme imkanı sağlamaktadır. Türkiye'de firma ölçeği sorunu ihracatın önünde engel oluşturan önemli yapısal kısıtlardan biridir ve bu kısıtlar dolayısıyla Türkiye'de ihracat yapma oranları düşüktür.

Şekil 3. Türkiye'de Çevrimiçi ve Geleneksel Şirketlerde İhracat Yapma Oranları (%)

Kaynak: PayPal, TEPAV

*E-ihracat yapan şirketler olarak, PayPal kullanan şirketler baz alınmıştır.

eBay ve PayPal hesaplamalarına göre, Türkiye'de ihracat yapan firmaların toplama oranı % 27'dir. Küçük ölçekli firmaların ihracat yapma oranının %14, büyük firmalarınkinin ise %58 olduğu tahmin edilmekte olup; E-ticaret platformları üzerinden E-ihracat gerçekleştiren firmaların oranının ise %84 olduğu kaydedilmektedir. Anlaşılacağı üzere, E-ihracat sayesinde ihracat, yalnızca büyük ölçekli firmaların bir ayrıcalığı olmaktan çıkıp; artık küçük ve orta ölçekli firmalar için de bir fırsat teşkil etmekte, ölçek sorunu ortadan kaldırmaktadır.

Şekil 4. Türkiye'deki Firmaların İhracat Yaptıkları Ortalama Ülke Sayısı

Kaynak: PayPal, TEPAV

*E-ihracat yapan şirketler olarak eBay kullanan şirketler baz alınmıştır.

eBay ve PayPal hesaplamaları ışığında hazırlanan Şekil 4' ten anlaşılacağı üzere; Türkiye'de geleneksel yollarla ihracat gerçekleştiren firmalar ortalama üç ülkeye ulaşabilirken; E-ticaret yöntemlerinden faydalanarak E-ihracat gerçekleştiren firmalar ortalama 34 ülkeye ulaşabilmektedirler. Buna göre; Türkiye'de eBay platformu üzerinden E-ihracat gerçekleştiren firmaların en küçük %10'luk kesimi ortalama 23 pazara ulaşabilmekte; en büyük %10'luk kesimi oluşturan firmalarda ise E-ihracat bağlamında ulaşılan pazar sayısı 45'lere kadar çıkmaktadır.

E-ticaret, E-ihracat; iş süreçlerinin standardize hale gelip tasarrufun artırılması noktasında da KOBİ'lere önemli avantajlar sağlamaktadır. KOBİ'lerin genellikle kurumsallaşma sorunları çektiği ülkemizde prosedürlerin daha otomatik hale gelmesi KOBİ'lerin gelişmesini kolaylaştıran bir unsur olarak görülmekte olup; E-ticaret yöntemlerinin KOBİ'lerin ihracat hacimlerini artıracakları değerlendirilmektedir.

2023 İhracat Hedefinin Gerçekleştirilmesi Noktasında E-ihracatın Önemi

E-ticaretin hızla yaygınlaştığı ve geleneksel yöntemlerle ticaretin tartışıldığı küresel bir dönemde; Türkiye'nin ihracat rakamları dikkate alınarak ihracat yapısı, alışkanlıkları ve gelecek projeksiyonu dikkatlice gözden geçirilmelidir. Türkiye'nin son 5 yıllık ihracat rakamlarına bakıldığında; çok büyük bir büyüme hızı sağlanamamakla birlikte 2015 yılına kadar ihracat hacminin yıllara sari olarak arttığı, 2015 yılında geleneksel pazarlarımızda yaşanan daralmaya bağlı olarak ihracat hacmimizde genel bir düşüş kaydedildiği anlaşılmaktadır (Çizelge 6).

Çizelge 6. Yıllara Göre Türkiye'nin İhracat Rakamları (Milyar Dolar)

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2023
113,9	134,9	152,5	151,8	157,6	143,9	142,5	500

Kaynak: TÜİK

2016-2018 Yılı Orta Vadeli Program'da belirtildiği üzere Türkiye'nin ihracatının 2018 yılına kadar 201,4 milyar dolar, Cumhuriyetin yüzüncü yılı olan 2023 yılında ise 500 milyar dolar seviyesine ulaşması hedeflenmektedir. 13.06.2012 tarihli ve 28322 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2023 Türkiye İhracat Stratejisi ve Eylem Planı; Cumhuriyetimizin 100 üncü kuruluş yıldönümü olan 2023 yılında Türkiye'nin ihracatının

500 milyar dolara çıkarılması ve son on yılda Türkiye'nin yakaladığı ihracat ivmesinin devamının sağlanarak sürdürülebilir bir ekonomi için ihracat atılımının gerçekleştirilebilmesi amacıyla hazırlanmış olup, söz konusu Strateji kapsamında; Türkiye'nin dünya ekonomileri içinde 10 uncu yükselmesi, Strateji çerçevesinde 2012-2023 yılları arasında yıllık ihracatın ortalama %11,7 oranında artması ve dünya ihracatında Türkiye'nin yaklaşık %0,8 olan payının, 2018 yılında %1,18 ve 2023 yılında %1,46'ya çıkarılması planlanmaktadır.

Küresel ticarete entegre olunabilmesi ve 2023 ihracat hedefine ulaşılabilmesini teminen yeni girişimlerin vücut bulması, mevcut küçük girişimlerin ayakta kalabilmesi ve ihracata kazandırılabilmesi ve de yeni ürünlerle yeni pazarlara erişim sağlanması zaruridir. Bu noktada; söz konusu hedeflere ulaşılabilmesi adına ülkemiz için geleneksel ihracat yöntemleri önemli olmakla birlikte, bu yöntemlerin yeterli olmayacağını anlaşılmıştır. Bu yöntemlerin yeterli olmayacağını anlaşılmıştır; dünyada küresel bir akım haline gelen E-ihracatın iyi anlaşılması ve Türkiye için sunduğu fırsatların iyi değerlendirilmesi de aynı ölçüde gereklilik arz etmektedir.

Söz konusu değerlendirmelere ve gerekliliklere 2023 İhracat Stratejisi ve Eylem Planı kapsamında yer verildiği gibi, diğer ulusal strateji belgelerimizde de yer verilerek E-ihracatın ülkemizin ihracatının geliştirilmesi noktasındaki rolüne dikkat çekilmeye çalışılmıştır. 2016-2018 Orta Vadeli Mali Program'da, E-ticaretin ihracat artışına katkı yapması ve tüketim mali ithalatını artırmaması için gerekli mekanizmalar geliştirileceği ifade edilmiş; geleneksel pazarlara olan ihracat artırılırken, ihracatta hedef ve öncelikli ülkeler belirlenmesi ve pazar çeşitlendirmesi sağlanması; bu kapsamda, pazara giriş imkânlarını kolaylaştırmaya yönelik çalışmalar yapılmasının gerekliliğinden bahsedilmiştir; Onuncu Kalkınma Planı kapsamında da bizzat aynı noktalara vurgu yapılmıştır.

Sonuç olarak; 2023 yılında 500 milyar dolar gibi bir ihracat hedefine sahip Türkiye'nin söz konusu hedefe ulaşabilmesi adına geleneksel ihracat yöntemleri ile yetinemeyeceği açıktır; 2023 hedefinin yakalanabilmesini teminen yeni firmaların ihracat büyümesine katkıda bulunması ve teknolojiye dayalı yeni ihracat yöntemlerinden daha yoğun olarak faydalanılması bir gerekliliktir ve bu gereklilik "E-ihracat" yöntemlerini işaret etmektedir.

Kaynakça

- "İhracatın E-Hali İle Tanıştınız mı?", İnterneticaret: E-ticaret Bilgi Blogu, 15.12.2013, <http://interneticaret.blogspot.com.tr/2013/12/ihracat-eticaret-crossborder-ecommerce.html>.
- ŞAHBAZ, Ussal ve SÖKMEN, Ali ve AYTAÇ, Ayşegül "Türkiye'de e-ihracat: Fırsatlar ve Sorunlar", TEPAV, 2014, http://www.tepav.org.tr/upload/files/haber/1415973180-5.Turkiyede_E_Ihracat_Firsatlar_ve_Sorunlar.pdf.
- ŞAHBAZ, Ussal ve ÇAĞLAR, Esen ve ASLANKURT, Bilgi ve SÖKMEN, Ali "Türkiye'de İnternet Politikaları: Ekonomik Fırsatları Yakalamak İçin Yeni Gündem", TEPAV, Haziran 2013, <http://docplayer.biz.tr/4065661-Turkiye-de-internet-politikalari-ekonomik-firsatlari-yakalamak-icin-yeni-gundem-turkiye-ekonomi-politikalari-arastirma-vakfi.html>.
- THE ECONOMIST "The G20 E-Trade Readiness Index", , Economic Intelligence Unit, 2014, http://www.economistinsights.com/sites/default/files/Laurel%20West%20-%20eBay%20-%20The%20Global%20e-trade%20Readiness%20Index%20Final%20V2_0.pdf.
- ATA, Sezai "Türkiye'nin İhracat Potansiyeli: Çekim Modeli Çerçevesinde Bir İnceleme", International Conference on Eurasian Economies 2012, T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2012, <http://avekon.org/papers/389.pdf>.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı, "Bilgi Toplumu Stratejisinin Yenilenmesi Projesi: İnternet Girişimciliği ve E-Ticaret Eksenli, Küresel Eğilimler ve Ülke İncelemeleri Raporu", 22 Mayıs 2013, <http://www.bilgitoplumustratejisi.org/tr/doc/8a3247663ecdf0f3013ecdf47c380000>.
- "2023 Türkiye İhracat Stratejisi ve Eylem Planı", <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/06/20120613-31.htm>.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı. "Orta Vadeli Program (2016-2018)", <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/OrtaVadeliProgramlar/Attachments/12/Medium-Term%20Programme%202016-2018.pdf>.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı. "Onuncu Kalkınma Planı(2014-2018)", <http://www.kalkinma.gov.tr/Lists/Kalkinma%20Planlar/Attachments/12/Onuncu%20Kalkinma%20Planı.pdf>.

YAZAR HAKKINDA

Burcu KORKMAZ

Gümrük ve Ticaret Uzmanı
Gümrükler Genel Müdürlüğü
0312 449 31 62
B.Tahmaz@gtb.gov.tr

1987 yılında Ordu'da doğdu. Orta Doğu Teknik Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü ve İktisat Bölümü-İktisadi Politikalar Yandal Programından 2010 yılında mezun oldu. 2011 yılında Doğu Karadeniz Kalkınma Ajansında uzman olarak meslek hayatına başladı. 2013 yılında Gümrük ve Ticaret Bakanlığında başladığı görevini, Gümrük ve Ticaret Uzmanı olarak halen sürdürmektedir. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde yüksek lisans eğitimine devam etmekte olup, çok iyi derecede İngilizce ve başlangıç seviyesinde Fransızca bilmektedir.

Haki DEMİRTAŞ

Yetkilendirilmiş Gümrük Müşaviri

Nihai Kullanım Sistemi

I. Özet

Nihai Kullanım, İthalat Rejim Kararında önceden tayin edilmiş bazı eşyaya, Gümrük mevzuatı muvacehesince belirlenmiş şartlara bağlı olarak indirimli ya da sıfır gümrük vergisi uygulanmasıdır. Nihai Kullanım, İthalat Rejim Kararının I-II-III-IV sayılı listelerinde yer alan ve tarife açıklaması "(a)" ibaresi içeren, kullanım alanı tayin edilen veya bazı tarife kontenjanı uygulamalarında karşımıza çıkmakta olup, bu neviden eşyanın serbest dolaşıma girişinde Nihai Kullanım İzin Belgesi alınması gerekmektedir. Kanuni vergi ile tavizli vergi arasındaki fark teminata bağlanır. Eşya nihai kullanıma tahsis edildikten sonra söz konusu teminat iade edilir(4). Nihai kullanıma tabi tutulacak eşya; a) Avrupa Birliğinde serbest dolaşımda olması, b) Diğer

tercihli tarife uygulamalarına konu olması, c) Kanun ile gümrük vergisinden muaf veya Bakanlar Kurulu Kararı ile indirimli vergi uygulamasına tabi tutulması, hallerinde, bu eşyanın tabi olduğu gümrük vergisinin uygulanabilecek vergi ile aynı olması veya bu vergiden daha düşük olması durumunda söz konusu eşyaya nihai kullanım hükümleri uygulanmaz (1). 21.04.2016 tarihinden itibaren Nihai Kullanım İzin başvuruları Tek Pencere Sistemi (<https://uygulama.gtb.gov.tr/TekPencere>) üzerinden gerçekleştirilmektedir(2). Bu makalede, Nihai Kullanım Sisteminin işleyişi, Denetleyici Gümrük İdaresi ile Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirinin görev alanı, sistemin kötüye kullanılması gibi hususlara değinilmektedir.

II. Anahtar Kelimeler

Nihai Kullanım, Denetleyici Gümrük İdaresi, Ek-27 Denetleme Formu, Yetkilendirilmiş Gümrük Müşaviri, Tek Pencere Sistemi, Teminat Çözümü

III. Giriş

4458 Sayılı Gümrük Kanunu'nun 16'ncı maddesi hükmü çerçevesinde Bakanlar Kurulu tarafından belirlenen eşyanın, Nihai Kullanımda öngörülen amaçlar doğrultusunda kullanılması halinde gümrük vergisi alınmaz veya normalde uygulanan gümrük vergisi oranından daha düşük vergi oranı uygulanır. Nihai kullanım izni, eşyayı kendileri nihai kullanıma tabi tutacak ithalatçılara veya eşyayı nihai kullanıma tabi tutacak firmalara devretmek suretiyle ithal eden ithalatçılara verilir (1). Bu kapsamdaki ithalatçılar veya temsilcileri indirimli veya sıfır vergi oranından faydalanmak üzere, Nihai Kullanım İzin Belgesini almak için, eşyanın serbest dolaşıma gireceği yetkili gümrük idaresine, beyannamenin tescil tarihinden önce veya söz konusu eşyanın gümrük gözetimi sona ermeden önce Tek Pencere Portal Sistemi üzerinden izin talebinde bulunulması gerekmektedir(2). Talebin uygun görülmesi halinde kanuni vergi ile indirimli vergi arasındaki fark teminata bağlanır. İzin hak sahibi tarafından eşyanın öngörülen süre dahilinde nihai kullanıma tahsis edildiğinin ve öngörülen amaçlar için kullanıldığının tespit edilmesi halinde teminat iade edilir. Bu tespit, iki belge sonucuna dayandırılarak yapılır:

1. Verilen izin belgesi tahtında idarenin periyodik olarak yerinde yapacağı denetim sonuçlarının derç edildiği yönetmeliğin 27 nolu ekinde yer alan Nihai Kullanım Denetleme Formu.

2. Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirlerinin hazırlayacağı NK1 Tespit Raporu.

IV. Teminat Çözümü Hususu

Teminat çözümü açısından istinat duvarı mesabesinde olan ve yukarıda zikredilen iki belge sistemin işleyişinde ikili kontrolün mevcudiyetini göstermesi açısından da önemlidir. Zira 1'inci maddede yer alan formun daha ziyade eşyanın fiziki kontrolüyle ilgili olduğu; 2'nci maddede yer alan Tespit Raporunun ise belge kontrolüyle (malî kayıtlar) ilintili bulunduğu görülecektir.

Nihai kullanım konusu eşyanın öngörülen süre dahilinde nihai kullanıma tahsis edilip edilmediği ve öngörülen amaçlar için kullanılıp kullanılmadığının üretim aşamasında tespiti, Gümrük Yönetmeliğinin 207'nci maddesinin 4'üncü fıkrasına istinaden Denetleyici Gümrük İdaresi tarafından oluşturulan, İdare Amiri, Muayene Memuru ve Gümrük Memurundan oluşan heyetçe firma temsilcisi nezaretinde ve izin sahibi firmanın fabrikasında fiziken yapılmaktadır .

Firmanın nihai kullanım ile ilgili faaliyetleri bittikten sonra Yetkilendirilmiş Gümrük Müşaviri, 6 Seri Nolu Gümrük Genel Tebliği'nin 11/1- ç maddesine istinaden kendisine tevdi edilen görev münasebetiyle devreye girmekte; eşyanın öngörülen süre dâhilinde nihai kullanıma tahsis edilip edilmediği ve öngörülen amaçlar için kullanılıp kullanılmadığının tespitini malî kayıtları üzerinden yapmakta ve sonucunda "NK1" kodlu Tespit Raporu düzenlemektedir.

V. Süre ve Cezai Yaptırım Hususu

Nihai Kullanım konusunda dikkat edilmesi gereken diğer bir unsur da "süre" meselesidir. Firmaların, nihai kullanım ile ilgili idareye verdikleri teminat mektubunun iadesi iki şarta bağlanmıştır:

1. Eşyanın öngörülen süre dahilinde nihai kullanıma tahsis edilmesi,
2. Eşyanın öngörülen amaçlar için kullanıldığının tespit edilmesi.

Bu iki şartın birlikte karşılanması halinde teminatın iade edileceği izahattan varestedir. İkinci maddede belirtilen unsurun yerine getirilmemesi halinde;

- a. Eşyanın, amacı dışında kullanımının söz konusu olması,

- b. Aldatıcı işlem ve davranışla, izin belgesi alınmadığı halde alınmış gibi gösterilerek indirimli veya sıfır oranında gümrük vergisi tatbik edilmesi,

- c. İzin belgesi alınmadan nihai kullanım hükümlerinden yararlanılması,

gibi durumlarda cezai müeyyideler saklı kalmak kaydıyla teminata bağlanan vergilerin tahsil edileceği açık bir şekilde hüküm altına alınmışken (3), süre ile ilgili böyle bir net hüküm bulunmamaktadır. Ancak izin belgesinde öngörülen sürenin sona ermesinden itibaren otuz günlük sürenin geçirilerek gümrük idaresine müracaat edilmesi halinde Kanununun 241'inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca usulsüzlük cezası tatbik edileceği hüküm altına alınmıştır. Mevzuatımızda, süre aşımı nedeniyle teminata bağlanan vergilerin tahsil edileceğine dair herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. Süre aşımıyla alakalı olarak, gümrük idaresinin bahis konusu usulsüzlük cezasını tatbik ettikten sonra, Yönetmeliğin 27 nolu ekinde yer alan Nihai Kullanım Denetleme Formu ile YGM Raporu tahtında teminat çözümüne ilişkin iş ve işlemleri tekemmül ettirmesi gerektiği mütalaa edilmektedir.

VI. Nk1 Tespit Raporu İle Ek-27 Denetleme Formu

Durum bu minval üzereyken, son zamanlarda meslek mensuplarından alınan duyumlarda, idarenin bizzat kendisinin terettüp etmesi gereken EK 27 Denetleme Formu düzenlenmeden tanzim edilen, Yetkilendirilmiş Gümrük Müşaviri Raporlarının (NK1) tenkitlere konu edildiğine şahit olunmaktadır. Hatta Gümrük Yönetmeliğinin 208'inci maddesinin 4'üncü fıkrasında iznin hangi hallerde iptal edileceği açıkça hüküm altına alınmış olmasına rağmen; EK-27 denetleme formundan önce tanzim edilen YGM raporları yokmuş gibi mütalaa edilerek; bu nokta-i nazariyeden hareketle izin belgelerinin dahi iptal edildiği mervidir. Böyle bir uygulamanın sanayiciye/üreticiye ciddi mağduriyet yaşatacağı gibi sistemden beklenen faydayı akamete uğratacağı da izahattan varestedir.

Şüphesiz tez ve anti tez bağlamında olaya bakıldığında söz konusu karışıklığın veya yanlış anlaşılmalara, ilgili Yönetmelik maddesinin muğlak ve farklı yorumlamalara müsait olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Farklı yorumlamalara neden olan ilgili madde aşağıdadır:

".... yerinde yapılan denetlimlere ilişkin bilgilerin yer aldığı, Ek-27'de yer alan Nihai Kullanım Denetim Formu esas alınarak, izin belgesi kapsamına giren işlemler itibarıyla ilgili izin hak sahibinin malî kayıtları üzerinden nihai kullanıma konu eşyanın nihai kullanım amacına uygun kullanımda olup olmadığının tespiti ve teminat iadesine ilişkin diğer iş ve işlemler yetkilendirilmiş gümrük müşavirince düzenlenecek rapora istinaden yerine getirilir....(1)"

İlk bakışta YGM Raporlarının EK 27 denetleme formu esas alınarak tanzim edilmesi gerektiği anlaşılıyor olsa da; cümle yapısına derinlemesine nüfuz edildiğinde cümlenin öznesinin nam-ı diğer ifadeyle muhatabının Yetkilendirilmiş Gümrük Müşaviri değil; teminat iadesine ilişkin diğer iş ve işlemleri tekemmül ettirecek olan gümrük idaresinin bizzat kendisinin olduğu görülecektir. Bu bakımdan, ilgili Yönetmelik maddesinde, idarenin nihai kullanıma konu eşyanın, amacına uygun kullanılıp; kullanılmadığı yönünden tespiti ve teminat iadesine ilişkin diğer iş ve işlemleri hangi yöntem ve hangi belgelere dayanılarak yapılması gerektiği hüküm altına alındığı açıktır. Başka bir ifadeyle, eşyanın ön görülen nihai kullanıma tahsis edilip edilmediği yönünden teminatın idarece iade edilip edilmeyeceği hususlarında Nihai Kullanım Denetleme Formu (Ek-27) ile YGM Raporu mevzuatımıza ikili kontrol imkânı sağlayan bir düzenleme olduğu düşünülmektedir.

Ayrıca, Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirlerinin hazırlayacakları raporların nasıl olması gerektiği, raporlarda hangi belgelere ve bilgilere yer verileceği, raporların türüne bağlı olarak hangi noktalara temas edileceği bütün ayrıntılarıyla birlikte Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 2016/21 sayılı genelgelerine derç edilen "Yetkilendirilmiş Gümrük Müşaviri" rehberinde yer almaktadır (5). Bazı idarelerden gelen duyumlarda olduğu gibi EK:27 Denetleme Formu esas alınarak rapor tanzimi şart olsaydı, rehberin ilgili bölümlerinde denetleyici gümrük idaresi tarafından; denetlemenin yapıp yapılmadığına, yapıldıysa ne zaman yapıldığına, denetleme sonucunun ne olduğuna dair mutlaka atıf yapılır ve YGM raporunda da bu hususlara yer verilmesi gerektiği hükme bağlanırdı.

Dolayısıyla, Denetleme Formu (EK:27) ile YGM Raporlarının hazırlanması arasında doğrudan bir ilişkinin bulunmadığı; Ek 27 denetim formu fiziki; YGM Raporu ise malî kayıtlar üzerinden yapılan tespit bilgilerini içermesi bakımından; birbirinden bağımsız olarak

hazırlanan bu iki belgenin teminat iadesi işlemlerinde ayrı ayrı baz alınması gerektiği mütalaa edilmektedir.

VII. Sistemin Suistimal Edilmesi

Esaslı işlem ve işçiliğin ülkemizde yapılması, katma değer, istihdam, yerli üretimin teşvik edilmesi gibi faktörler münasebetiyle nihai kullanım sistemine getirilen vergi avantajları basiretli tüccarların / sanayicilerin olduğu kadar; art niyetli kişilerin de dikkatini çekmekte, amaçlanan üretim faaliyetlerine konu edilmesi gereken ithal girdiler, vergi avantajının olmadığı alanlara satılmak suretiyle hem sistemi dejeneretmekte; hem haksız rekabete sebebiyet vermekte; hem de bu sistemi layık-ı veçhile kullanan iyi niyetli kişi/kurumlara ciddi zararlar vermektedir. Bu nevi suiistimallerin önlenmesi bakımından idare ile Yetkilendirilmiş Gümrük Müşaviri üzerine düşen tüm yasal sorumluluğu yerine getirirse de minareyi çalanın kılıfına aksesuar olduğu durumlarla karşılaşılıyor maalesef. Denetim raporlarına yansıdığı için bu meydana “ham ayçiçek yağı” örnek vermek suretiyle ne demek istediğimiz anlaşılacaktır sanırım. X firması ham ayçiçek yağını teknik veya sınai amaçlarda kullanmak üzere vergi avantajından yararlanarak ithal ediyor. Denetleyici Gümrük İdaresi üretimin yapıldığı fabrikayı fiziken denetleyerek üretimin amacına uygun şekilde yapıldığını tespit ediyor, akabinde YGM mali kayıtlar üzerinden tespitlerini yapıyor, hatta kendisine sunulan mali kayıtların Yeminli Mali Müşavirce onaylanmasını dahi istemek suretiyle olabildiğince hassas davranıyor ama gelin görün ki birkaç sene sonra bir teftiş raporu, mezkur firmanın belgelerinin sahte olduğunu; üretimin dahi gerçekleşmediğini afişe ediyor. “Gerçeklerin ortaya çıkmak gibi kötü huyları vardır derler” tamam da iradesi dışında söz konusu kötü niyetli kişilerin işlerine malzeme edilmiş idarelerin, YGM’lerin ve işini layığıyla yapan sanayicilerin düştüğü durumu varın siz düşünün... Dolayısıyla yapılacak yasal düzenlemelerin kasıt-taksir ayırımı tahkim edecek biçimde düzenlenmesinin, sınırsız sorumluluklara, sınır tayin edilmesinin ziyadesiyle elzem olduğu düşünülmektedir.

V. Sonuç

Belirli sanayi dallarının vergisel teşvikine mazhar olan nihai kullanım sisteminin, daha da geniş sanayii kollarına teşmil edilmesi; nihai ürün ithalatını aşağı çekeceği gibi, nihai ürün sürecinin ülkemizde tekemmül ettirilmesi yerli üreticilerin katma değer, istihdam ve sair ekonomik göstergelerine olumlu yönde katkılar sağlayacağı kuşkusuzdur.

Diğer yünden, tarafların görüş ve önerilerine açılan ve önümüzdeki dönemde yasalaşması beklenen yeni Gümrük Kanunu taslağında rejim olarak ön görülen bu sistemden beklenen maksimum faydanın sağlanması için sistemi suiistimal edecek art niyetli kişilerin suiistimal kanallarının, gerçek anlamda imalat yapan kişi/kurumları mağdur etmeyecek şekilde tıkanmasının zaruri olduğu düşünülmektedir.

Kaynakça:

1. Gümrük Yönetmeliği (07.10.2009 t. 27369 s. R.G.) (Madde: 2017)
2. Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü'nün 2016/19 Sayılı Genelgesi (Tek Pencere Sistemi- Nihai Kullanım İzni)
3. Gümrük Yönetmeliği (07.10.2009 t. 27369 s. R.G.) (Madde: 2017/4)
4. 4458 Sayılı Gümrük Kanununun Bazı Maddelerinin Uygulanması Hakkında Karar - 2009/15481 (07.10.2009 t. 27369 s. R.G.) (Madde 12)
5. Genelge No: 2016/21 (Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirliği Uygulaması)(EK1-Madde:11)
6. Gümrük Genel Tebliği (Nihai Kullanım) (Seri No: 1) (29.09.2016 t. 29842 s. R.G.)
7. Haki DEMİRTAŞ (<http://www.yetkilendirilmisgumrukumusaviri.com/makalelerimiz/46-nihai-kullanim-hakim-denetim-danismanlik-ve-yetkilendirilmis-gumruk-musavirligi-limited-sirketi.html>)

YAZAR HAKKINDA

Haki DEMİRTAŞ

Yetkilendirilmiş Gümrük Müşaviri,
Hakim Denetim Danışmanlık ve Yetkilendirilmiş
Gümrük Müşavirliği Limited Şirketi
0.212 367 92 40
haki@hakimyg.com.tr

1976 Sivas/Suşehri Doğumlu.1994 Yılında özel bir Gümrük Müşavirliği şirketinde iş hayatına atıldı. 2002 Yılında Gümrük Müşaviri; 2012 Yılında Yetkilendirilmiş Gümrük Müşaviri Unvanını aldı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili Ve Edebiyatı mezunudur. Yüksek Lisans Eğitimine Marmara Üniversitesi Uluslararası İktisat Bölümünde devam etmektedir. Gümrük ve dış ticaret konularında yayımlanmış makaleleri ve şiirleri mevcuttur. İstanbul Gümrük Müşavirleri Derneği üyesidir. Halen kendi kurduğu özel bir şirkette Yetkilendirilmiş Gümrük Müşaviri olarak görev ifa eden Demirtaş, aynı zamanda gümrük ve dış ticaret konularında danışmanlık yapmakta ve eğitim vermektedir.

AB VE TÜRKİYE'DE

Nihai Kullanım Uygulamaları ve Yaşanan Sorunlar

Mediha Tuba ÇELİK
Gümrük ve Ticaret Uzmanı

Nihai Kullanım Uygulaması Neden Var?

Küresel ticareti serbestleştirme eğilimlerinin hızlı bir biçimde sürdüğü günümüzde, gümrük vergilerinden muafiyet ve gümrük vergilerinde indirim uygulamaları söz konusu serbestleştirme sürecinin en önemli parçasıdır. Bu amaçla oluşturulan nihai kullanım sistemi de bir eşyanın belirlenmiş bir kullanıma tabi tutulması şartıyla indirimli ya da sıfır vergi oranı uygulanarak ithal edilebilmesine dayanmaktadır.

Üretimde kullanılacak girdilerin ucuz temin edilmesini sağlayarak üretimin artırılmasına katkıda bulunmak, yerli sanayinin gelişmesini desteklemek ve Türkiye ekonomisini geliştirmek amacıyla taşıyan nihai kullanım sistemi, Avrupa Birliği ile tesis edilen Gümrük Birliği kapsamındaki mevzuat uyumu programı çerçevesinde mevzuatımıza aktarılmıştır.

Nihai Kullanım Uygulamasının Tarihçesi

Birlik Gümrük Kodu olarak adlandırılan 952/2013 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Tüzüğü, 2913/92 sayılı Konsey Tüzüğü ile tesis edilen Topluluk Gümrük Kodu' nu yeniden düzenleyerek 10.10.2013 tarih ve L269 sayılı Avrupa Birliği Resmi Gazetesi'nde yayımlanmıştır. Avrupa Birliğinde Birlik Gümrük Kodu'nun 01.05.2016 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmesiyle birlikte nihai kullanım serbest dolaşıma giriş rejimi altında düzenlenen bir gümrük uygulaması olmak yerine, başlı başına bir rejim haline gelmiştir.

Türkiye'de nihai kullanım uygulaması, ilk defa 31.12.2003 tarihli ve 25333 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2003/6661 sayılı "Nihai Kullanıma Konu Eşya İle Gümrük Vergisi Askıya Alınan Eşyadan Kullanım Amacı Tayin Edilenlerin İthalatına İlişkin Karar" ile yapılan düzenleme çerçevesinde hayata geçirilmiştir. Nihai kullanım konusu ayrıca, 05.05.2006 tarihli ve 26159 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 4 Seri No.lu Gümrük Genel Tebliği ile de düzenlenmiş olup mevcut durumda, her iki düzenleme de yürürlükten kaldırılmıştır.

Halihazırda nihai kullanım uygulamasına ilişkin hususlar, 20/12/1995 tarihli ve 95/7606 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki İthalat Rejimi Kararına (İRK) ekli listelerde belirlenen eşyaya uygulanacak usul ve esaslar çerçevesinde 2009/15481 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı (BKK) eki "4458 Sayılı Gümrük Kanununun Bazı Maddelerinin Uygulanması Hakkında Karar"ın 4 ila 12'nci maddeleri ve Gümrük Yönetmeliği'nin 207 ila 211'inci maddeleri kapsamında düzenlenmiştir.

Nihai Kullanım Uygulamasının Koşulları Nelerdir?

Nihai kullanım uygulamasından faydalanmak için, nihai kullanıma tabi eşyayı ithal etmek isteyen kişinin nihai kullanım izni alması zorunludur. Nihai kullanım kapsamında ithal edilecek eşyanın, öngörülen amaç-

lar için belirlenen sürede kullanılması ve ithalatçının, eşyaya ve eşyanın işlenmesine ilişkin kayıtları tutması gerekmektedir. Öngörülen nihai kullanıma tahsis edilmeyen eşyanın ithalatında, gümrük vergisinde indirim uygulanmaz.

Nihai kullanım sadece gümrük vergisinde tamamen veya kısmen bir indirim sağlanmasını öngörmekte olup; dampinge karşı vergi, katma-değer vergisi veya özel tüketim vergisi gibi vergilerin tahsilatına herhangi bir engel teşkil etmemektedir.

Nihai kullanım uygulamasından yararlanabilen eşya, 20.12.1995 tarihli ve 95/7606 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki İthalat Rejimi Kararına (İRK) ekli listelerde belirlenmiştir. Bu çerçevede nihai kullanım prosedürleri; sivil havacılıkta kullanılmak üzere belirli parçalar, sökülecek gemiler ve deniz taşıtları, belirli sanayi ve tarım ürünleri gibi geniş bir eşya yelpazesinde kendisine uygulama alanı bulmaktadır.

Türkiye'de Nihai Kullanıma Tabi Tutulan Eşyalar Nelerdir?

Nihai Kullanım uygulamasına tabi eşya, İthalat Rejimi Kararına ekli listelerde dipnotlarla belirlenmektedir. Söz konusu listelerde bazı GTİP'ler sadece nihai kullanım kapsamında beyan edilebilir. Söz konusu GTİP'ler bu çalışmada "Nihai Kullanım GTİP'leri" olarak adlandırılmıştır. Aynı eşya eğer nihai kullanıma tabi tutulmayacaksa muadil GTİP'ten beyan edilmesi gerekmektedir. Örneğin, ham hindistan cevizi yağı cinsi eşya nihai kullanıma tabi tutulacaksa, 1513.11.10.00.00 GTİP'ten; nihai kullanıma tabi tutulmayacaksa, 1513.11.91.00.00 veya 1513.11.99.00.00 GTİP'ten beyan edilmesi gerekmektedir.

Bazı GTİP'ler ise dipnotta belirtilen kullanım amacına göre gümrük mevzuatının nihai kullanıma ilişkin hükümlerine tabi kılınmıştır. Bu GTİP'ler, hem nihai kullanıma tabi tutulmayan eşya için hem de nihai kullanıma tabi tutulacak eşya için aynıdır. Örneğin; 2207.10.00.10.12 no.lu GTİP'te yer alan etil alkol cinsi eşyanın nihai kullanım hükümlerine tabi olarak ilaç sanayisinde kullanılmak kaydıyla diğer ülkelerden ithal edilmesi halinde gümrük vergisi %0, nihai kullanım kapsamı dışında ithal edilmesi halinde ise gümrük vergisi oranı %50'dir.

Nihai kullanımın amacı, yerli üretimi artırmak amacıyla ucuz girdi temin edilmesini sağlamaktır. Bu kapsamda Türkiye'de en çok teknik ve sinai amaçlı (insan gıdası olarak kullanılmayan) yağlar nihai kullanıma tabi tutulmaktadır. Bunun yanında, yapıstırıcı üretmek için kazein; televizyonlarda kullanılmak üzere elektrikli aydınlatma cihazları; kara taşıtlarında kullanılmak üzere pistonlu motor, egzoz susturucuları ve egzoz boruları; bisküvi, kek gibi gıdalarda kullanılmak amacıyla hindistan cevizi, glikoz ve glikoz şurubu; kurşun kalem üretmek amacıyla küçük tahta, ilaç sanayinde kullanılmak üzere etil alkol; birçok sanayide kullanılmak üzere sıcak haddelenmiş sac, petrol yağları ve atık yağlar Türkiye'de nihai kullanıma tabi tutulan başlıca eşyalardır. Ayrıca sökülecek gemiler ve suda yüzen diğer deniz taşıtları da nihai kullanım prosedürüne tabidir.

Nihai Kullanım Uygulamasındaki Sorunlar

Türkiye'de nihai kullanım uygulamalarında, nihai kullanım izninin verilmesinden söz konusu işleme faaliyetinin denetlenmesine kadar birçok alanda sorunlarla karşılaşmaktadır. Her ne kadar Bakanlar Kurulu Kararı ve Yönetmelikte nihai kullanıma ilişkin düzenlemeler yer alsada söz konusu mevzuat, uygulamadaki sorunları çözmekte yetersiz kalmaktadır.

• Gümrük Vergilerinin Ödenmesinde Süre Sorunu

02.12.2014 tarihli ve 29193 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan "Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" in 6'ncı maddesi ile Gümrük Yönetmeliği'nin 207'nci maddesinin dördüncü fıkrasına "İzin belgesinde öngörülen sürenin sona ermesinden itibaren otuz gün içinde izni veren gümrük

idaresine herhangi bir müracaatta bulunulmaması halinde, eşyaya ilişkin olarak alınan teminata 6183 sayılı Kanunun 56'ncı maddesi çerçevesinde işlem yapılır." hükmü eklenmiştir. Buna göre, ödenmesi gereken gümrük vergilerinin 7 gün içinde ödenmesi; aksi halde teminatın paraya çevrilmesi veya diğer şekillerle cebren tahsile devam olunacağına borçluya bildirilmesi gerekmektedir. Ödeme emri yapılan borcun 7 gün içinde ödenmemesi halinde teminat, anılan Kanun hükümlerine göre paraya çevrilerek amme alacağı olarak tahsil edilmektedir.

Nihai kullanım izin hak sahibince izin belgesinde öngörülen sürenin sona ermesinden itibaren otuz günlük sürenin geçirilerek izni veren gümrük idaresine müracaat edilmesi halinde; Gümrük Kanunu 241'inci maddesinin birinci fıkrası çerçevesinde usulsüzlük cezası uygulanmaktadır. 02.12.2014 tarihli değişiklik ile nihai kullanım izin hak sahibince izin belgesinde öngörülen sürenin sona ermesinden itibaren otuz günlük süre geçirilerek başvuruda bulunulması halinde; nihai kullanıma konu eşyaya ilişkin olarak alınan teminat 6183 sayılı Kanunun 56'ncı maddesi çerçevesinde irat kaydedilmektedir.

Bakanlar Kurulu Kararı ve Yönetmelikte nihai kullanıma ilişkin düzenlemeler yer alsada söz konusu mevzuat, uygulamadaki sorunları çözmekte yetersiz kalmaktadır.

¹ Gürcistan(%0), Şili (%0) ve Güney Kore(%16,3) hariç.

“Nihai kullanım izninin devri” hususunun ayrıntılı bir şekilde düzenlenmemiş olması, gümrüklerde farklı uygulamaların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

İzin sahibinin, izin belgesinde öngörülen sürenin sona ermesinden itibaren otuz gün içerisinde, izni veren gümrük idaresine müracaat etmemesi durumunda; teminatla ilgili nasıl bir işlem yapılacağına Yönetmelik ile belirlenmesinin faydalı olduğu, ancak iznin sona ermesinden itibaren ilk 30 gün herhangi bir ceza öngörülmemesi, sonraki 30 gün Gümrük Kanunu 241/1 uygulanarak izin hak sahibinin uyarılması, sonraki 30 günde ise teminatın irat kaydedilmesinin daha uygun olacağı değerlendirilmektedir. Söz konusu Yönetmelik hükümleriyle, aynı fiile farklı iki müeyyide uygulanmasına sebebiyet verildiği düşünülmektedir “İzin belgesinde öngörülen sürenin sona ermesinden itibaren doksan gün içinde izni veren gümrük idaresine herhangi bir müracaatta bulunulmaması halinde, eşyaya ilişkin olarak alınan teminata 6183 sayılı Kanununun 56’ncı maddesi çerçevesinde işlem yapılır.” şeklinde bir düzenleme ile söz konusu sorunun ortadan kalkacağı öngörülmektedir.

• İthalat Yapmayan Nihai Kullanımdan Faydalanan Firma Sorunu

Gerek mülga gerekse meri mevzuatta, ithalat yapmayan ancak nihai kullanımdan faydalanan firmalara izin verilmesine ilişkin herhangi bir düzenleme yer almadığı görülmektedir. Gümrük mevzuatına göre nihai kullanıma tabi eşyanın yalnızca başka bir izin hak sahibine devri mümkün olduğundan, ithalat yapmayan nihai kullanıcıya eşyanın nasıl devredileceği konusunda tereddüt hasıl olmaktadır. “Nihai kullanım izninin devri” hususunun ayrıntılı bir şekilde düzenlenmemiş olması, gümrüklerde farklı uygulamaların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bunun yanı sıra mezkur durum, suistimallerin de önünü açmaktadır.

Örneğin bazı nihai kullanım izinlerinin (özellikle yağlara ilişkin nihai kullanım izinlerinin), eşyayı nihai kullanıma tahsis edecek firmalara satılması ile birlikte sonlandırıldığı tespit edilmiştir. Bu durumda normal şartlarda, nihai kullanım izninin sonlandırılmaması ve

izin devredildiği firmaların söz konusu eşyayı nihai kullanıma tahsis etmesi halinde teminatın çözülmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan, Yönetmelikte “İthalatçılar İçin Nihai Kullanım İzin Belgesi” ibaresi geçse de; söz konusu Belge, Yönetmelik ekinde yer almamaktadır. Nihai Kullanım İzin Başvuru Formu, Nihai Kullanım İzin Belgesi, Satış ve Devir Formu gibi belgelerin de Yönetmelik ekinde yer almasının gerektiği değerlendirilmektedir.

• Nihai Kullanım İzninin Değerlendirilmesinde Karşılaşılan Zorluklar

Nihai Kullanım izin başvurusu sırasında, başvuruda bulunan firmanın mali kayıtlarını gösteren belgelerin ve Kapasite Raporunun ibrazının da zorunlu olması gerekmektedir. Nihai Kullanım izninin sonlandırılması aşamasında dikkat edilen bu unsurlara, iznin verilmesi sürecinde de dikkat edilmesi hususunda yapılacak bir düzenleme; nihai kullanım uygulamasında ortaya çıkan suistimallerin önüne geçilmesinde etkili bir adım olacaktır.

Nihai Kullanım izinlerinin elektronik ortamda takibinin yapılamaması, söz konusu uygulamanın kötüye kullanılmasının önünü açan ve önlem alınmasını gerektiren diğer önemli bir husustur. Her ne kadar nihai kullanım izinleri Tek Pencere Sistemine dahil edilmiş olsa da; gümrük idarelerinde, diğer gümrük idareleri tarafından yapılan işlemlerin takibi yapılamamaktadır. Firmalar aynı kapasite raporuna istinaden farklı Gümrük Müdürlüklerinden nihai kullanım izni alarak ithal etmesi gerekenden çok daha fazla eşyayı indirimli veya sıfır vergi oranı üzerinden ithal edebilmektedir. Örneğin; bir firma, kapasite raporuna göre 100 ton eşya getirebilirken, aynı kapasite raporu ile birden fazla gümrük idaresinden izin alarak 200 ton belki de daha fazla eşyayı ithal edebilmektedir. Nihai Kullanım izni veriliş aşamasında ilgili gümrük idaresi tarafından, diğer gümrük idarelerinin düzenlediği izinlerin takip edilebilmesine imkan tanıyan bir sistem ya da programın olmayışı, nihai kullanımdaki suistimalleri artırmaktadır.

Diğer taraftan, denetim yapması beklenen personele muhasebe eğitimi verilerek denetimin etkinliğinin artırılacağı düşünülmektedir. Böylece, üretim yapan firmanın mali kayıtları üzerinden verimlilik oranı dikkate alınarak nihai kullanıma tabi eşyanın kullanılıp kullanılmadığı denetlenebilecektir.

Sonuç ve Değerlendirme

Teminat iadesine ilişkin işlemlerin YGM raporuna istinaden yerine getirildiği göz önünde bulundurulduğunda; nihai kullanımda doğru işlem tesis edilmesini teminen öncelikle nihai kullanım mevzuatının gözden geçirilmesi, daha sonra YGM raporlarının belirli kriterlere bağlanması gerekmektedir. Farklı eşyanın hangi koşullar altında nihai kullanıma tabi tutulmuş sayılacağı hususunda YGM’lerin bilgilerinin artırılması, gerektiğinde sık yaşanan sorunları içeren bir rehber hazırlanması, ayrıca YGM denetimlerinde de denetim elemanlarınca mezkur hususların incelemeye tabi tutulmasında fayda bulunduğu değerlendirilmektedir.

Nihai kullanım uygulamasının yakın bir tarihte başlı başına bir gümrük rejimi olarak mevzuatta yer alacağı hususu dikkate alındığında; serbest dolaşıma giriş rejimi altında sayılan nihai kullanım hükümleri yerine, yeni bir rejim türü olarak karşımıza çıkan nihai kullanım rejiminin iş süreçlerinin oluşturulması ve tüm bunlar için yeni rejim kodlarının belirlenmesi, BİLGE sisteminde yeni düzenlemeler yapılması gerekmektedir.

Diğer taraftan; örnek olarak seçilen 3 GTİP,² nihai kullanıma tabi olmadan önce ve nihai kullanıma tabi olduktan sonra beyanname sayılarındaki, ithalat miktarlarındaki ve kıymetlerindeki değişim incelendiğinde, tüketim tercihleri ve ihtiyaçlar göz ardı edilerek;

Nihai kullanıma tabi tutulan eşya ithalatında ciddi bir artış görünmekle birlikte, üretim artırılarak ithalatında azalma beklenen nihai ürünün ithalatında çok fazla bir azalma olmadığı tespit edilmiştir.

Her ne kadar günümüzde çok yaygın kullanılsa da, nihai kullanım uygulaması kapsamında sağlanacak vergi avantajına bağlı olarak; nihai kullanım uygulamasının zaman içerisinde dış ticaretimizdeki payının artacağı öngörülmektedir. Nihai kullanımın yaygınlaşması ile birlikte denetleyici mekanizmaların önemi de artacaktır.

Kaynakça

- “Gümrük Yönetmeliği”, Resmî Gazete, 07.10.2009, 27369 (Mükerrer).
- “2009/15481 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı”, Resmî Gazete, 07.10.2009, 27369 (2.Mükerrer).
- “2014/7098 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı”, Resmî Gazete, 31.12.2014, 29222 (2. Mükerrer).
- “Commission Implementing Regulation (Eu) 2015/428 of 10 March 2015”, Official Journal of the European Union, 14.03.2015,

L70/12. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32015R0428>

- “Council Regulation (EEC) No 2913/92 of 12 October 1992 establishing the Community Customs Code”, Official Journal of the European Union, 19.10.1992, L 302.
- “Decision No 1/95 of the EC-Turkey Association Council of 22 December 1995 on implementing the final phase of the Customs Union (96/142/EC)”, Official Journal of the European Union, 13.02.1996, L 035.
- “Decision No. 70/2008/EC of the Parliament and of the Council of 15 January 2008 on a paperless environment for customs and trade”, Official Journal of the European Union, 26.01.2008, L 23/21. [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1445284299373&uri=CELEX:32008D0070\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1445284299373&uri=CELEX:32008D0070(01)).
- “Regulation (EU) No 952/2013 of the European Parliament and of the Council of 9 October 2013 laying down the Union Customs Code”, Official Journal of the European Union, 10.10.2013, L 269/1.
- “Regulation (EC) No 450/2008 of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 laying down the Community Customs Code (Modernised Customs Code)”, Official Journal of the European Union, 04.06.2008, L 145/1.
- ATUÇ, Fulya, “Uzmanlık Tezi, AB Nihai Kullanım Sisteminin Bir Üye Ülke Deneyimi İle Birlikte İncelenmesi”, Uzmanlık Tezi, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Ankara, 2001.
- FİDAN, Fatma, “Nihai Kullanım Mevzuatı ve Uygulaması”, Uzmanlık Tezi, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Ankara, 2005.
- HOCA, Ahmet, “Nihai Kullanım; Avrupa Birliğinde Özel Amaca Yönelik Kullanım Nedeniyle İndirimli veya Sıfır Vergi Uygulamasından Yararlanacak Topluluğa Giren Eşya ile İlgili Düzenlemeler ve Uygulamalar Konusunda Bir Çalışma”, Uzmanlık Tezi, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Ankara, 1998.
- Customs End-Use Guidelines for Traders, Mart 2013.
- European Parliament Report on the implementation of the Modernised Customs Code.
- <http://www.mfa.gov.tr/1-95-sayili-ortaklik-konseyi-karari-gumruk-birli-gi-karari.tr.mfa>
- <https://www.gov.uk/government/publications/notice-600-classifying-your-imports-or-exports/notice-600-classifying-your-imports-or-exports#basic-information-about-classifying-your-import-or-exports>
- <https://www.gov.uk/government/publications/vat-notice-770-imported-goods-end-use-relief/notice-770-imported-goods-end-use-relief>
- Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the Union legal framework for customs infringements and sanctions (COM(2013) 884).

YAZAR HAKKINDA

Mediha Tuba ÇELİK

Gümrük ve Ticaret Uzmanı
Gümrükler Genel Müdürlüğü
0312 449 33 03
m.arabaci@gtb.gov.tr

1988 yılında Adana'nın Ceyhan ilçesinde doğdu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümünden 2011 yılında mezun oldu. 17.01.2013 yılından itibaren Gümrük ve Ticaret Bakanlığında başladığı görevini “Gümrük ve Ticaret Uzmanı” olarak halen sürdürmektedir.

² 0801.11.00.00.00, 1516.20.98.00.18, 7225.30.90.00.00

Gökhan KOSOVALI
ASSET GRUP Operasyon
Genel Müdür Yardımcısı

Dahilde İşleme Rejimi Uygulamaları ve Sık Yapılan Hatalar

Dahilde İşleme Rejimi Ne Demektir?

Dahilde işleme rejimi, Bakanlar Kurulu Kararları ile tesis edilen ve Ekonomi Bakanlığı ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığının Tebliğ, Genelge ve Tasarruflu yazıları ile uygulamaya konulan ekonomik etkili bir gümrük rejimi olup; serbest dolaşımda olmayan eşyanın, Türkiye Gümrük Bölgesi içerisinde işleme faaliyetine tabi tutulmak üzere geçici olarak ithal edilmesi ve işleme faaliyeti sonrasında elde edilen işlem görmüş ürünün yeniden ihraç edilmesi esasına dayanmaktadır.

Dahilde İşleme Rejimi Kapsamında Kimlere İzin Verilmektedir?

Dahilde işleme rejimi kapsamında iki tür izin verilmektedir:

Dahilde İşleme İzin Belgesi Kapsamında Verilen İzin: Ekonomi Bakanlığı tarafından elektronik ortamda, kapasite raporuna sahip üretici firmalara, dış ticaret sermaye şirketlerine, sektörel dış ticaret şirketleri ve grup firmalarından üretici olmayan firmalara, aynı grup firmalarından imalatçı olan firmaların yan sanayici olarak gösterilmesi kaydı ile verilmektedir.

Dahilde İşleme İzni Kapsamında Verilen İzin: Başvurulan gümrük idaresi tarafından kapasite raporuna sahip üretici firmalara veya ithalatçının kapasite raporu olan üretici bir firmayı gümrük idaresine Ekonomik Etkili Gümrük Rejimleri Formunda bildirmesi durumunda ithalatçı firmalara verilmektedir.

Dahilde İşleme İzin Belgesi' ile 'Dahilde İşleme İzni' Arasındaki Temel Farklar Nelerdir?

Dahilde İşleme İzin Belgesi; kapasite raporuna sahip üretici firmalara, dış ticaret sermaye şirketlerine, sektörel dış ticaret şirketleri ve grup firmalarından üretici olmayan firmalara, yan sanayici olarak gösterilmesi kaydıyla aynı grup firmalarından imalatçı olan firmalara verilmektedir.

Dahilde İşleme İzin Belgesi, elektronik ortamda Ekonomi Bakanlığı'nca uygun görülen projelere verilmektedir.

Dahilde İşleme İzni ise; kapasite raporuna sahip üretici firmalara veya ithalatçının kapasite raporu olan üretici bir firmayı gümrük idaresine Ekonomik Etkili Gümrük Rejimleri Formu'nda bildirmesi durumunda ithalatçı firmalara verilir.

Dahilde İşleme İzni; gümrük idareleri tarafından verilmekte olup; Dahilde İşleme İzin Belgesine ilave edilmesi zaman kaybına yol açacak ürünler ile Dahilde İşleme İzin Belgesine ilave ettirilemeyecek faaliyetler aşağıda sıralanmaktadır:

- Tekstil ürünlerinde kullanılan yardımcı madde ve malzemelerin (tela, etiket, düğme, fermuar, çitçit, rivet, askı, kuşgözü, şerit, kordela, lastik vb.) ithalatını müteakip ihraç ürünlerinin elde edilmesinde kullanılması,
- Kıymetli maden (her tür ve şekilde altın, gümüş, platin ve paladyum) ve kıymetli taşların (elmas, pırlanta, yakut, zümrüt, topaz, safir, zebrecet ve inci) 32 sayılı Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında Karar hükümleri çerçevesinde ithalatını müteakip işlendikten sonra ihraç edilmek üzere işçiliğe tabi tutulması,
- Eşyanın korunması, görünüş ya da satış kalitesinin iyileştirilmesi, yeniden dağıtım veya yeniden satış için hazırlanmasına yönelik işlemler,
- Eşyanın montajı, kurulması, diğer eşyayla birleştirilmesi, bir araya getirilmesi veya ihraç edilecek eşyanın tamamlanması dahil olmak üzere işçiliğe tabi tutulması,
- Eşyanın yenilenmesi ve düzenli hale getirilmesi dahil olmak üzere tamir edilmesi veya boyanması,

- Eşyanın elden geçirme ve ayarlar da dahil olmak üzere onarımı,
- Eşyanın baskı işlemine tabi tutulması, asorti edilmesi, etiketlenmesi, ambalajlanması, temizlenmesi, elenmesi, fiziksel boyutunun değiştirilmesi, kavrulması veya kabuğundan ayrılması, asorti bağıracağı tüplenebilir,
- Fide ithalatını müteakip ihraç edilmek üzere kesme çiçek yetiştirilmesi,
- Filmaşın ithalatını müteakip ihraç edilmek üzere çivi ve tel üretimi,
- Rulo sacın ithalatını müteakip ihraç edilmek üzere kesilmiş sac elde edilmesinde kullanılması,
- Bedelsiz olarak ithal edilen eşyanın işleme faaliyetine tabi tutulması (tarım ürünlerindeki bedelsiz ithalat, Savunma Sanayi Projeleri kapsamında bedelsiz ithalat ile 8531.20.40 gümrük tarife istatistik pozisyonunda yer alan 'Aktif matris sıvı kristal tertibatlı olanlar (LCD)2 isimli maddenin bedelsiz ithalatı hariç olmak üzere),

Dahilde İşleme Rejiminde Süre Ne Kadardır?

Dahilde işleme izin belgesinin/dahilde işleme izninin süresi, sektörüne göre azami on iki aya kadar tespit edilebilir. Ancak; gemi inşa, komple tesis vb. ile üretim süreci on iki ayı aşan ürünler ve savunma sanayi alanına giren ürünlerin ihracına ilişkin düzenlenen belgenin/izin süresi, proje süresi kadar tespit edilebilir.

Tespit edilen süreler;

Dahilde işleme rejiminde verilen süreler, Dahilde İşleme İzin Belgesi/Dahilde İşleme İznine taahhüt edilen ihracat tutarının %25'inin gerçekleşmesi durumunda ve mücbir sebepler ile uzatılabilir.

Dahilde işleme rejiminde ilk ithalatının yapıldığı tarih esas alınmak suretiyle, belge süresi azami üç ay uzatılır. Belge kapsamında hiç ithalat yapılmaması durumunda, süre azami olarak üç ay uzatılır.

Dahilde İşleme İzin Belgesi/Dahilde İşleme İznine taahhüt edilen ihracat tutarının %25'inin gerçekleşmesi durumunda (komple tesis veya gemi inşasına ilişkin düzenlenen belgelerde, üretimin % 25'inin tamamlandığının belgelenmesi halinde) dahilde işleme izin belgesine belge orijinal süresinin yarısı kadar ek süre verilebilir.

Dahilde İşleme İzin Belgesi ile ilgili süre haklarından yararlanmak için, belge bitim tarihinden itibaren üç ay içerisinde elektronik ortamda Ekonomi Bakanlığı'na; Dahilde İşleme İzni ile ilgili süre haklarından yararlanmak için, belge bitim tarihinden itibaren bir ay içerisinde tevsik edici belgelerle izni veren Gümrük Müdürlüğü'ne başvuru yapılmalıdır. Dahilde İşleme İzni kapsamında ithal edilen ürünlerin CIF bedelinin 10.000 Avro'yu aşması durumunda, ihracat miktarının %25'ini aştığını gösterir raporun Yetkilendirilmiş Gümrük Müşavirinden alınarak ilgili gümrük idaresine ibrazı gerekmektedir.

Sürenin başlangıcı; dahilde işleme izin belgesinin/dahilde işleme izninin tarihidir. Süre sonu ise; belge/izin süresi (ek süre, haklı ve mücbir sebep ile fevkalade hallerle ilişkin süreler dahil) bitiminin rastladığı ayın son günüdür.

Dahilde İşleme Rejimi Kapsamında Teminat Uygulaması Nasıldır?

Dahilde işleme rejimi şartlı muafiyet sistemi kapsamında yapılan ithalat işlemlerinin tamamlanabilmesi için eşya sahibi tarafından, beyanname işlemine konu eşyanın vergilerine karşılık gelecek değerinde bir teminat verilmesi gerekmektedir. Teminat; nakit, banka teminat mektubu ve hazine tahvil ve bonolarından biri veya birkaçından oluşabilir.

Verilecek teminat, Gümrük Kanunu'na göre toplam vergilerin % 20 fazlasına karşılık gelecek bir değerdir. Ancak firmaların Yetkilendirilmiş Yükümlü Sertifikası veya Onaylanmış Kişi Statü Belgesi sahibi olması ya da Onaylanmış Kişi Statü Belgesi sahibi olmaması durumunda, firmaların hukuki statüsü veya ihracat performansına göre, indirimli teminat uygulamasından yararlanılması söz konusu olmaktadır.

Yetkilendirilmiş Yükümlü Sertifikası veya Onaylanmış Kişi Statü Belgesi sahibi işletmeler için indirimli teminat oranları;

- Yetkilendirilmiş Yükümlü Sertifikası sahibi ve A Sınıfı Onaylanmış Kişi Statü Belgesi sahibi firmalar için ilgili ithalattan doğacak verginin %1'i,
- B Sınıfı Onaylanmış Kişi Statü Belgesi sahibi firmalar için ilgili ithalattan doğacak verginin %5'i,
- C Sınıfı Onaylanmış Kişi Statü Belgesi sahibi firmalar için ilgili ithalattan doğacak verginin %10'u,

şekindedir.

Firmaların hukuki statüsü ve ihracat performanslarına göre indirimli teminat oranları;

- OKSB sahibi olmayan dış ticaret sermaye şirketleri ile sektörel dış ticaret şirketlerinin belge veya izin müracaat tarihinden önceki takvim yılı içerisinde gerçekleştirdikleri ihracat kadar dahilde işleme izin belgesi/ dahilde işleme izni kapsamında yapacakları ithalatta ilgili ithalattan doğacak verginin %10'u,
- İmalatçı-ihracatçıların, belge/izin müracaat tarihinden önceki dört yıl içerisinde düzenlenmiş ve ihracat taahhüdü kapatılmış dahilde işleme izin belgeleri ile 27/01/2005 tarihinden sonra düzenlenen dahilde işleme izinleri kapsamında sanayi ürünleri için toplam bir milyon ABD Doları'ndan, tarım ve işlenmiş tarım ürünleri için toplam beş yüz bin ABD Doları'ndan az olmamak kaydıyla gerçekleştirdikleri ihracat kadar belge/izin kapsamında yapacakları ithalatta, ilgili ithalattan doğan verginin %10'u,
- Son üç takvim yılı itibarıyla, ihracatı her bir yıl için beş milyon ABD Doları'nı geçen veya son beş takvim yılı itibarıyla, ihracatı her bir yıl için bir milyon ABD Doları'nı geçen ihracatçıların, belge/izin müracaat tarihinden önce dört yıl içerisinde düzenlenmiş ve ihracat taahhüdü kapatılmış dahilde işleme izin belgeleri ile 27/01/2005 tarihinden sonra düzenlenen dahilde işleme izinleri kapsamında, sanayi ürünleri için toplam bir milyon ABD Doları'ndan, tarım ve işlenmiş tarım ürünleri için toplam beş yüz bin ABD Doları'ndan az olmamak kaydıyla gerçekleştirdikleri ihracat kadar belge/izin kapsamında yapacakları ithalatta, ilgili ithalattan doğan verginin %10'u,

şekindedir.

Ancak firmaların hukuki statüsü ve ihracat performanslarından dolayı, indirimli teminat uygulamasından yararlanılacak ithalat tutarının hesaplan-

masında; firma adına düzenlenen ve henüz ihracat taahhüdü kapatılmamış tüm belgeler ile 27/01/2005 tarihinden sonra verilen izinler kapsamında indirimli teminat uygulamasından yararlandırılan toplam ithalat tutarı düşülür.

Geçici veya kati anti-damping vergisi veya sübvansiyon vergisine tabi eşyanın ithalatında, anti-damping ve sübvansiyon vergisine indirimli teminat uygulanmaz; bunun dışında ilgili ithalattan doğan vergi, indirimli teminat uygulamasından yararlandırılır.

Dahilde İşleme Rejiminde Sık Yapılan Hatalar Nelerdir?

En çok yapılan değerlendirme hataları;

- Önceden ihracat kapsamında eşdeğer eşya kullanımı,
- Belge kapsamında yapılan ihracatların belge kapsamında yapılan ithalatı karşılama oranının yanlış hesaplanması,
- Belgede belirtilen ithalatın miktar ve kıymet olarak aşılması,
- Serbest bölgelere yapılan ihracatların belirlenen zamanlarda serbest bölgelerde kullanılmaması ve serbest bölgeden ihraç edilmemesi,

olarak kendini göstermektedir.

Şartlı muafiyet sistemi kapsamında eşdeğer eşya kullanımı ile ilgili olarak yapılan değerlendirme hataları, dahilde işleme rejimini kullanan işletmeleri olumsuz yönde etkilemektedir. Söz konusu değerlendirme hatasına ilişkin detaylı bir açıklama yapılmadan önce, "Önceden İhracat" ve "Eşdeğer Eşya" kavramlarının tanımlanması önem arz etmektedir.

Önceden ihracat; ithal eşyasının şartlı muafiyet sisteminde ithal edilmesinden önce, eşdeğer eşyadan elde edilmiş işlem görmüş ürünün ihraç edilmesi,

Eşdeğer eşya ise; Dahilde İşleme İzin Belgesi (DİİB) kapsamında işlem görmüş ürünün elde edilebilmesi için ithal eşyasının yerine kullanılan, GTİP itibariyle tarım ürünlerinde 12'li bazda diğer ürünlerde asgari 8'li bazda, ticari kalite ve teknik özellikleri itibariyle aynı kalite ve nitelikleri taşıyan, serbest dolaşımdaki eşya olarak,

tanımlanabilir.

Eşdeğer eşya kullanılarak yapılan önceden ihracat ile ilgili değerlendirme hatalarından ilki; önceden ihracatta kullanılan eşdeğer eşya ile Dahilde İşleme İzin Belgesi ithalat listesinde yer alan eşyaların aynı ticari nitelik ve kalitede olmamasına rağmen aynı GTİP'te sınıflandırılmasının, eşyaya eşdeğer eşya vasfını kazandırdığı yanılgısıdır. DİİB kapatma işlemlerinde birçok firma bu yanlış değerlendirmeden ötürü belgeyi kapatmamaktadır.

Bu konu ile ilgili ikinci değerlendirme hatası ise; belge kapsamında ithalat yapılması, ancak eşyanın bir şekilde iç piyasada tüketilmesi akabinde, ithali gerçekleştirilen eşya ile aynı nitelikteki eşyanın tedarik edilerek belge kapsamında ihracatının yapılmasıdır.

Yukarıda belirtilen durumların tespiti halinde, Gümrük Kanunu'nun 238'inci maddesi uyarınca, eşyanın gümrüklenmiş değerinin (Gümrüklenmiş Değer: Eşyanın CIF Bedeli + Gümrük Vergileri) iki katı oranında ceza uygulanacaktır.

DİİB kapsamında yapılan ihracatların DİİB kapsamında yapılan ithalatları karşılama oranının yanlış hesaplanmasına ilişkin hata; ithal edilen eşyaya karşılık yapılan ihracatın farklı bir miktar biriminde yapılmasından dolayı ihracat miktarının yapılan hesaplamalar çerçevesinde ithalat miktarının altında kalması ve bu durumun maalesef belge süresi bittikten sonra tespit edilmesinden kaynaklanmaktadır. Böyle bir durumla karşılaşmamak için, konfeksiyon sektörü ile ilgili durumu örneklendirmek faydalı olacaktır. Belge kapsamında ithal edilen kumaşların satış birimi m2'dir. Hesaplama yapılırken toplam m2'nin kg ağırlığı da dikkate alınarak, kumaşların m2 ağırlığı hesaplanır. Akabinde ihraç edilen ürünlerin birim ağırlıkları hesaplanırken, ürünlerde kullanılan aksesuar ağırlıkları düşülerek ve fire ilave edilerek ürünlerin birim ağırlığına ulaşılır. İhracat birim ağırlığı, ithal edilen kumaşların m2 ağırlığına bölünerek ihraç edilen bir adet ürünün m2 miktarına ulaşılır. Bulunan ihracat m2'si ihracat adediyle çarpılarak ihraç ürünlerinde kullanılan kumaşın m2'si hesaplanır. Hesaplama; kapasite raporunda yazan birim

m2 yerine, hesaplama örneğinde bulunan m2 dikkate alınmalıdır. Yapılan ihracatın hesaplanan m2'si ithalata karşılıyorsa, herhangi bir sorun bulunmamaktadır. Karşılıyorsa, ihracat yapılması gerekmektedir. m2 ile ilgili yapılan hesaplamadan sonra, ürünlerin net kg ağırlıklarından aksesuar ağırlıkları düşülerek ve bulunan rakama fire oranı dahil edilerek, net ihracat kg' ne ulaşılır. Bulunan ihracat net kg miktarı, ithalat net kg' si ile karşılaştırılır. İhracat net kg miktarı, ithalat net kg miktarından büyük ve eşit ise; sorun bulunmamaktadır. m2 ve kg bazında ihracatın ithalatı karşılama durumu ise; ilerleyen bölümde yer alan "Dahilde işleme mevzuatında karşılaşılabilecek cezalar nelerdir?" başlığı altında açıklanan müeyyidelerle karşılanması söz konusu olacaktır.

Değerlendirme hatası yapılan diğer bir konu; Dahilde İşleme İzin Belgesinde belirlenen ithalat miktarlarının aşılmasıdır. Dahilde işleme sistemi ile gümrük idarelerinin kullanmış olduğu Bilge Sistemi arasında veri akışı sağlanmaktadır. Belirtilen iki sistem arasında yaşanan kopukluktan dolayı belgede belirlenmiş olan ithalat miktarı nadiren aşılabilmektedir. Bu durumda yapılması gereken, belgenin revize edilerek ithalat miktarının yükseltilmesi değil; ithalat miktar aşımının yapıldığı beyannamenin iptalinden sonra, belgenin revize edilerek ithalat miktarının yükseltilmesidir. Miktar aşımına ilişkin ihracatın yapılması halinde 238 uygulanmaz. Ancak miktar aşımı nedeniyle vergiler alınmaktadır.

Değerlendirme hataları arasında sayılabilecek bir diğer husus; DİİB'de belirlenen ithalat kıymetinin aşılmasıdır. Aşılan kıymet ile ilgili yapılan hesaplamada, tebliğde belirtilen sektörlere göre belirlenen döviz kullanım oranlarının altında kalınırsa; belge revize edilerek herhangi bir vergi ödemesine maruz kalınmadan işlemler tamamlanmaktadır. Ancak DİİB'de belirlenen ithalat kıymetinin yapılan hesaplamada tebliğde belirtilen döviz kullanım oranını aşması durumunda; aşılan kıymete tekabül eden vergilerin tahsil edilmesi yoluna gidilmektedir.

Şartlı Muafiyet Sistemi kapsamında Serbest Bölgelere yapılan ihracatların belirlenen zamanlarda serbest bölgelerde kullanılmaması ve serbest bölgeden ihraç edilmemesi durumu da, ele alınması gereken değerlendirmelerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Şartlı muafiyet sistemi çerçevesinde belge/izin süresi içerisinde serbest bölgelere gerçekleştirilen ihracata konu eşyanın; en geç belge/izin süresi biti-

minden itibaren üç ay içerisinde, serbest bölgelerden başka bir ülkeye satışının yapıldığının, Yatırım Teşvik Belgesi veya bir başka belge/izin kapsamında Türkiye Gümrük Bölgesine ithalatının yapıldığının, serbest bölgelerde bulunan tesislerin yapımında kullanıldığının, serbest bölgelerde bulunan tesislerde makine-teçhizat, demirbaşaya kayıtlı eşya veya bunların parçası olarak kullanıldığının, serbest bölgelerde yerleşik gemi inşa faaliyetinde bulunan firmalara gemi inşasında kullanılmak üzere tesliminin yapıldığının, serbest bölgelerden gümrüksüz satış mağazalarına satışının yapıldığının veya serbest bölgelerden kara, deniz ve hava taşıtlarına kumanya olarak tesliminin yapıldığının tevsiki kaydıyla, belge/izin kapsamındaki ihracat taahhüdü kapatılır. Belirlenen süre zarfında yukarıda belirtilen işlemlerin yapılmaması durumunda; ihracat eşyasının imalatında kullanılan ithalat eşyasının miktar ve kıymeti dikkate alınarak Gümrük Kanunu'ndaki cezai işlemler uygulanacaktır.

Dahilde İşleme Rejimi Hükümlerinin İhlali Durumunda Uygulanacak Cezalar Nelerdir?

Dahilde İşleme İzin Belgesi/Dahilde İşleme İzni ile geçici olarak ithal edilen eşyaların, izin verilen süreler içerisinde, rejimin gerektirdiği işlemlerinin bitirilmesi veya "gümrükçe onaylanmış bir işlem ya da kullanıma tabi tutulmaması" halinde, aşağıda belirtilen yaptırımların uygulanması söz konusu olmaktadır:

İzin verilen sürenin sonundan itibaren bir ay içerisinde rejimin gerektirdiği işlemlerin bitirilmesi veya eşyanın gümrükçe onaylanmış bir işlem ya da kullanıma tabi tutulması durumunda; Gümrük Kanunu'nun 241'inci maddesinde belirtilen tutarın iki katı oranında usulsüzlük cezası uygulanacaktır.

İzin verilen sürenin sonundan itibaren iki ay içerisinde rejimin gerektirdiği işlemlerin bitirilmesi veya gümrükçe onaylanmış bir işlem ya da kullanıma tabi tutulması durumunda; Gümrük Kanunu'nun 241'inci maddesinde belirtilen tutarın dört katı oranında usulsüzlük cezası uygulanacaktır.

İzin verilen sürenin sonundan itibaren iki ayı aşan bir tarihte, rejimin gerektirdiği işlemlerin bitirilmesi veya eşyanın gümrükçe onaylanmış bir işlem ya da kullanıma tabi tutulması durumunda; Gümrük Kanunu'nun 238'inci maddesi uyarınca, eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katı oranında ceza uygulanacaktır. Ancak ithal edilen eşyanın, işleme faaliyetindeki hali veya işlem görmüş ürün hali de dahil olmak üzere rejim çer-

çevesinde izin verilen yerlerde tespiti halinde, ithal eşyasının gümrük vergileri tutarının iki katı oranında para cezasına hükmedilecektir. Söz konusu her iki durum için düzenlenen ceza kararının ödeme süresi içerisinde, eşyanın gümrükçe onaylanmış başka bir işlem veya kullanıma tabi tutulmaması halinde ise; eşyanın gümrük vergileri tutarında para cezası tahsil edilmesi söz konusu olacaktır.

Yukarıda belirtilen cezaların, Gümrük Uzlaşma Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde uzlaşmaya konu edilebilmesi mümkün olup; yükümlü tarafından, cezaya ilişkin tebliğ alındığı tarihten itibaren 15 gün içerisinde Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlükleri'nde bulunan Uzlaşma Komisyonu Başkanlıkları'na uzlaşma talebinde bulunulabilir.

Dahilde işleme rejimi hükümlerine aykırı faaliyetler yürütülmesi ya da rejimin uygulaması ile ilgili hatalar yapılması durumunda, yukarıda açıklandığı üzere çok ağır yaptırımlarla karşılaşılması söz konusu olmaktadır. Bu nedenle, bahsi geçen ihmallerin ortadan kaldırılabilesini teminen, gerçekleştirilecek ithalat ve ihracat işlemlerinde çok dikkatli davranılmalı; işlemler, mutlaka konusunda uzmanlaşmış kişiler tarafından yürütülmelidir.

Kaynakça

- "4458 Sayılı Gümrük Kanunu", Resmi Gazete, 04/11/1999, 23866.
- "Gümrük Yönetmeliği", Resmi Gazete, 07/10/2009, 27369.
- "Dahilde İşleme Rejimi Kararı (2005/8391)", Resmi Gazete, 27/01/2005, 25709.
- "Dahilde İşleme Rejimi Tebliği (İhracat: 2006/12)", Resmi Gazete, 20/12/2006, 26382.

YAZAR HAKKINDA

Gökhan KOSOVALI

ASSET GRUP Operasyon Genel Müdür Yardımcısı

1977 yılında İstanbul'da doğdu. Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi (Lisans) ve aynı zamanda İstanbul Üniversitesi Dış Ticaret (Ön Lisans) Programı mezunu olan Kosovalı, 14 yıldır Asset Gümrük Müşavirliği Ltd. Şti.'nde görev almakta olup; söz konusu görevini Genel Müdür Yardımcısı pozisyonunda halen sürdürmektedir. Aynı zamanda Gümrük Müşavir Yardımcısı olan Kosovalı, orta derecede İngilizce bilmektedir.

Sevil ÖZAKÇA
Gümrük ve Ticaret Uzmanı

İSTENMEYEN Ticari Elektronik İletiler

Giriş

90'lı yıllarda yeni yeni hayatımıza girmeye başlayan internetin kullanımının günümüzde bu denli artması, şüphesiz ki, teknolojinin hızlı gelişimine bağlıdır. İnternet kullanımının yaygınlaşmasının sonuçlarından biri ise elektronik ticaretin ortaya çıkması ve gelişmesi olmuştur. Ancak elektronik ticaret, yararlı olduğu kadar zararlı etkileri de bulunan bir gelişim seyri izlemiştir. Bu zararlı etkilerin başında istenmeyen ticari elektronik iletilerin doğurduğu problemler gelmektedir.

Gündelik hayatta SPAM olarak adlandırılan ve global bir sorun haline gelen istenmeyen ticari elektronik iletiler; güvenlik açıklarına, kaynak israfına, işgücü ve zaman kaybına neden olmaktadır.

İkinci Dünya Savaşı sırasında çokça tüketilen “Spiced pork and ham”, ilerleyen yıllarda reklam amacıyla gönderilen istenmeyen ticari elektronik iletiler için kullanılan bir kavram haline gelmiştir.

İstenmeyen Ticari Elektronik İleti/Spam Nedir?

Neredeyse her gün her birey, yaygın olarak elektronik posta kutusunda ve mobil telefonuna ulaşan kısa mesajlarda tanıtım, reklam, pazarlama ve benzeri amaçlarla istenmeyen birçok elektronik ileti ile karşılaşmaktadır. Elektronik iletişim sistemleri kullanarak, özellikle reklam, dolandırıcılık veya kötü amaçlı yazılım dağıtmak amaçlarıyla birden fazla istenmeyen elektronik ileti gönderilmesine SPAM adı verilmektedir. SPAM iletilerin en çok bilineni, elektronik posta ile yapılan olup bunun dışında anlık mesajlaşma, arama motorları, bloglar, mobil telefon mesajlaşmaları ve faks iletileri de SPAM olarak değerlendirilmektedir.¹

SPAM iletiler günümüzde teknolojinin gelişmesi ile beraber yaşanan en yaygın sorunlardan biri olmakla beraber henüz global bir tanımı yapılamamıştır. SPAM ile ilgili temel özellikler ise şu şekilde ifade edilebilir:

- SPAM bir elektronik iletidir. Her ne kadar çoğu zaman elektronik posta olarak tanımlansa da sadece bununla sınırlı düşünülmemelidir. Kısa mesaj servisi, internet üzerinden gerçekleştirilen sesli iletişim, mobil çoklu ortamda mesajlaşma hizmeti ve anlık mesajlaşma hizmetleri gibi SPAM iletisi göndermeye elverişli diğer yöntemler de mevcuttur.
- SPAM istenmeyen iletidir. Eğer alıcı iletiyi almayı kabul ediyorsa bu bir SPAM değildir.
- SPAM yığın ileti şeklindedir. Gönderici aynı iletiyi sayısız alıcıya göndermektedir.

Yukarıda yer alan özellikler aynı zamanda İstenmeyen Kitlesel Elektronik Postaların (Unsolicited Bulk E-mail) tanımıdır. Bununla beraber bu özelliklere ek olarak gönderilen iletilerin ticari kaygı taşıması durumunda

ise söz konusu iletiler İstenmeyen Ticari Elektronik Posta (Unsolicited Commercial E-mail) olarak adlandırılmaktadır²

SPAM kelimesi, ilk olarak “Spiced Pork and Ham” kelimelerinden doğmuştur. Amerikan Hormel Foods Corporation firması tarafından 1937 yılında İkinci Dünya Savaşı sırasında yaşanan kıtlık nedeniyle tanıtım amaçlı ve bedelsiz olarak dağıtılan baharatlı domuz eti ve jambon konservesi savaş sırasında en çok tüketilen yiyecek olmuştur. Bunun üzerine SPAM kelimesi 1970’lerin başında domuz eti içeren her konserve için kullanılmaya başlanmıştır. BBC’de yayımlanan İngiliz komedi programı Monty Python’s Flying Circus’ta ise işlenmiş gıda yemek istemeyen bir çiftin gittikleri lokantada SPAM içeren ürünlerden başka bir şey bulamayıp bu ürünü yemeleri konu edilmiş ve bu skeç ile reklam amacıyla gönderilen istenmeyen ticari elektronik iletilere SPAM adı verilmeye başlanmıştır.³

Mevzuatımızda Durum Nedir?

Her ne kadar dünyada elektronik ticaretin net bir tanımı bulunmasa da ülkemiz açısından bu durum elektronik ticarete ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla hazırlanan 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun’un 1 Mayıs 2015 tarihinde yürürlüğe girmesi ile son bulmuştur. Söz konusu Kanun’da elektronik ticaret, fiziki olarak karşı karşıya gelmeksizin, elektronik ortamda gerçekleştirilen çevrimiçi iktisadi ve ticari her türlü faaliyet olarak kabul edilmiştir. Ticari elektronik iletiler ise, telefon, çağrı merkezleri, faks, otomatik arama makineleri, akıllı ses kaydedici sistemler, elektronik posta, kısa mesaj hizmeti gibi vasıtalar kullanılarak elektronik ortamda gerçekleştirilen ve ticari amaçlarla gönderilen veri, ses ve görüntü içerikli iletiler olarak tanımlanmıştır. Görüldüğü üzere, ticari elektronik iletiler sadece elektronik posta veya kısa mesaj hizmeti yoluyla tüketicilere ulaşan iletiler yerine çok geniş kapsamlı tanımlanmış, içeriklerin tüketiciyi rahatsız edebilecek olması engellenerek tüm ileti yolları Kanun kapsamına alınmıştır.

Kanuna göre, ticari elektronik iletiler, alıcılara ancak önceden onayları alınmak kaydıyla gönderilebilmektedir. Kanunda getirilen bu hüküm ile elektronik iletilerin ilkinde dahi önceden izin alma şartı getiren ve

¹ <https://en.wikipedia.org/wiki/Spamming>

² https://www.itu.int/osg/spu/spam/legislation/Background_Paper_ITU_Bueti_Survey.pdf

³ <http://www.bidb.hacettepe.edu.tr/spam-aciklama.shtml>

kişinin izni olmadan bu tür mesajların gönderilmesini yasaklayan “opt-in” sisteminin benimsendiği açıkça görülmektedir. Bu onay, yazılı olarak veya her türlü elektronik iletişim araçlarıyla alınabilecektir. Onay alma yükümlülüğü, sadece hizmet sağlayıcılara getirilmiştir yani ticari elektronik ileti kimin adına ve menfaatine gönderiliyorsa onayın da onun tarafından alınması gerekmektedir. Son olarak, kendisiyle iletişime geçilmesi amacıyla alıcının iletişim bilgilerini vermesi hâlinde, temin edilen mal veya hizmetlere ilişkin değişiklik, kullanım ve bakıma yönelik ticari elektronik iletiler için ayrıca onay alınmayacaktır. Devam eden abonelik, üyelik veya ortaklık durumu ile tahsilât, borç hatırlatma, bilgi güncelleme, satın alma ve teslimat veya benzeri durumlara ilişkin bildirimleri içeren iletiler için önceden onay alma zorunluluğu aranmayacaktır. Genel kuralın istisnası esnaf ve tacirlere önceden onay alınmaksızın ticari elektronik iletilerin gönderilebilmesidir. İstisnanın nedeni ise, işgial ettikleri mesleklerden dolayı esnaf ve tacirlerin pazarlama veya reklam amacıyla gönderilen ticari elektronik iletilerden haberdar olmalarının ticari hayatın bir gereği olarak görülmesidir. Bununla beraber, esnaf ve tacirler bakımından getirilen sistemin sınırsız/koşulsuz olmadığı ve bu kişilerin de istedikleri zaman ileti almayı reddetme haklarının olduğu unutulmamalıdır.

Kanun uyarınca, ticari elektronik iletinin içeriğinin alıcıdan alınan onaya uygun olması öncelikli koşuldur. Bununla beraber, iletide, hizmet sağlayıcının tanınmasını sağlayan bilgiler ile haberleşmenin türüne bağlı olarak telefon numarası, faks numarası, kısa mesaj numarası ve elektronik posta adresi gibi erişilebilir durumdaki iletişim bilgileri yer almalı ve haberleşmenin türüne bağlı olarak iletinin konusu ve amacı ile eğer başkası adına yapıyorsa kimin adına yapıldığına ilişkin bilgilere de yer verilmelidir. Bu hükümler ile göndericinin tüm irtibat bilgileri alıcıya sunulmakta olup alıcıya dilediği anda iletiyi reddetme imkânı sağlanması amaçlanmıştır.

Bununla beraber, Kanun sayesinde, alıcılar diledikleri zaman hiçbir gerekçe belirtmeksizin ticari elektronik ileti almayı reddedebilecektir. Hizmet sağlayıcılar ise ret bildirimini, elektronik iletişim araçlarıyla kolay ve ücretsiz olarak iletilmesini sağlamak, gönderdiği iletide buna ilişkin gerekli bilgileri sunmak ve talebin ulaşmasını müteakip üç iş günü içerisinde ileti göndermeyi durdurmakla yükümlü tutulmuştur. Böylece,

alıcının elektronik ticari iletiyi reddetmesi konusunda herhangi bir ilave masrafa katlanması gerekmemektedir.

Kanun’da bunun dışında, cezai hükümlere de yer verilmiştir. Ancak söz konusu maddenin uygulamasına ilişkin detaylar ise Kanun uyarınca çıkarılan Ticari İletişim ve Ticari Elektronik İletiler Hakkında Yönetmelik’te yer almıştır. Zira Yönetmelik’te önemine binaen şikâyet, denetim ve yetki konularına ayrı bir bölüm ayrılmıştır. Madde uyarınca, şikâyet başvuruları, elektronik ortamda e-Devlet kapısı veya Gümrük ve Ticaret Bakanlığı internet sitesi üzerinden ya da yazılı olarak şikâyetçinin ikametgâhının bulunduğu yerdeki İl Müdürlüğüne yapılabilecektir. Bunun dışında, ticari elektronik iletilere ilişkin şikâyet başvurularında bazı şekli hususlar aranacak olup, başvurunun, ticari elektronik iletinin gönderildiği tarihten itibaren üç ay içinde yapılması gerekmektedir. 6563 sayılı Kanun ve bu Kanuna dayanılarak hazırlanan Yönetmelik uyarınca şikâyet başvurularının elektronik ortamda alınabilmesi amacıyla “Ticari Elektronik İleti Şikâyet Sistemi” oluşturulmuştur. Söz konusu <https://tiss.gtb.gov.tr/> adresine e-Devlet üzerinden veyahut Gümrük ve Ticaret Bakanlığı resmi web sayfası üzerinden ulaşılabilmekte, şikâyet üzerine yapılan denetimler sonucu mevzuata aykırılığın varlığı halinde cezai işlem uygulanmaktadır. Şöyle ki, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, 2016 yılında toplamda 93.562 adet şikâyet başvurusu sonucu 8.226.874 lira ceza kesmiş bulunmaktadır.

Konu Hakkında Önemli Uluslararası Uygulamalar Nelerdir?

İstenmeyen ticari elektronik iletiler konusunda Avrupa Birliği ile Amerika Birleşik Devletlerinin uygulamaları göze çarpmaktadır.

Avrupa Birliği uygulaması:

Bilgi güvenliği konusunun 90’lı yıllarda önem kazanması, mahremiyetin sağlanması ve kişisel verilerin korunması konularında Birliği önemli adımlar atmaya yöneltmiştir. 1998 yılından önce AB’de çeşitli direktiflerde üstü kapalı olarak düzenlenen istenmeyen ticari elektronik iletiler hâlihazırda özel düzenlemeye kavuşmuştur (MUTCHLER, 2010, s. 968).

Elektronik ticaretle ilgili endişeleri ortadan kaldırmak amacıyla istenmeyen ticari elektronik iletilere özgü 2002/58/AT sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey

Direktifi⁴ çıkarılmıştır. Direktifte insan müdahalesi olmayan otomatik arama ve iletişim sistemleri (otomatik arama makineleri), faks makineleri (faks) veya elektronik postalar dahil olmak üzere doğrudan pazarlama amacıyla ticari iletilerin gönderilebilmesi için abonelerin ön izinleri gerektiği ve bu kapsama SMS metin mesajları ile herhangi bir sabit veya mobil terminalden gönderilen diğer elektronik mesajların da dâhil olduğu ifade edilmiştir. İstenmeyen sesli posta mesajları, fakslar, bilgisayarlarda beklenmeyen açılır pencereler (pop-up) ve televizyon reklamları da SPAM olarak değerlendirilmektedir (ASSCHER & HOOGCARSPERL, 2006, s. 33). Görüldüğü üzere, AB tarafından istenmeyen iletiler teknolojidenden bağımsız olarak değerlendirilerek oldukça geniş kapsamlı olarak ifade edilmiştir.

Direktifte, Üye Devletlerin, bu Direktif uyarınca ulusal mevzuatlarına ekledikleri ulusal hükümlerin ihlalleri halinde uygulanabilecek ceza hükümleri, cezai yaptırımlar da dâhil olmak üzere, koyacakları ve bu cezaların etkili, orantılı ve caydırıcı olması gerektiği belirtilmiştir. Bununla beraber, Üye Devletlerin, bu hükümlerin uygulanması için gereken uygun tüm tedbirleri alacakları ve herhangi bir yargı yoluna hâle getirmeksizin, ulusal yetkili makamlar ve konuyla ilgili diğer ulusal kurumların, ihlalin varlığı halinde, bu ihlalin sona erdirilmesinde yetkili oldukları düzenlenmiştir. Görüldüğü üzere, Direktif ile Üye Devletlerin yükümlülükleri açıkça belirtilmiştir. Ancak yürütmeye yetkili makamlar ile cezalar konusunda her Üye Devlete takdir hakkı bırakılmıştır. Bu nedenle, Direktifin iç hukuka aktarılmasında, yetkili makamın ve uygulama metodunun seçimi bakımından Üye Devletler arasında en büyük farklılığa neden olan madde olarak dikkat çekmektedir. Bununla beraber, yine bu madde nedeniyle, Üye Devletlerin ulusal mevzuatlarında öngördükleri cezalar nitelik ve nicelik açısından birbirinden farklıdır.

Direktifin uygulanması Üye Devletler nezdinde tek bir ortak makama bırakılmamıştır. Direktifin maddeleri veya Direktif uyarınca oluşturulan ulusal mevzuat hükümleri çoğunlukla veri koruma otoritelerince uygulanmaktadır. Diğer ülkelerde ise istenmeyen iletilere ilişkin düzenlemeler elektronik iletilere ilişkin mevzuattan sorumlu ulusal makamların yetkisine bırakılmış-

İstenmeyen elektronik iletiler karşısında AB üyesi devletlere, adli para cezası, hapis cezası veya toplum hizmeti gibi alternatif seçenekler sunulmuştur.

tır. Hatta bazı durumlarda, aynı konu hakkında birden fazla makamın yetkili olduğu da görülmektedir. Örneğin, istenmeyen elektronik iletilerin tüketici haklarını da ihlal etmesi halinde tüketiciyi korumakla görevlendirilmiş makamlar da sürece dâhil olabilmektedir.

Cezai müeyyideler konusunda ise ülkelere, herhangi bir zorunluluk getirilmemiştir. Üye Devletler cezai müeyyideleri adli para cezası, hapis cezası veya toplum hizmeti gibi alternatif cezalar içerisinde belirleyebilecektir. Ancak bu durum, Üye Devletlerin ulusal mevzuatları nedeniyle cezai müeyyidelerin oldukça farklı olacağı sonucunu ortaya çıkaracaktır. Bazı Üye Devletlerde, elektronik iletişime ilişkin yaptırımlar idare hukuku çerçevesinde değerlendirilebileceği için, ihlal halinde ulusal düzenleyici kurumlar idari para cezaları da verebilecektir.

Amerika Birleşik Devletleri uygulaması:

Amerika Birleşik Devletlerinde istenmeyen ticari elektronik iletiler telefon, faks ve elektronik posta olarak farklı mevzuat dâhilinde çözüme kavuşturulmuştur. Teknolojinin gelişmesi ile birlikte gittikçe büyüyen bir problem haline gelen istenmeyen ticari elektronik posta iletileri konusunda en etkili ve en kapsamlı adım ABD tarafından atılmıştır. 16 Aralık 2003 tarihinde George W. Bush tarafından imzalanan ve CAN-SPAM Yasası olarak bilinen İstenmeyen Pornografi ve Pazarlama Saldırılarını Denetleme Yasası⁵ ABD’de istenmeyen ticari elektronik posta iletileri konusunda ulusal standartlar getiren ilk kanun niteliği taşımaktadır.

Kanunda tüm istenmeyen ticari iletiler değil, sadece istenmeyen ticari elektronik postalar ele alınmıştır. Asıl amacı ticari reklam veya ticari bir ürün veya hizmetin promosyonu olan herhangi bir elektronik posta iletisi Kanun kapsamında yer almaktadır. Bununla

⁴ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32002L0058:en:HTML>

⁵ <https://www.gpo.gov/fdsys/pkg/PLAW-108publ187/pdf/PLAW-108publ187.pdf>

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte gittikçe büyüyen bir problem haline gelen istenmeyen ticari elektronik posta iletileri konusunda en etkili ve en kapsamlı adım ABD tarafından atılmıştır.

beraber, bir ticari ürün veya hizmetin kullanımı veya satın alınması nedeniyle garanti, geri çağırma veya güvenlikle ilgili bilgileri sağlamak veya alıcıya bir abonelik, üyelik, hesap, kredi veya devam eden bir ticari ilişki sonucu şartlarda veya özelliklerde gerçekleşen bir değişikliğin bildirilmesi, göndericinin itibarında olan bir değişikliğin bildirilmesi veya belirli aralıklarla hesap durumu bilgisinin sağlanması amacıyla gönderilen elektronik postalar Kanunun kapsamı dışında tutulmuştur. Bir elektronik posta iletilerinin asıl amacının ticari olup olmadığının belirlenmesi yetki ve görevi Federal Ticaret Komisyonu (Federal Trade Commission)'na verilmiş olup, Komisyonun Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren 12 ay içerisinde bu kavrama açıklık getirecek düzenlemeleri çıkarması Kanun tarafından zorunlu tutulmuştur. Bununla beraber, ticari işlem ya da ilişkilerden kaynaklanan elektronik postalara ilişkin tanımların Komisyon tarafından değiştirilebileceği hüküm altına alınmıştır. Şöyle ki, Komisyon bu hükümlerin kapsamını genişletmeye veya elektronik posta teknolojisinin gelişmesi sonucu Kanunun amacına uygun şekilde değiştirmeye yetkili kılınmıştır.

Kanunda bir ticari elektronik iletide olması gereken asgari özellikler belirlenmiştir. Bu özellikler, iletinin bir reklam olduğuna dair kesin ve açık belirteçlerin olması, göndericiden başka bir elektronik posta iletilerinin almamak yolunda ileti içerisinde opt-out seçeneğinin belirtiliyor olması ve göndericinin geçerli bir fiziki posta adresinin bulunmasıdır.

CAN-SPAM Kanununda opt-out sistemi benimsenmiştir. Şöyle ki, alıcı herhangi bir göndericiden ticari elektronik posta iletilerini almak istemediğine dair bir talepte bulunduğu, göndericinin 10 iş gününden sonra bu tür elektronik postaları göndermesi Kanunun ihlali anlamına gelmektedir.

Kanun uyarınca elektronik posta vasıtasıyla gerçekleştirilen sahtekârlık ve benzeri faaliyetler de Kanun kapsamında ihlal olarak değerlendirilmektedir. Aldatıcı ve sahte içeriğe sahip olan birden çok elektronik posta göndermek ceza gerektirmektedir. Buna bağlı olarak, herhangi bir belirsizliğe yer verilmemesi amacıyla, Kanunda "birden çok" ifadesi de tanımlanmıştır. Buna göre, bu ifade, 24 saat içerisinde 100'den, 30 günlük süre içerisinde 1,000'den veya 1 yıllık süre içerisinde 10,000'den daha fazla elektronik posta iletilerini göndermek anlamına gelmektedir. Söz konusu maddelerde azami süreleri 1, 3 ve 5 yıl olarak öngörülen hapis cezaları yer almaktadır.

Kanunun ilgili bölümünde ticari elektronik postalara bağlı olarak ihlallerin gerçekleşmesi halinde ağırlaştırıcı nedenlere yer verilmiş ve bu durumların gerçekleşmesi halinde daha ağır yaptırımlar öngörülmüştür. İstenmeyen ticari elektronik postaların adres toplama ve sözlük saldırıları, otomatik olarak birden çok elektronik posta hesabı oluşturma veya yetkisiz erişim vasıtasıyla elektronik posta gönderimi şeklinde gerçekleşmesi halinde Kanunun öngördüğü cezai müeyyideler ağırlaştırılmış şekilde uygulanacaktır.

ABD mevzuatında, Kanunun uygulanmasında en önemli rolü, Federal Ticaret Komisyonu üstlenmiştir. Komisyon iki siyasi parti üyelerinden oluşan federal bir kurumdur. Komisyonunun tüketiciyi korumak ve rekabeti teşvik etmek üzere çift yönlü bir misyonu mevcuttur. Bu konuda ülke ve dünya genelinde kanun uygulama görevi olan kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapan kuruma, CAN-SPAM Kanunu kapsamında görevler yüklenmiştir.⁶ Kanunun yürürlüğü ve uygulanmasının yanı sıra, Komisyon cinsel içerikli ticari elektronik postaların etiketlenmesi ile ilgili kuralları ve ticari elektronik postaların asıl amaçlarına dair kriterleri de belirlemeye yetkilidir. Bununla beraber, Kanun uyarınca, Komisyon, ulusal bir listenin (National Do-Not-Email Registry) uygulanabilirliği ile ticari elektronik postaların etiketlenmesine ilişkin Kongreye raporlama yapmakla yükümlüdür. Ancak her ne kadar Kanun Komisyona bu şekilde bir liste yapma yetkisi veriyor olsa da, bu şekilde oluşturulan listenin daha büyük güvenlik sorunlarına yol açacağı endişesi nedeniyle oluşturulmaması gerektiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca, Komisyon, Kanunun uygulanabilir-

liği artırmak için uygun gördüğü halde bir "ikramiye sistemi" dahi yaratabilecektir.⁷

Sonuç ve Değerlendirme:

Görüldüğü üzere, SPAM iletiler, tehdit oluşturan son derece kolay ve masrafsız; oluşan tehdidi bertaraf etmenin ise oldukça meşakkatli ve masraflı olduğu bir olgudur. SPAM ile mücadele amaçlı tedbirler aşağıdaki gibi gruplandırılabilir:

Kurumların İç Yapılarını Güçlendirmek: SPAM ile mücadelede yalnızca filtrelerin yerleştirilmesi ve gerekli yasal çerçevenin oluşturulmasıyla yetinilemeyecek kadar bütüncül ve ulusal/uluslararası siber güvenlik ile entegre bir konudur. Kimlik avcıları genellikle ilgi çekici kampanyaların içerisine dercedilen "ticari görünümü" elektronik iletilerini siber saldırılarının öncü kuvveti olarak kullanmakta ve dijital sistemde büyük gedikler oluşturabilmektedir. Bununla beraber, SPAM iletiler kullanarak ticari tanınırlığını artıran firmaların varlığı ve bunların ticari atmosferde önemli bir ağırlığa sahip olması iktisadi açıdan adil rekabet edebilirliğe, dolayısıyla da serbest piyasa ekonomisine ciddi zararlar vermektedir.

SPAM'la Mücadele İlgili Yetkili Makamları Oluşturmak: Siber güvenliğinin sağlanması, başta terörizm olmak üzere birçok zararlı faaliyetle mücadelede en önemli adımdır. Çağımızda dijital devlete ve dijital topluma dönüşüm sürecinde siber tehditlerin bertaraf edilmesinin gerekliliği yadsınmaz. Yukarıda da değinildiği gibi bu mücadelede bütüncül bir bakış açısı gerektiğinden, bu alanda uzmanlaşmış bir kamu kurumunun ihdas edilmesi büyük önem arz etmektedir.

SPAM'a Karşı Yaptırımlar Geliştirmek ve Bunların Etkili Bir Şekilde Uygulanmasını Sağlamak: Bilindiği gibi bilişim alanında yaptırımların uygulanabilirliğini sağlamak, failin anonimliği sebebiyle ulaşılmaması zor ve mağdurların ihlali şikâyet etmeye değer bulduğundan son derece sorunlu bir alan olarak ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle müeyyideler hususunda son derece esnek olunması büyük önem taşımaktadır.

Özel Sektör Kuruluşlarıyla İşbirliğini Artırmak: İstenmeyen ticari elektronik iletilerle mücadele, tüm ülkeyi, ülkenin kurum ve kuruluşlarını ve toplumun tüm kesimlerini ilgilendiren ve genel anlamda bir koordinasyon içerisinde yürütülmesi gereken bir konudur.

Basit gibi görünen ve ciddiye alınmama eğiliminde olunan bu tür iletiler, siber güvenliğinin ve dolayısıyla ulusal güvenliğinin sağlanması hususunda önemli bir adım olarak karşımıza çıkmaktadır. Bugün bilgisayar, akıllı telefon, tablet bilgisayar gibi cihazlardan birini kullanan kişiler ve kurumlar artık siber güvenlik sorunlarının muhataplarından birine dönüşmüş durumdadır. Güvenlik zafiyetleri, zararlı yazılımlar, SPAM, yemleme ve siber casusluk siber dünyadaki varlığımızı ve güvenliğimizi hedef almaktadır.

Sonuç olarak, istenmeyen ticari elektronik iletilerini yani SPAM'ın toplum güvenliğini zedelediği, virüslerin yayılmasını kolaylaştırdığı, sahtekârlık, dolandırıcılık ve hileler için bir araç haline geldiği günümüzde, kişilerin kimliklerinin kolayca saklanabildiği ve dünyanın herhangi bir yerinden herhangi bir kişiye gönderilebilmesi nedeniyle hukuki olarak yaptırım uygulamanın zor olduğu SPAM iletilerle mücadele, uluslararası işbirliğini gerekli kılan bir alandır.

Kaynakça:

- ASSCHER, L., & HOOGCARSPER, S. A. (2006). Regulating Spam, A European Perspective after the Adoption of the E-Privacy Directive. The Hague: T.M.C. Asser Press.
- MUTCHLER, A. (2010). CAN-SPAM Versus the European Union E-Privacy Directive: Does Either Provide a Solution to the Problem of Spam? Suffolk: Suffolk University Law Review, Vol. XLIII:957.

YAZAR HAKKINDA

Sevil ÖZAKÇA

Gümrük ve Ticaret Uzmanı
İç Ticaret Genel Müdürlüğü
0 312 449 49 77
s.ozakca@gtb.gov.tr

1984 yılında Bolu'da doğdu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden 2007 yılında mezun oldu. 2008 yılında Ankara Barosu'nda avukatlık stajını tamamladı. 2008 ile 2012 yılları arasında özel bir bankanın Teftiş Kurulu Başkanlığı'nda görev yaptı. 2013 yılında Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nda başladığı görevine İç Ticaret Genel Müdürlüğü Perakende ve Elektronik Ticaret Dairesinde devam etmektedir. İyi derecede İngilizce bilmektedir.

⁶ <https://www.ftc.gov/about-ftc/what-we-do>

⁷ <https://www.ftc.gov/enforcement/statutes>

KKDF

İsminin “Fon” Olarak Çağrıldığına Aldanmayın!

Savaş ÖZDOĞAN
Genel Müdür Yardımcısı

KKDF Mevzuatı'nın Tarihçesi;

1980 öncesinde Türkiye'de ithal ikamesine dayalı bir ekonomi modeli uygulanırken, 1980 sonrasında dışa açılma ile birlikte ihracata dayalı sanayi stratejisi benimsenmiştir.

Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu 1980'li yıllarla birlikte ortaya çıkan bu ekonomi modeli doğrultusunda ihracatın ve yatırımın artırılması amacıyla kurulan fonlardan birisidir.

1211 Sayılı T.C. Merkez Bankası Kanununun 3098 Sayılı Yasayla değişik 40/II-b,c maddesi ile 3182 Sayılı mülga Bankalar Kanununun 37' nci ve 40'nci maddeleri uyarınca;

12 Mayıs 1988 tarihli ve 88/12944 Sayılı Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu Hakkındaki Bakanlar Kurulu kararı ile “Kalkınma planı ve yıllık programlarda öngörülen hedeflere uygun olarak yatırımların yönlendirilmesi ve ihtisas kredilerinde kredi maliyetlerinin düşürülmesi” amacıyla T.C. Merkez Bankası nezdinde “Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu” kurulmuştur.

3182 Sayılı Bankalar Kanununun, 4389 Sayılı Bankalar Kanunu ile 23.06.1999 tarihinde yürürlükten kaldırılmasıyla birlikte, bu Kanunun 20/1-b maddesiyle fon uygulamasına devam edilmiştir.

03.07.2011 tarihinde ise Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair 4684 Sayılı Kanun ile 4389 Sayılı Bankalar Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.

Ancak 4684 Sayılı Kanunun Geçici 3/a maddesiyle; kaynak kullanımı destekleme fonu kesintilerinin bu konuda yeni bir düzenleme yapılınca kadar yürürlükten kaldırılan hükümlere göre tahsil edilmeye devam olunacağına ve doğrudan genel bütçeye gelir kaydedilmek üzere Hazine hesaplarına intikal ettirileceğine, kesinti oranlarını 0'a kadar indirmeye veya 15 puana kadar yükseltmeye veya kesintiyi tümüyle kaldırmaya Bakanlar Kurulu'nun yetkili olduğuna, kesintilerin tahakkuk ve tahsilinin Maliye Bakanlığı'nca vergi gelirlerine ilişkin yetkiler kapsamında takip edileceğine ve kesintilerin tahsilince 6183 Sayılı Kanun hükümlerinin uygulanacağına karar verilmiştir.

KKDF uygulamalarına kaynaklık eden 12.05.1988 tarih ve 88/12944 Sayılı Kararnameye ilişkin olarak 26.08.1989 tarihli 20264 Sayılı Resmi Gazete'de Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu hakkında 6 sıra no'lu Tebliğ yayımlanmıştır.

12.05.1988 tarih ve 88/12944 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının “Fonun Kaynakları” başlıklı 3'üncü maddesinin (d) bendine ve 6 Sıra No'lu Tebliğin “Fona Yapılacak Kesintiler” başlıklı 2'nci maddesinin (d) bendine göre;

Kabul kredili, vadeli akreditif ve mal mukabili ödeme şekillerine göre yapılan ithalatta %6 oranında fon kesintisi uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

Bedelin ithalattan önce ödendiği uluslararası ticarete kullanılan ödeme şekillerinden peşin, akreditifli ve vesaik mukabili ödeme şekillerinde ithalat işlemleri üzerinden fon kesintisi yapılmamaktadır.

4684 Sayılı Kanunun Geçici 3/a maddesi gereğince Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu'nun takip ve tahsiline yetkili kurum Maliye Bakanlığı gösterilmiştir.

Burada Kanun koyucunun kabul kredili, vadeli akreditif ve mal mukabili ödeme şekillerine göre yapılan ithalatta %6 oranında fon kesintisi uygulanacağı hüküm altına alırken %6 oranında fon kesintisini ithalatın “ödeme şekline” bağladığı görülmektedir.

İthalatta “ödeme şekilleri” ise Türk Parası Kıymetini Koruma Kanununun ithalata ilişkin hükümlerine göre Hazine Müsteşarlığı ve T.C. Merkez Bankası tarafından yapılan düzenlemeler ile belirlenmekte olup bu düzenlemeler ile belirlenen ödeme şekli “uluslararası kurallar” ile “bankacılık teamülleri” çerçevesinde uygulanmaktadır.

Gümrük vergileri teknik bazı özellikleri nedeniyle VUK'un kapsamı dışında bırakılmıştır.

Gümrük vergileri 4458 Sayılı Gümrük Kanunu ve buna dayalı olarak çıkarılan Gümrük Yönetmeliği çerçevesinde tahsil edilmektedir.

4458 Sayılı Gümrük Kanununun 3'üncü maddesinin 9'uncu fıkrasında "İthalat Vergileri" deyimi; eşyanın ithalinde ödenecek gümrük vergileri ve eş etkili vergiler olarak tanımlanmış iken 07.07.2009 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan ve yayımı tarihinden itibaren 3 ay sonra yürürlüğe giren 5911 Sayılı Kanunun 1'inci maddesiyle yapılan değişiklikle " İthalat Vergileri" deyimi; eşyanın ithalinde ödenecek gümrük vergisi ile diğer eş etkili vergiler ve mali yükler olarak tanımlanmıştır.

Başka bir deyişle İthalat Vergileri tanımına mali yükler de dahil edilmiştir.

4458 Sayılı Gümrük Kanununda yapılan bu tanımlama ile "Gümrük Vergileri" tanımı genişletilerek KKDF de mali yük tanımı içine sokulmuştur.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü 2013/39 sayılı 16.08.2013 tarihli Genelgesinde; Gümrük Vergilerinin bir listesinin Gümrük Uzlaşma Yönetmeliğinin 1 Numaralı ekinde yer aldığı belirtilerek, KKDF de Uzlaşmaya konu gümrük vergileri arasında gösterilmiştir.

11.04.2013 tarihine gelindiğinde ise aynı gün ve 28615 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan " Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kaun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair " 6455 Sayılı Kanun 4458 Sayılı Gümrük Kanununun para cezasına ilişkin 234' üncü maddesindeki " Gümrük Vergisi " ibaresini " İthalat Vergileri " şeklinde değiştirmiştir.

11.04.2013 tarihinden itibaren KKDF İthalat Vergileri kapsamında değerlendirilmiş ve 234' üncü maddede yer alan; noksanlığa isabet eden ithalat vergilerinden başka vergi farkının 3 katı para cezası müeyyidesine tabi tutulmaya başlanmıştır.

Örneğin; ödeme şekli vadeli olmakla beraber KKDF ödenmeden işlemleri tamamlanan bir Serbest Dolaşıma Giriş Beyannamesine ilişkin olarak hiç alınmamış KKDF ve 3 katı para cezası alınmaktadır.

Hal böyle iken ; KKDF hakkındaki 12.05.1988 tarihli ve 88/12944 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının "Müeyyide Uygulanması" başlıklı 8/d maddesinde KKDF' ye ilişkin ceza müeyyide zaten yer almaktadır.

Görüleceği üzere Merkez Bankasınca ihdas edildiği zamanlardan günümüze değin temelde kredili işlemlerden alınan bir fon olan ve para politikası aracı olarak kullanılmış olan KKDF; zaman içinde Kanunlarda yapı-

lan değişiklik ile mali yük olarak sayılmış ve sonrasında "Gümrük Vergileri " içinde kabul edilmiş ve kendi dayanak Kararında müeyyidesi bulunmakta iken 4458 Sayılı Gümrük Kanunundaki ithal vergisi yanında 3 kat gibi ciddi miktarlar tutan para cezası söz konusu olmuştur.

2014 yılına gelindiğinde; 16.10.2014 tarihli 29147 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2014/6852 Sayılı " Vadeli İthalatta Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu Kesintilerinin Takip ve Tahsili Hakkında Karar" ın 1'inci maddesi ile vadeli ithalatta fon kesintilerinin takip ve tahsili münhasıran gümrük idarelerince yapılması ve tespit edilen fon kesintisi farklılıklarına ilişkin 4458 Sayılı Gümrük Kanunundaki esaslara göre para cezası uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.

Karar'ın 3'üncü maddesi ise son derece önem arz etmektedir. Bu maddeye göre; Karar hükümlerini Gümrük ve Ticaret Bakanı ile Maliye Bakanının müştereken yürüteceği belirtilmektedir.

Maliye Bakanlığı'nın KKDF konusunda yapmış olduğu düzenlemeler

KKDF takip ve tahsili konusunda Gelir İdaresi Başkanlığı özelge ve özelge mahiyetinde olmayan yazıları değişik tarihlerde yayımlanmıştır.

21.03.2012 tarihli 31047 sayılı özelge mahiyetinde olmayan Gümrük ve Ticaret Bakanlığına muhatap yazısında;

".. KKDF kesintisi yapılmadan ithalatın gerçekleştirilmesi için mal bedelinin gümrük yükümlülüğünün başladığı tarihten önce (gümrük beyannamesinin tescil tarihinden önce veya tescil tarihinde) ihracatçının yurt dışı hesabına transfer edildiğinin yukarıda sayılan belgelerden biri ile gümrük idaresine tevsik edilmesi gerekmektedir. Ayrıca, ithalat bedellerinin yurt dışına göndermeksizin ihracatçının yurt içindeki hesaplarına veya ihracatçı tarafından belirtilen firma/şahısların Türkiye'deki hesaplarına ödenmesinin ihracatçıya transfer olarak değerlendirilmesi mümkün bulunmadığı..." görüşüne yer verilmiştir.

04.12.2014 tarihli 119126 sayılı özelge mahiyetinde olmayan Gümrük ve Ticaret Bakanlığına muhatap ithalat bedeli transferinin ihracatçı dışında yurt dışında başka bir firmaya yapılması durumunda KKDF uygulaması konusundaki yazısında yukarıda bulunan görüşe tekrar yer verildiği görülmektedir.

06.04.2015 tarihli 709003105-165.01.02(20)-E.33390 sayılı Genelge ile İran'a uygulanan uluslararası müeyyideler nedeniyle bankacılık sisteminin çalışmadığı İran'dan yapılan ithalatlara için satıcı firmaların satış fa-

turaları üzerinde transferin yapılacağı firmanın unvanı ve banka hesap bilgilerini ayrıntılı olarak göstermesi ve ithalat bedelini faturada yer alan ihracatçının gösterdiği yurt dışındaki hesaplara gümrük yükümlülüğünün başladığı tarihten önce transfer edildiğini fatura ve ödemeye ilişkin belgelerin ibrazı suretiyle ilgili gümrük idaresine tevsik edilmesi kaydıyla transferin peşin ödeme kapsamında değerlendirilmesinin mümkün bulunduğu hüküm altına alınmıştır.

Gelir İdaresi Başkanlığı'nın 23.06.2015 tarihli ve E.59769 sayılı ithalat bedelinin transferinin ihracatçı yerine faktoring firmasına yapılması durumunda KKDF uygulaması konusundaki yazısında ise ithalat bedelinin gümrük yükümlülüğünün başladığı tarihten önce ihracatçı tarafından belirtilen yurt dışında yerleşik faktoring firmasına transfer edildiğinin gerekli belgeler ile gümrük idarelerine tevsik edilmesi halinde KKDF kesintisi yapılmasına gerek bulunmadığı görüşüne yer verilmiş olduğu görülmüştür.

12.08.2015 tarihli ve E.77903 sayılı KKDF'de Netting (mahsuplaşma) sistemi uygulaması hakkındaki yazısında ise Türkiye'de yerleşik grup firmasının diğer ülkelerde yerleşik grup firmalarından gerçekleştireceği ithalata ilişkin ödemenin, NETTING sistemi üzerinden gerçekleştirilmesi durumunda, ithalat tutarının tamamının yurt dışına transfer edildiği hususu yazıda anılan gerekli belgeler ile ispat edilmiş olmayacağından gümrük yükümlülüğünün başladığı tarihten önce transferi tevsik edilmeyen ithalat tutarı üzerinden KKDF kesintisi yapılmasının gerekeceği görüşüne yer verilmiştir.

Vadeli İthalatında KKDF Kesintisi Oranı 0 (Sıfır) Olarak Belirlenen Mallara İlişkin 08.04.2015 tarihli ve 2015/7511 Sayılı Karar;

KKDF kesinti oranlarını sıfıra kadar indirmeye veya onbeş puana kadar yükseltmeye veya kesintiyi tümüyle kaldırmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Bu yetki kapsamında 10.04.2015 tarihli ve 29322 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan KKDF Kesintileri Hakkındaki Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca Karar eki Listede yer alan malların kabul kredili, vadeli akreditif ve mal mukabili ödeme şekillerine göre ithalatında KKDF kesintisi oranı % 0 (Sıfır) olarak tesbit edilmiştir.

Söz konusu Kararname tıpkı Özel Tüketim Vergisinde olduğu gibi Türk Gümrük Tarife Cetveli esas alınarak ayrıntılı olarak hazırlandığı görülmektedir.

KKDF kesinti oranı 0 (Sıfır) olarak belirlenen ürünlerin 51 adet fasıl kapsamı ürünler olduğu anlaşılmaktadır.

Bu Kararın 3' üncü maddesinde Karar hükümlerini Maliye Bakanlığı'nın yürüteceği belirtilmektedir.

16.10.2014 tarihli 29147 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2014/6852 Sayılı " Vadeli İthalatta Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu Kesintilerinin Takip ve Tahsili Hakkında Karar" ın 1 nci Maddesi ile Vadeli ithalatta fon kesintilerinin takip ve tahsilinin münhasıran gümrük idarelerince yapılması hüküm altına alınmış ve Karar hükümlerini Gümrük ve Ticaret Bakanı ile Maliye Bakanının müştereken yürüteceği belirtilmekte iken, 2015/7511 Sayılı Kararda Karar hükümlerini yürütmede Maliye Bakanı yetkili kılınmıştır.

Bu noktada vadeli ithalatta KKDF fon kesintilerinin takip ve tahsilinin münhasıran gümrük idarelerince yapılması söz konusudur.

Ancak ödeme şeklinin peşin ithalat sayılması yada peşin sayılmayarak vadeli ithalat sayılması gibi ödeme şekline ilişkin ve dolayısıyla KKDF fon kesintisine tabi olup olmaması yönünden nihai kararların verilmesinde yetkili merci Maliye Bakanlığı olmaktadır.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın KKDF konusunda yapmış olduğu işlemler

Gelir İdaresi Başkanlığı'nın 21.03.2012 tarihli 31047 sayılı özelge mahiyetinde olmayan Gümrük ve Ticaret Bakanlığına muhatap yazısındaki ".. KKDF kesintisi yapılmadan ithalatın gerçekleştirilmesi için mal bedelinin gümrük yükümlülüğünün başladığı tarihten önce (gümrük beyannamesinin tescil tarihinden önce veya tescil tarihinde) ihracatçının yurt dışı hesabına transfer edildiğinin yukarıda sayılan belgelerden biri ile gümrük idaresine tevsik edilmesi gerekmektedir. Ayrıca, ithalat bedellerinin yurt dışına göndermeksizin ihracatçının yurt içindeki hesaplarına veya ihracatçı tarafından belirtilen firma/şahısların Türkiye'deki hesaplarına ödenmesinin ihracatçıya transfer olarak değerlendirilmesi mümkün bulunmadığı..." şeklindeki değerlendirilmesinin göz önünde bulundurulması hususunun Gümrükler Genel Müdürlüğüne Bölge Müdürlüklerine muhatap 01.10.2012 tarihli ve 20273 sayılı yazıyla bildirilmiş olduğu görülmektedir.

Gümrükler Genel Müdürlüğü 2011/16 sayılı ve 18.03.2011 günlü Genelgesiyle KKDF kesintisi doğup doğmadığı hususunun gümrük idarelerince değerlendirilmesi için yükümlünün mal bedelini tescil tarihinden önce veya tescil tarihinde bankaya yatırdığı transfer bildirim formu/banka yazısı ile gümrük idarelerine tevsik etmesinin yeterli olduğunu bildirmiştir.

Gümrükler Genel Müdürlüğü 2013/21 sayılı ve 28.06.2013 tarihli Genelgesiyle bankacılık sisteminin kullanılmadığı veya kullanılmadığı durumlarla sınırlı ve bu ilkelerle yapılan ticarete mahsus olmak üzere, öde-

me şeklinin takas olarak beyan edildiği hallerde Genelgede belirtilen şartların yerine getirilmesi durumunda takas işlemlerinde KKDF kesintisi yapılmayacağını bildirmiştir.

Gümrükler Genel Müdürlüğü 2013/39 sayılı ve 16.08.2013 tarihli Genelgesiyle 4458 Sayılı Gümrük Kanununun 6455 sayılı Kanunla değişik 234/1-a maddesinin değişmesi ile ilgili olarak yapılacak işlemler hakkındaki açıklamalara yer vermiştir.

Nakit Havuzu (Cash Pooling)/Genel Havuz Hesabı/Dolaylı Ödeme ile çalışan Uluslararası Grup Şirketlerinin KKDF kesintisi yönünden durumları;

Uluslararası grup şirketlerinin finansman ihtiyaçlarını öncelikle kendi kaynaklarından kullanarak karşılama doğal bir harekettir.

Grubun bir bölümünde ortaya çıkan nakit fazlası grubun diğer taraflarında kullanılabilmesi gerekli vergisel kurallara uyulması şartıyla mümkün bulunmaktadır.

28.02.2008 tarihinde yayımlanan 32 Sayılı Karara ilişkin 2008-32/34 Sayılı Tebliğ ile Türkiyede yerleşik kişilerce yurt dışında pay sahibi oldukları ortaklıklara, yurt dışındaki ana şirkete ve grup şirketlerine döviz yada Türk Lirası kredi açma imkanı getirilmiştir.

Bu sağlanan imkan ile Uluslararası çalışan grup şirketleri nakit havuzu (Cash Pooling) yada başka bir değimle Genel Havuz Hesabı oluşturmuşlardır.

Ülkemizde faaliyet gösteren Uluslararası grup şirketlerinin başka ülkede bulunan finansman merkezlerince finansal işlemler ülke bazında yapılan Sözleşmeler ile yürütülmektedir.

Bu noktada çok uluslu şirketin finans merkezince Genel Havuz Hesabı veya Dolaylı Ödeme Sistemi kullanılmaktadır.

Gruba bağlı bir şirketin başka ülkede bulunan diğer bir şirketten yaptığı ithalatın bedeli malı ihraç eden şirket yerine finans merkezine gönderilmektedir.

Finans merkezi ise ithalat beyannamesinin tescil tarihinden önce yada aynı gün içinde ihracatçı grup şirketi hesabına alacak kaydetmektedir.

İşte bu noktada Maliye Bakanlığınca KKDF konusunda çıkarılan Özelge ve Özelge niteliği olmayan yazılar dahilinde uluslararası grup şirketlerinin finans merkezlerince yapılan bu uygulamada ithalat bedeli ithalatçı firmaca beyannamenin tescil tarihinden önce yada aynı gün finans merkezine gönderilerek ihracatçı firma

hesabına alacak kaydedilmesine karşın transfer edilmiş kabul edildiğinden dolayı ödeme şekli peşin ödeme sayılmamakta, vadeli ithalat addolunarak % 6 KKDF fon kesintisi uygulanma durumu ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca KKDF Gümrük vergisi kabul olduğundan Gümrük Kanunu para cezası hükümleri devreye girmekte ve 234 ncü madde uyarınca asıl tutar yanında KKDF tutarının üç katı ceza uygulanması durumu ortaya çıkmaktadır.

Ortaya çıkan bu tablo Genel Havuz Hesabı veya Dolaylı Ödeme sistemi kullanan uluslararası firmaların finansman işleyiş yapılarına ters düşmektedir. Bu uygulama Ülkemizde faaliyette bulunan dünya çapında tanınmış Uluslararası firmaları finans yönetimi bakımından zora sokan bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kaldığı bu firmalar başka ülkelerde KKDF uygulaması bize has bir uygulama olduğundan bu tür bir sıkıntı ile karşılaşmamaktadır.

Diğer taraftan; ithal aşamasında gümrük idaresine beyan yapılır iken giriş beyannamesinde "ticaretin yapıldığı ülke" ile "eşyanın geldiği ülke" ayırımı yapılmakta iken KKDF uygulamasında kanun koyucu bu defa ithalat bedeli tutarının beyannamenin tescilinden önce/ aynı gün içinde ihracatçı firma hesaplarına çok uluslu firmanın başka ülkede bulunan ve finansı yöneten merkezce aktarılmasını yada alacak kaydedilmesini kabul etmemekte ve bu nedenle genel havuz hesabını kullanan Uluslararası firmalar ağır para cezaları ile karşıya kalmaktadırlar.

Sonuç

Asolan Hazine Müsteşarlığınca mevzuatın çıkarılması iken uygulamada Hazine Müsteşarlığı devreden çıkmış, Maliye Bakanlığı GİB KKDF ye ilişkin bağlayıcı karar ve görüş verirken, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı da bu karar ve görüşler dahilinde hareket eder olmuştur.

KKDF Kanunlarda yapılan değişikler ile önce mali yük olarak sayılmış ve sonrasında Gümrük Vergileri içinde kabul edilerek kendi dayanak Kararında müeyyidesi bulunmakta iken 4458 Sayılı Gümrük Kanununun para cezası ile ilgili 234 ncü maddesindeki asıl vergi yanında 3 misli cezası söz konusu olmuştur.

Maliye Bakanlığınca Gelir İdaresi Başkanlığı'nca KKDF takip ve tahsili konusunda 2012 yılı başından itibaren konuya ilişkin Özelge ve Özelge mahiyetinde olmayan yazılar yayımlanmıştır.

Gelir İdaresi Başkanlığı'nın "..KKDF kesintisi yapılmadan ithalatın gerçekleşebilmesi için mal bedelinin gümrük yükümlülüğünün başladığı tarihten önce (gümrük beyannamesinin tescil tarihinden önce veya tescil tarihinde) ihracatçının yurt dışı hesabına transfer edildiğinin yukarıda sayılan belgelerden biri ile gümrük idaresine tevsik edilmesi gerekmektedir. Ayrıca, ithalat bedellerinin yurt dışına göndermeksizin ihracatçının yurt içindeki hesaplarına veya ihracatçı tarafından belirtilen firma/ şahısların Türkiye'deki hesaplarına ödenmesinin ihracatçıya transfer olarak değerlendirilmesi mümkün bulunmadığı..." şeklindeki değerlendirilmesi KKDF uygulamasına yön vermiştir.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ise yukarıdaki görüş/görüşler dahilinde hareket edilmesi hususunda Gümrük idarelerini bilgilendirmiştir.

2014 yılında yayımlanan 6852 Sayılı Karar ile vadeli ithalatta fon kesintisi takip ve tahsilinin münhasıran gümrük idarelerince yapılması kararlaştırılmış ve Kararın Maliye Bakanlığı ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca yürütüleceği kararlaştırılmıştır. Bu arada 2015 yılında İranla yapılan işlemlerde ve Takas yolu ile yapılan işlemlerde KKDF uygulaması konusunda istisnai düzenlemeler yapma gereği ortaya çıkmıştır.

Ayrıca ithalat bedelinin gümrük yükümlülüğünün başladığı tarihten önce ihracatçı tarafından belirlenen yurt dışındaki faktoring firmasına yapılan transferin gerekli belgeler ile gümrük idaresine tevsik edilmesi halinde KKDF kesintisi yapılmasına gerek bulunmadığı kararlaştırılmıştır.

Netting (mahsuplaşma) sistemi KKDF uygulamasında kabul görmemiştir.

Ve en son 2015 yılının ortalarına doğru KKDF uygulamasında Bakanlar Kuruluna tanınan yetki çerçevesinde Türk Gümrük Tarife Cetvelindeki 51 fasılda yer alan liste kapsamı malların KKDF kesinti oranı 0 (Sıfır) olarak belirlenmiş ve Karar hükümlerinin yürütülme yetkisi Maliye Bakanlığınca verilmiştir.

Ülkemizde faaliyette bulunan dünya çapında tanınmış Uluslararası firmaların finans merkezince Cash Pooling/ Genel Havuz Hesabı/Dolaylı Ödeme Sistemi kullanılmaktadır.

Gruba bağlı bir şirketin başka ülkede bulunan diğer bir şirketten yaptığı ithalatın bedeli malı ihraç eden şirket yerine finans merkezine gönderilmektedir.

Maliye Bakanlığınca KKDF konusunda çıkarılan Özelge ve Özelge niteliği olmayan yazılar dahilinde uluslararası grup şirketlerinin finans merkezlerince yapılan bu uy-

gulamada ithalat bedeli ithalatçı firmaca beyannamenin tescil tarihinden önce yada aynı gün finans merkezine gönderilerek ihracatçı firma hesabına alacak kaydedilmesine karşın transfer edilmemiş kabul edildiğinden dolayı ödeme şekli peşin ödeme sayılmamakta, vadeli ithalat addolunarak % 6 KKDF fon kesintisi uygulanma durumu ortaya çıkmaktadır.

Ülkemizde faaliyette bulunan Uluslararası firmaların Cash Pooling/Genel Havuz Hesabı/Dolaylı Ödeme Sistemi kullanarak yapmakta olduğu KKDF uygulamasında; Gruba dahil bir firmaca başka diğer bir gruptan yapılan ithalat bedeli tutarının ithalatçı firmaca beyannamenin tescil tarihinden önce başka ülkede bulunan finans merkezine gönderilerek ihracatçı firma hesabına aynı gün içinde alacak kaydedilmesi yada transferinin yapılması ve bu durumun gümrük idaresine tevsik edici belgeler ile tevsik edilmesi halinde ithalatın peşin ödeme olarak kabul edilmesinin ve bu yönde KKDF'da gerekli mevzuat düzenlemesi yapılmasının ithalat bedelinden Fon tahsilatı yapma amacına ters düşmeyeceği ve böylece günümüz çağdaş Uluslararası finans yöntemlerinin iç mevzuatımız ile uyumlu hale getirilmesini sağlayacağı düşünülmektedir.

Öte yandan; Bütün bu anlatılanlardan görüleceği üzere halen ismi "Fon" olarak çağrılan ancak Gümrük Vergisi statüsü verilen KKDF ve uygulamaları karmaşık mevzuatı yanında giderek önemini daha da artıracaktır.

YAZAR HAKKINDA

Savaş ÖZDOĞAN

Genel Müdür Yardımcısı
SYK Gümrük Müşavirliği AŞ
0 216 330 94 00
savas.ozdogan@syk.com.tr

1952 Yılında Erzurum'da doğmuştur. Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesinden mezun olduktan sonra kariyerine Gümrük ve Ticaret Bakanlığında Müfettiş Muavini olarak başlamıştır. 12 Yıl Bakanlık Başmüfettişi, Teftiş Kurulu Başkan Yardımcısı ve sonrasında Maliye Bakanlığında Personel Daire Başkanı olarak çalışmıştır. İzmir Gümrükleri Başmüdürü, Gümrükler Genel Müdür Yardımcısı, Gümrük Vakfı Başkanı görevlerinden sonra Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürü olarak emekli olmuştur. Özel sektörde değişik lojistik ve gümrük müşavirliği şirketlerinde genel koordinatörlük görevlerinde bulunmuştur. 2007 Yılından beri SYK Gümrük Müşavirliği'nde çalışmaktadır.

Yetkilendirilmiş Yükümlü ve Bilinen Gönderici/Yetkili Acente Uygulamalarının Uyumlaştırılması

Özge AŞKIN
Gümrük ve Ticaret Uzman Yardımcısı

Giriş

Bu çalışmada, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü ve IATA (International Air Transport Association-Uluslararası Hava Taşımacılığı Birliği) koordinasyonunda başlatılıp yürütülmekte olan, Sivil Havacılık Genel Müdürlüğüne sertifikalandırılan “Yetkili Acente” ve “Bilinen Gönderici” programları ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca sertifikalandırılan “Yetkilendirilmiş Yükümlü” programının uyumlaştırılmasına yönelik hususlar tartışılmaktadır.

Bu kapsamda çalışmanın ilk bölümünde yetkilendirilmiş yükümlü uygulamasına ilişkin, ikinci bölümünde ise bilinen gönderici ve yetkili acente uygulamalarına ilişkin genel bilgi verilmektedir. Üçüncü bölümde ise bu uygulamaların uyumlaştırılmasına yönelik dünyada ve ülkemizde yürütülen çalışmalar anlatılmaktadır.

YETKİLENDİRİLMİŞ YÜKÜMLÜ

Yetkilendirilmiş Yükümlünün Tanımı, Gelişimi ve Sağladığı Kolaylıklar

Yetkilendirilmiş Yükümlü statüsü (Authorised Economic Operator-AEO), en genel tanımıyla kayıtlarını belirli bir sistematik çerçevesinde düzenli tutan, taahhütlerini karşılamaya yetecek mali yeterlilik düzeyine sahip, emniyet ve güvenlik standartları bulunan, gümrük yükümlülüklerini yerine getiren, kendi

iş ve işlemleri üzerinde oto kontrolünü yapabilen güvenilir firmalara gümrük işlemlerinde birtakım kolaylıklar sağlayan uluslararası bir statüdür.

Yetkilendirilmiş yükümlü denilen olgu, özü itibarıyla, ülkelerin uluslararası terörizm gibi tehditlere karşı kendi güvenliklerini sağlayabilme kaygılarını, giderek artan küresel ticaret hacmini sekteye uğratmadan gidermeye yönelik olarak Dünya Gümrük Örgütü (DGÖ) önderliğinde geliştirilmiş bir araçtır.¹ 11 Eylül Saldırıları sonrasında Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nin eşyanın ve yolcuların ülkeye girişlerinde katı önlemler almaya başlaması, bu katı önlemlerin de zamanla ülkedeki ticaret maliyetlerini arttırması ve zaman kayıplarına yol açması hem ülke güvenliğini sağlamaya yardım edecek hem de uluslararası ticareti aksatmayacak yeni bir yöntem arayışını doğurmuş, bu arayışın sonucu olarak Kasım 2001'de ABD'de C-TPAT (Customs-Trade Partnership Against Terrorism) Programı olarak adlandırılan güvenlik ve kolaylaştırma programını ortaya çıkarmıştır.² Sadece ABD'de ve komşu ülkelerinde güvenliğin sağlanmasının yeterli olmayacağı öngörülerek ticaretin güvenliğinin küresel olarak sağlanması için ABD ve DGÖ işbirliği içinde hareket etme kararı almıştır. Birlikte yürütülen çalışmalar, Haziran 2005'te Küresel Ticaretin Güvenli Kılınması ve Kolaylaştırılması Standartları Çerçevesi'nin (SAFE-Framework of Standards to Secure and Facilitate Global Trade) kabul edilmesiyle sonuçlanmıştır.³ Güvenli ve kolay ticaretin sağlanmasında ilk uluslararası adım olan SAFE Çerçevesi, ülkelerin kendi yetkilendirilmiş yükümlü programları aracılığı ile uluslararası arz zinciri güvenliğinin sağlanması için tüm üye ülkelerde sağlanması gereken asgari şart ve standartları belirlemiş ve yıllar içinde revize edilerek kapsamını genişletmiştir.

Ülkemizde ise yetkilendirilmiş yükümlü uygulaması 10 Ocak 2013 tarihli ve 28524 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği ile hayat bulmuştur. Söz konusu Yönetmelik kapsamı gümrük işlemlerine ilişkin basitleştirmeler

Ülkemizde 14.04.2017 tarihi itibarıyla 59 firma yetkilendirilmiş yükümlü sertifikası sahibi olmaya hak kazanmıştır. Ayrıca, 89 yetkili acente ve 1 bilinen gönderici bulunmaktadır.

21 Mayıs 2014 tarihli ve 29006 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği ile genişletilmiştir.

Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği'nin 4. maddesi uyarınca serbest bölgeler dâhil olmak üzere Türkiye Gümrük Bölgesinde yerleşik, en az üç yıldır faaliyette bulunan gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşları yetkilendirilmiş yükümlü olabilir. Yetkilendirilmiş yükümlü statüsüne sahip firmalar gümrük işlemlerinde, statü sahibi olmayan firmalara göre daha fazla kolaylıktan yararlanmakta böylece daha fazla rekabet gücü elde etmektedir. Aynı zamanda yetkilendirilmiş yükümlü statüsü, uluslararası ticarete bir güvenilirlik göstergesi olarak kabul edilmekte ve tercih sebebi olmaktadır. Ülkemizde yetkilendirilmiş yükümlü statüsü sahibi firmalara sağlanan kolaylıklar basitleştirilmiş usullere ilişkin kolaylıklar, beyanın kontrol türüne ilişkin kolaylıklar ve emniyet ve güvenliğe ilişkin kolaylıklar başlıkları altında sınıflandırılabilir. Bu kolaylıklardan bazıları bütün yetkilendirilmiş yükümlülerin yararlanabildiği kolaylıklar iken bazılarından yararlanabilmek için ayrıca başvuruda bulunmak ve istenilen ilave koşulları sağlamak gerekir. Bu ilave başvuru, yetkilendirilmiş yükümlü sertifikası başvurusuyla birlikte yapılabileceği gibi, yetkilendirilmiş yükümlü sertifikası alındıktan sonra da yapılabilir.

Bu çerçevede, yetkilendirilmiş yükümlülerin yararlandığı talebe bağlı olan ve olmayan kolaylıklar aşağıdaki tabloda özetlenmiştir:

¹ Yasal, B.E. (2013). Yetkilendirilmiş Yükümlü. Gümrük ve Ticaret, 33, 22-29.

² Detaylı bilgi için: <https://www.cbp.gov/border-security/ports-entry/cargo-security/c-tpat-customs-trade-partnership-against-terrorism> (E.T. 05.04.2017)

³ Review of Accredited Operator Schemes, Charles Sturt University.

<http://www.border.gov.au/AustralianTrustedTrader/Documents/review-of-accredited-operator-schemes.pdf#search=Review%20of%20Accredited%20Operator%20Schemes> (E.T. 05.04.2017)

Tablo 1: Yetkilendirilmiş Yükümlülere sağlanan kolaylıklar

Talebe ve ek şartlara bağlı olmaksızın bütün YY'lerin yararlanabildiği kolaylıklar	Talebe ve ek şartlara bağlı olarak YY'lerin yararlanabildiği kolaylıklar
<ul style="list-style-type: none"> Azaltılmış zorunlu bilgilerden oluşan özet beyan verebilme Daha az ve öncelikli olarak belge kontrolü veya muayeneye tabi tutulma Eksik belgeyle beyanda bulunabilme Kısmi teminat uygulamasından faydalanabilme İthalata ve ihracatta eşya muayenesi ve belge kontrolünün olmadığı hat olan Yeşil hattan (taşı üstü dâhil) yararlanabilme Eşya türüne göre sınırlama olmaksızın taşıt üstü işlemde yararlanabilme 	<ul style="list-style-type: none"> İhracatta yerinde gümrükleme uygulaması kapsamında ihracat yapabilme İzinli gönderici ve izinli alıcı yetkisi kapsamında taşımacılık yapabilme İthalatta yerinde gümrükleme uygulaması kapsamında ithalat yapabilme Götürü teminat uygulamasından faydalanabilme ATR Dolaşım Belgesi düzenleyebilme Fatura Beyanı ve EUR-MED Fatura Beyanı düzenleyebilme

Yetkilendirilmiş Yükümlü Başvuru Süreci

Yetkilendirilmiş yükümlü statüsü başvuruları, Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliğinin ilgili ekinde yer alan başvuru formu doldurularak başvuruda gerekli belgeler ile birlikte, başvuru sahibinin ticaret siciline göre bağlı bulunduğu ilin bağlantısı olduğu Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüklerine yapılır. Bu aşamadan sonra, Bölge Müdürlüğü ibraz edilen belgelerin tam olup olmadığına ve bu belgelerin eksik bilgi içermediğine dair bir ön inceleme yapar. Belgelerde herhangi bir eksiklik olmaması ve firmanın aranan başvuru şartlarını karşıladığının tespit edilmesi halinde, firma ön inceleme formunu ve diğer belgelerini Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü'ne gönderir. Genel Müdürlük, ön inceleme formu ile firma tarafından doldurulan, firmayı tanımaya yönelik, yetkilendirilmiş statüsüne sahip olmasını sağlayacak düzeyde emniyet ve güvenlik standartlarına sahip olup olmadığını, kendi iş ve işlemleri üzerinde oto kontrolünü sağlayıp sağlamadığını, kayıtlarını düzenli tutup tutmadığını tespit etmeye yönelik çeşitli sorular içeren Soru Formu/Öz Değerlendirme Formunu inceler. Soru formunda ve ön inceleme formunda yer

alan bilgiler eksik veya yetersiz bulunursa, firmaya bu hususları gidermesi için yirmi iş günü süre verilir. Soru formu bu süre içinde yeniden düzenlenerek ibraz edilmezse başvuru reddedilir. Soru formu ibraz edilirse, firmanın yerinde incelemesinin yapılması için Rehberlik ve Teftiş Başkanlığınca Gümrük ve Ticaret Müfettişi görevlendirilmesine ilişkin işlemler tamamlanır ve Gümrük ve Ticaret Müfettişince başvuru sahibi firmanın tesislerinde statünün gerektirdiği hususların karşılanıp karşılanmadığı incelenir. Koşullardan bir veya daha fazlasının karşılanmadığının tespit edilmesi halinde, eksiklikleri tamamlaması için başvuru sahibine ek süre tanınır. Süre sonunda eksikliklerin giderildiği anlaşılırsa, yerinde inceleme değerlendirme formu hazırlanarak Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü'ne gönderilir. Genel Müdürlükçe, yerinde inceleme değerlendirme formu incelenir ve koşulların sağlandığı anlaşılırsa sertifikanın düzenlenmesi için, koşulların sağlanmadığının tespiti halinde başvurunun reddi için ilgili Bölge Müdürlüğüne bildirimde bulunulur.⁴

Yetkilendirilmiş yükümlü sertifikası firmalara süresiz olarak verilmekteyse de firmanın statü belgesi şartlarını taşıyıp taşımadığının ve sertifika ile elde edilen yetkilerin kullanımı sırasında sertifikanın askıya alınmasına, geri alınmasına ve iptaline yol açacak bir ihlalin gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespiti için izlenir.⁵ Ayrıca sertifika sahibi firma her yıl yetkilendirilmiş yükümlü başvuruları için aranan Soru Formunu, mevcut durumunu yansıtacak şekilde güncelleyerek sertifikayı düzenlemiş olan Bölge Müdürlüğüne göndermek zorundadır.

Yetkilendirilmiş Yükümlü Sertifikası Kapsamında Talebe Bağlı Basitleştirmeler

İhracatta Yerinde Gümrükleme

İhracatta yerinde gümrükleme, yetkilendirilmiş yükümlü sertifikasına sahip firmaların talebe bağlı olarak kullandıkları kolaylıklardan biridir. En genel çerçevede, eşyanın ihracata yönelik gümrük işlemlerinin, sertifika sahibi firmanın kendi tesislerinde yapılarak, ihracata konu eşyanın ihracat (iç) gümrüğüne getirilmeden doğrudan çıkış (sınır) gümrük idaresine sevk edilmesidir.⁶

İthalatta Yerinde Gümrükleme

İthalatta yerinde gümrükleme, eşyanın ithalat gümrük idaresine getirilmeden giriş gümrük idaresinden doğ-

rudan firmanın kendi tesislerine sevk edilmesi ve ithal işlemlerinin bu tesiste yapılmasıdır.⁷

İzinli Gönderici

Sadece taşımacıların yararlanabildiği kolaylıklardan biri olan izinli gönderici, eşyanın transitine yönelik gümrük işlemlerini kendi tesislerinde yapan, transit eşyasını hareket (iç) gümrük idaresine sunmaksızın, aracı kendi tesislerinde mühürleyerek doğrudan çıkış (sınır) gümrük idaresine sevk eden yetkilendirilmiş yükümlü sertifikası sahibi olmaya hak kazanmış/sertifika sahibi olan firmadır.⁸

İzinli Alıcı

Yine taşımacıların yararlanabildiği kolaylıklardan biri olan izinli alıcı, eşyayı varış gümrük idaresine sunmaksızın transit işlemlerini kendi tesislerinde veya ithalatta yerinde gümrükleme izni sahibinin tesislerinde sonlandırılan yetkilendirilmiş yükümlü sertifikası sahibi olmak hak kazanmış/sertifika sahibi olan firmadır.⁹

Ülkemizde Ve Dünyada Mevcut Durum

Yetkilendirilmiş Yükümlü (AEO), dünyada 69 ülkede uygulanmaya başlanmış, 16 ülkede ise kurulma aşamasındadır.¹⁰

Tablo 2: Dünyada AEO uygulanan ve uygulanmayan ülkelerin dağılımı

Kaynak: Hava Kargoda Güvenlik ve Kolaylaştırmalar üzerine DGÖ-ICAO (International Civil Aviation Organization-Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü) Ortak Çalıştayı

Ülkemizde de 14.04.2017 tarihi itibarıyla 59 firma yetkilendirilmiş yükümlü sertifikası sahibi olmaya hak kazanmıştır. Bu firmalardan 11 tanesi ihracatta yerinde gümrükleme, 7 tanesi ithalatta yerinde gümrük-

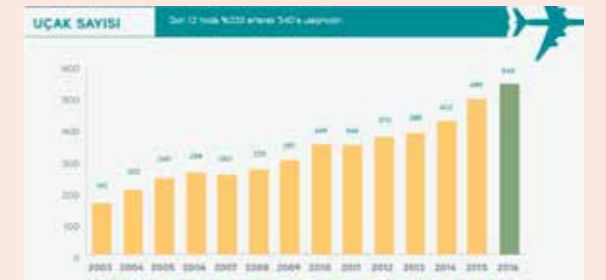
leme, 10 tanesi izinli gönderici ve 2 tanesi izinli alıcı yetkisine sahiptir.¹¹

BİLİLEN GÖNDERİCİ VE YETKİLİ ACENTE

Ülkemizdeki Havayolu Taşımacılığının Durumu

Havacılık tarihinin başlangıcı kabul edilen 1903'te Wright kardeşlerin gerçekleştirdiği ve sadece 12 saniye süren uçuştan itibaren, küreselleşmenin ve uluslararası ticaretin taleplerine karşılık verebilmesi ve güvenilir olması nedeniyle havayolu taşımacılığı bugün durdurulamaz bir şekilde önem kazanmıştır. Havayolu taşımacılığı birim taşımacılık maliyetlerinin en yüksek düzeyde yapıldığı taşımacılık türüdür, fakat bu olumsuz özelliğine rağmen, günümüzde yaşanan uluslararası rekabet bu türün gelişmesini hızlandırmakta; modern hava limanları, son teknoloji ürünleri araçlar, geliştirilmiş kapasiteler, ileri depolama sistemlerinin varlığı havayolu taşımacılığının yaygın bir biçimde yapılmasına olanak tanımaktadır.¹²

Ülkemizde kurumsal temelleri 1925 yılında Türk Tayyare Cemiyeti'nin kurulması ile atılan sivil havacılık sektöründe, kargo veya yük taşımacılığı yapan 13 havayolu şirketi bulunmakta ve havayolu taşımacılığı giderek yaygınlaşmaktadır. Öyle ki aşağıda yer alan Tablo 3'te de gösterildiği gibi hava yolu şirketlerinin 2015 yılında 489 olan uçak sayısı, 2016 yılında %10 artışla 540'a yükselmiştir. Bu uçakların 515'i yolcu, 25'i kargo uçağıdır. Havayolu filomuzun toplam koltuk kapasitesi 100.365, kargo uçaklarının toplam yük kapasitesi de 1.821.600 kg'dır.¹³ Ülkemizdeki hava kargo yük kapasitesinin yıllar içindeki artışı Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 3:Yıllar bazında Türkiye'deki uçak sayıları

Kaynak: SHGM, 2016 yılı Faaliyet Raporu

⁶ Detaylı bilgi için: Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği, madde 57.

⁷ Detaylı bilgi için: Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği, madde 121.

⁸ Detaylı bilgi için: Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği, madde 76.

⁹ Detaylı bilgi için: Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği, madde 96.

¹⁰ Compendium of Authorized Economic Operator Programmes, 2016 Edition. [http://www.wcoomd.org/-/media/wco/public/global/pdf/topics/facilitation/instruments-and-tools/tools/safe-package/aeo-compendium-en--2016-\(1\).pdf](http://www.wcoomd.org/-/media/wco/public/global/pdf/topics/facilitation/instruments-and-tools/tools/safe-package/aeo-compendium-en--2016-(1).pdf) (E.T.06.04.2017)

¹¹ <http://risk.gtb.gov.tr/aeo-listeleri/aeo-firma-listesi> adresinden listeye ulaşılabilir.

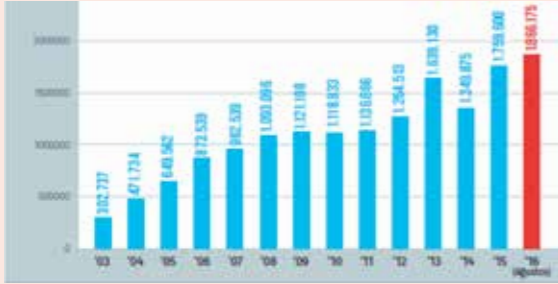
¹² Çancı, M.E., Lojistik Yönetimi, s.26

¹³ Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü, Faaliyet Raporu, 2016, s.31

⁴ Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği madde 11-15.

⁵ Detaylı bilgi için: Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği, madde 154-155-156.

Tablo 4: Yıllar bazında hava kargo yük kapasitesinin dağılımı

Kaynak: SHGM, 2016 yılı Faaliyet Raporu

Dünya pazarlarının bütünleşmesi, uluslararası ticarette mal çeşitliliğinin artması, ticarette hız ve güvenilirliğe duyulan ihtiyacın her zamankinden daha çok öne çıkması, çoğalan terör olayları hava taşımacılığında tıpkı yetkilendirilmiş yükümlü uygulamasında olduğu gibi bir gelişim sürecini zorunlu kıldı. 2010 yılında Yemen'den ABD'ye giden bir kargo uçağında patlayıcı tespit edilmesi, aynı gün İngiltere'de Nottingham yakınlarındaki bir havalimanında bulunan UPS kargo uçağında patlayıcı içeren başka bir paketin bulunması tüm ülkeleri hava yolu taşımacılığında zaman ve maliyet kayıplarına yol açmadan hava kargolarda güvenliği sağlamaya imkân verecek bir uygulama arayışına soktu. Bu arayışın sonucu olarak havayolu taşımacılığında tedarik zincirini güvenli kılmak için geliştirilmiş olan yetkili acente ve bilinen gönderici uygulamaları ile yetkilendirilmiş yükümlü (AEO) uygulamasının uyumlaştırılması çalışmaları ortaya çıktı.

Ülkemizde yetkili acente ve bilinen gönderici uygulamalarına ilişkin çalışmalar ise Ulaştırma Bakanlığı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü sorumluluğunda ve Uluslararası Hava Taşımacıları Birliği (IATA) ile işbirliği halinde "Güvenli Kargo Projesi" adı altında 2014 yılında pilot uygulama olarak hayata geçti. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı da yetkilendirilmiş yükümlü yönüyle projeye dahil oldu. Pilot uygulamanın tamamlanması 2016 yılında gerçekleşti.

Bilinen Gönderici (Known Consignor-KC)

Bilinen gönderici, kendi hesabına kargo veya postayı üreten, meydana getiren ve prosedürleri herhangi bir hava aracında taşıma yapmayı sağlayacak şekilde genel güvenlik kurallarını ve standartlarını karşılayan

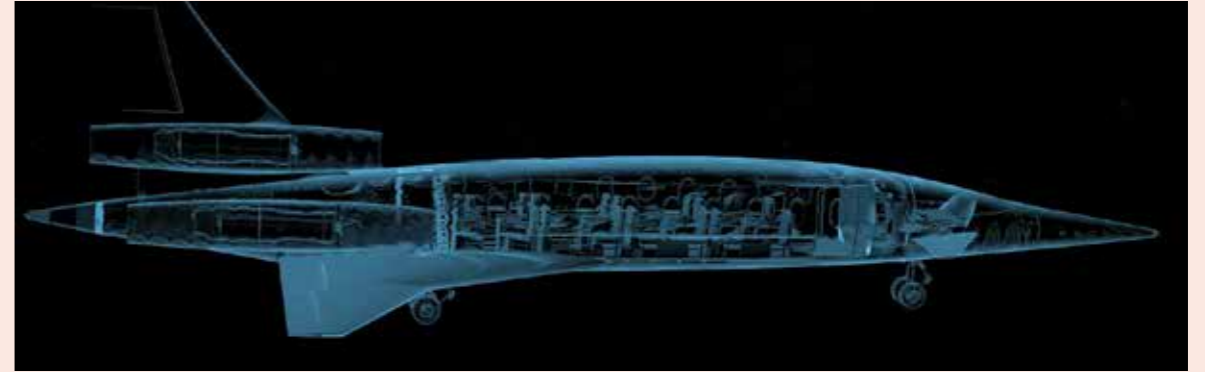
ve Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü tarafından yetkilendirilen gönderici olarak tanımlanmaktadır.¹⁴ Bilinen gönderici olarak adlandırılan ihracatçı firma, gönderileri üretir ve paketler, gönderileri hava kargo veya posta olarak tanımlar ve gönderinin ilk çıkışını yapar. Bilinen gönderici hava kargo olarak tanımladığı eşyasını yetkili acente olarak yetkilendirilen taşıyıcılarla taşımak zorundadır. Bilinen göndericiden gelen ve yetkili acente tarafından taşınan kargolara, eğer gümrükte fiziki muayene öngörülmezse, ilerleyen bölümlerde yer alan Tablo 5'te gösterildiği gibi hiçbir aşamada güvenlik taraması yapılmaz. Böylece hava kargo eşyası bilinen gönderici tarafından doğrudan uçağa yüklenecek halde paletlenip yetkili acenteye teslim edilir.¹⁵

Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'nce yapılan bilinen göndericiye ilişkin yetkilendirme, firmanın adına değil, firmanın faaliyet gösterilen tesisine özeldir. Yani yetki, firmanın tüm tesislerini kapsamaz, sadece bilinen gönderici yetkisi talep edilen tesise ilişkindir. Buna benzer olarak, yetkilendirilmiş yükümlü uygulamasında tesise özel olarak firmaya yerinde gümrükleme yetkisi verilir. Firma bu yetkiyi sadece başvuru sırasında seçtiği tesislerinde kullanabilir.

- Başvuru Süreci

Herhangi bir tesisi için bilinen gönderici yetkisi almak isteyen firma, öncelikle Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'nden Bilinen Gönderici Rehberi'ni temin eder.¹⁶ Bu rehber firmalara bilinen gönderici yetkisine sahip olmaları için kendilerinden beklenen standartları, karşılaması gereken kontrol ve güvenlik süreçlerini ve bilinen göndericinin ne gibi sorumlulukları olduğunu içeren başvuru sürecinde ve yerinde incelemede yol gösterici bir belgedir. Rehberde göre ihracatçı firmanın aşağıdaki koşulları sağlıyor olması gerekir:

- Hava kargo olarak nitelendirilecek eşya, firmanın kontrolü altında üretilmiş veya hazırlanmış olmalıdır.
- Eşyanın hava kargo olarak tanımlanmasından sonra, eşyanın izinsiz müdahaleye maruz kalmasını önleyecek kontrol mekanizmaları geliştirilmiş olmalıdır.
- Hava kargo eşyasına erişebilecek personel belirlenmiş ve temel kargo eğitimi verilmiş olmalıdır.
- Üretim, paketleme, depolama ve sevkiyat alanla-

rında hava kargo olarak tanımlanacak eşyanın güvenliği sağlanmış olmalıdır.

Özetle, bilinen gönderici yetkisi almak isteyen firma, kendi tesis güvenliğini sağlamış, personelini işe alım sürecinden itibaren titizlikle seçen, hava kargo eşyasına yetkisiz müdahaleler konusunda çeşitli önlemler almış, güvenlik ihlalleri konusunda farkındalık sahibi bir firma olmalıdır.

Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'nce rehberde istenilen hususlara ek olarak onay sürecinde, onay istenen tesis veya tesislerin listesi, firmanın kurucu ortakları ve hissedarlarının adli sicil kayıtları vb. gibi belgeler de istenir.¹⁷ Genel Müdürlükçe incelenen belgelerde eksiklik veya yetersizlik bulunmazsa, başvuru sahibi firmanın tesisinde yerinde denetim yapılması aşamasına geçilir. Yerinde denetim, bilinen göndericiler için, firmanın ulusal ve uluslararası güvenlik standartlarını karşılayıp karşılamadığını tespit etmeye yönelik çeşitli sorular içeren Onay Kontrol Formu çerçevesinde¹⁸ gerçekleştirilir.

Eğer başvuru sahibi, yetkilendirilmiş yükümlü uygulaması kapsamında son 3 yıl içinde yerinde inceleme geçirmiş ise, başvuru sahibi firma yetkilendirilmiş yükümlü sertifikası ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca yapılan değerlendirmeye ait tüm bilgi ve belgeleri inceleme için Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'ne sunar. Sivil Havacılık Genel Müdürlüğünce belgeler incelenir ve yerinde denetim gerçekleştirilmiş sayılır.¹⁹

Başvuru sahibi firma, yerinde denetim sürecini de başarıyla tamamlarsa, başvuru yaptığı tesis için Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü tarafından bilinen gönderici

olarak işlem yapması için 5 yıl süreyle geçerli yetki belgesi düzenlenir.²⁰ Yetki belgesi alan firma zaman içinde tesislerinde sağladığı koşulları ya da güvenlik kontrollerindeki yeterliliğini kaybederse, bu durum bizzat firma ya da o firmadan gönderi teslim alan havayolu işletmecisi tarafından Genel Müdürlüğe rapor edilirse, yetki belgesi askıya alınır, verilen ek sürede firma gereken koşulları sağlayamazsa belgesi iptal edilir. Bunlara ek olarak, eğer yetki belgesi sahibi firma aynı zamanda yetkilendirilmiş yükümlü sertifikası sahibi ise, Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca bu sertifikanın askıya alınması, geri alınması veya iptal edilmesi Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü tarafından ilgili firmanın istenilen gereklilikleri taşıyıp taşımadığını tespit için gerekli inceleme ve denetim başlatması sebebi kabul edilir. Bunun sonucunda da, yukarıda bahsedilen askıya alma ve iptal süreçleri işler.²¹

Yetkili Acente (Regulated Agent-RA)

Yetkili Acente, havayolu taşımacılığı ile iştiğal bir kuruluş ile iş ilişkisi kuran ve kargo veya posta güvenliği ile ilgili yetkili otorite tarafından kabul edilen veya istenen güvenlik kontrollerini sağlayan bir havayolu işletmecisi, yer hizmetleri kuruluşu, hava kargo acentesi, taşıma işleri komisyoncusu veya entegre depolama ve nakil hizmetlerinden sorumlu lojistik sağlayıcısını ifade eder.²²

- Başvuru Süreci

Başvuru sahibi, operasyonel süreçlerinde gönderinin güvenliğini sağlanmasına dair uygulanacak yöntemlerin ve izlenecek prosedürlerin yer aldığı, hava kar-

¹⁴ Hava ve Posta Güvenliği Talimatı (SHT-17.6), mad.4.

¹⁵ Havayolu taşıyıcısı kendi risk analizine göre eşyayı yeniden tarama hakkını saklı tutar.

¹⁶ Rehberde, Hava ve Posta Güvenliği Talimatının (SHT-17.6) EK-2'sinden ulaşılabilir.

¹⁷ Aranılan belgelerin detayları için bkz. Hava ve Posta Güvenliği Talimatı (SHT-17.6), mad.29

¹⁸ Onay Formuna, Hava ve Posta Güvenliği Talimatının (SHT-17.6) EK-3'ünden ulaşılabilir.

¹⁹ Hava ve Posta Güvenliği Talimatı (SHT-17.6), mad.29/6

²⁰ Yetki belgesinin yenilenmesi ile ilgili hususlar için bkz. Hava ve Posta Güvenliği Talimatı (SHT-17.6), mad.11.

²¹ İlgili madde için bkz. Hava ve Posta Güvenliği Talimatı (SHT-17.6), mad 12.

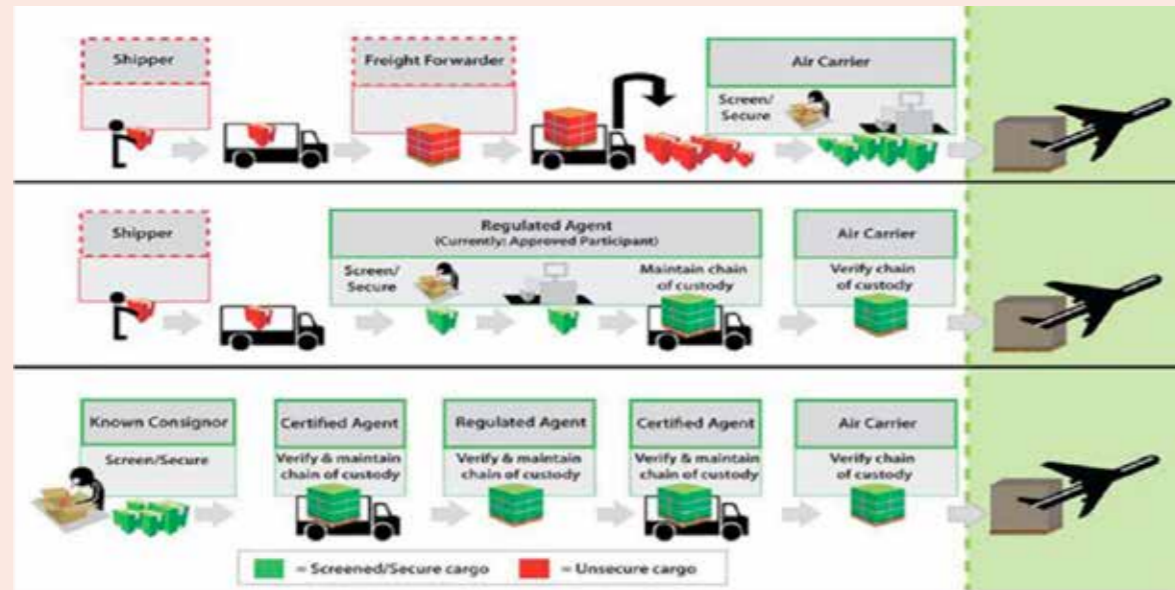
²² Hava ve Posta Güvenliği Talimatı (SHT-17.6), mad.4.

gonun ICAO ve IATA tarafından belirlenen uluslararası standartlara uygun şekilde ithalat ve ihracatının gerçekleşmesini sağlayacak bir güvenlik programı²³, bu güvenlik programında yer alan hususların doğruluğuna ve her daim uygulanacağına ilişkin bir taahhüt beyanı²⁴ başta olmak üzere adli sicil belgeleri, imza sirküleri gibi Genel Müdürlükçe istenilen belgelerle başvuruda bulunur. Başvuru sahibi firma aynı zamanda yetkilendirilmiş yükümlü ise, yetkilendirilmiş yükümlü sertifikasının başvuru sırasında ibraz edilmesi gerekir.²⁵ Başvuru belgelerinde herhangi bir eksiklik veyahut yetersizlik bulunmaması halinde tıpkı bilinen göndericide olduğu gibi Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü tarafından yerinde denetim gerçekleştirilir. Yine bilinen göndericide düzenlendiği gibi, başvuru sahibi yetkilendirilmiş yükümlü sertifikası kapsamında son 3 yıl içinde yerinde inceleme geçirmişse Genel Müdürlükçe yerinde denetim gerçekleştirilmiş sayılır. Belge incelemesi ve yerinde denetimin başarıyla tamamlanması durumunda başvuru sahibinin sadece başvuru yaptığı tesise 5 yıl süreyle geçerli yetkili acente yetkisi verilir. Bilinen gönderici yetkisindeki askıya alma ve iptal koşulları yetkili acente için de geçerlidir.

Ülkemizdeki Mevcut Durum

Ülkemizde 14.04.2017 tarihi itibarıyla 89 adet yetkili acente²⁶ ve sadece 1 adet bilinen gönderici bulunmaktadır. Hava kargolarının neredeyse tamamı bilinmeyen göndericilerden freight forwarder gibi aracı kuruluşlarca alınmakta ve havayolu işleticilerine teslim edilmektedir. Hava kargonun uçağa alınmadan önce güvenlik için taranması zorunlu olduğundan, mevcut sistemde bu tarama havalimanlarında gerçekleştirilmektedir. Havayolu taşıyıcısı kargoların güvenliğinden yüzde yüz sorumludur. Bu durum, özellikle Atatürk Havalimanı gibi yoğun havalimanlarında hem gümrük işlemlerinin gerçekleştirilmesi hem de tarama için uzun sıralar oluşturmakta, ticaret yaptıkları eşyanın tesliminde yeri geldiğinde dakikalarla yarışan ihracatçılar için zaman maliyeti ortaya çıkarmakta ve ekonomik kayıplara neden olmaktadır. Aşağıdaki tabloda görülebileceği gibi, dünyada bilinen gönderici (known consignor) ve yetkili acente (regulated agent) uygulamaları bu maliyetlerin önüne geçmek için tasarlanmış araçlardır.

Tablo 5: Bilinen Gönderici ve Yetkili Acente uygulamaları ile yürütülen iş akışı

Kaynak: Ahmad Luqman Mohd Azmi, Regional And National Programmes That Bring Security & Facilitation Together, 2016

²³ Örnek programa, Hava ve Posta Güvenliği Talimatının (SHT-17.6) EK-6'sından ulaşılabilir.

²⁴ Örnek taahhüt beyanının, Hava ve Posta Güvenliği Talimatının (SHT-17.6) EK-1'den ulaşılabilir.

²⁵ Detay için bkz. Hava ve Posta Güvenliği Talimatı (SHT-17.6), mad.20.

²⁶ Tesis bazında yetkilendirildiği için sayı 89'dur. Aslında bu belgeyi almış 68 firma bulunmaktadır.

DÜNYADA VE ÜLKEMİZDE UYUMLAŞTIRMA ÇALIŞMALARI

Bilindiği gibi tedarik zinciri güvenliği sadece üretici firmasının ya da sadece havayolu taşımacısının ulusal ve uluslararası güvenlik ve kalite standartlarını karşılamasıyla sağlanamaz. Uluslararası ticarete rol alan her halkanın güvenli kılınması gerekir. Ancak bu güvenli kılma, ticareti yavaşlatacak, ticaret erbabı üzerinde baskı yaratacak uygulamalara sebep olmamalıdır. Bu doğrultuda önceki bölümlerde bahsedildiği gibi, tedarik zincirinin güvenliğini sağlamaya ayrı ayrı hizmet eden yetkilendirilmiş yükümlü ve bilinen gönderici/yetkili acente uygulamalarının bir yapbozun parçalarını tamamlar gibi bir araya getirilmesi ya da uyumlaştırılması bu yolda atılacak önemli bir adımdır.

Ekim 2010'da gerçekleşen Yemen hadisesi sonrasında havayolu taşımacılığında IATA ve ICAO standartları ile artırılan güvenlik önlemleri Dünya Gümrük Örgütü'nü de etkilemiş ve Şubat 2011'de DGÖ bünyesinde Hava Kargo Güvenliği Teknik Uzmanlar Grubu kurulmuştur. Uzmanlar Grubu kuruluşundan birkaç ay sonra ilk toplantısını gerçekleştirmiş ve DGÖ-ICAO-IATA arasında daha yakın bir işbirliği kurulması ile bu örgütlerin uyguladığı yetkilendirilmiş yükümlü ve yetkili acente/bilinen gönderici gibi uygulamalar arasındaki sinerjiyi bakılması kararı alınmıştır.²⁷ Bu kararlar devam eden toplantılarda da desteklenmiş ve hem mevzuat hem de operasyon yönüyle hangi noktalarda bir uyum sağlanacağı üzerine çalışmalar geliştirilmiştir. Avrupa Birliği, bu uyumlaştırma çalışmalarına zemin oluşturacak yasal düzenlemelerini tamamlamış, ABD bu çalışmaları C-TPAT kapsamına almak için adımlar atmış, Kanada yasal ve operasyonel uyumlaştırmayı tamamlama yolunda ilerlerken, Vietnam'da Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü (ICAO) ve DGÖ işbirliği içinde bu konuda pilot uygulama başlatılmıştır.²⁸ 2015 yılında SAFE Çerçevesinde "gümrük idarelerinin sivil havacılık otoriteleri ile güvenlik sertifikaları konusunda karşılıklı tanıma ve güven ilişkisi kurması ve yetkilendirilmiş yükümlü ile bilinen gönderici/yetkili acente uygulamaları arasında uyumlaştırma çalışmaları yapılması" maddelerine yer verildi.²⁹ Hava Kargo Güvenliği Teknik Uzmanlar Grubu'nun Şubat 2017'de yapılan toplantısında ise üye ülkelerde yetkili acente veya bilinen gönderici olan firmaların AEO programına katılmaya teşvik edilmesi, iki uygulamadan birinin gelişim sürecinde olması durumunda bir diğeriyle birlikte gelişiminin desteklenmesi, uyumlaştırma konusunda ICAO ve DGÖ ile iş-

birliği içinde gerçekleştirilecek pilot uygulamaların artırılması kararları alındı.

Ülkemizde uyumlaştırma çalışmaları 2014 yılında başlamış olup, Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü yetkilendirilmiş yükümlü sertifikasını tanıtmaya yönelik yasal zemini Hava Kargo ve Posta Güvenliği Talimatı (S.H.T-17.6) ile oluşturmuştur. Aynı zamanda yetkili acente ve bilinen göndericileri uygulamaları ile yetkilendirilmiş yükümlü uygulamasının birlikte kullanımı için Müdürlüğü ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığı arasında yürütülen çalışmalar devam etmektedir.

Kaynakça

- Azmi, A. L. M., (2016) Regional And National Programmes That Bring Security & Facilitation Together.
- Compendium of Authorized Economic Operator Programmes, 2016 Edition.
- Çancı, M., Erdal M.(2009). Lojistik Yönetimi (1.Baskı). UTİKAD Yayınları.
- Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması Yönetmeliği
- Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü, Faaliyet Raporu, 2016.
- Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü, Hava ve Posta Güvenliği Talimatı (S.H.T 17.6)
- Yasal, B. E. (2013). Yetkilendirilmiş Yükümlü. Gümrük ve Ticaret, 33, 22-29.
- <https://www.cbp.gov/border-security/ports-entry/cargo-security/c-tpat-customs-trade-partnership-against-terrorism>
- <http://www.border.gov.au/AustralianTrustedTrader/Documents/review-of-accredited-operator-schemes.pdf#search=Review%20of%20Accredited%20Operator%20Schemes>
- http://www.wcoomd.org/~media/wco/public/global/pdf/topics/facilitation/instruments-and-tools/tools/safe-package/safe2015_e_final.pdf?la=en

YAZAR HAKKINDA

Özge AŞKIN

Gümrük ve Ticaret Uzman Yardımcısı
Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü
0312 449 37 42
o.askin2@gtb.gov.tr

1989 yılında İzmir'de doğdu. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümünden 2011 yılında mezun oldu. Polis Akademisi'nde Güvenlik Stratejileri ve Yönetimi üzerine yüksek lisans yaptı. 2014 yılında Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nda başladığı görevini Gümrük ve Ticaret Uzman Yardımcısı olarak sürdürmekte olup, iyi derecede İngilizce bilmektedir.

Mert Can DUMAN
Gümrük ve Ticaret Uzman Yardımcısı

BÜYÜMEYE VİTAMİN TAKVİYESİ

Ticaretin Kolaylaştırılması

Giriş

Küresel ekonomik büyüme uzun dönemli incelendiğinde, bazı kırılma dönemleri ve kriz dönemleri değerlendirme dışında bırakılırsa büyüme ve refah artışının uluslararası ticaretin daha kolay yapıldığı dönemlere rastladığı gözlemlenmektedir. Küresel ticaretin kolaylaştırılması denildiğinde, aklımıza hiç şüphe yok ki sınırların sonuna kadar açıldığı ve emniyet ile güvenlik tedbirlerinin bir kenara bırakıldığı ütopyik bir dünya gelmemeli.

Bunun aksine ticaretin kolaylaştırılması politikaları ticaretin kolayca yapıldığı ancak sınır yönetimlerinin ve güvenliklerinin de çağımızın gerektirdiği koşullar göz önüne alınarak etkin bir şekilde gerçekleştirildiği bir dünya amaçlamaktadır. Bu çalışmada, ticaretin kolaylaştırılması ile ekonomik büyüme kavramları arasındaki ilişki, ülkelerin neden korumacı politikaları uygulamaya istekli oldukları, ticaretin ekonomik göstergelere olan getirileri ve ticaretin kolaylaştırılması özelinde ekonomik büyümeye ve rekabetçiliğe olan katkıları olarak üç aşamada incelenmektedir.

Özellikle son 200 yıllık dünya ekonomisine bir göz atığımızda; ülkelerin sadece kendileri için en iyi olacağını düşündüğü korumacı politikaları yoğun bir şekilde uyguladıkları dönemlerin uzamasının, aslında bu politikaların kısa vadede uluslararası ticaret ve refah artışı için, uzun vadede ise kendi ekonomileri için pek de fayda getiren bir husus olmadığı karşımıza çıkıyor.

Adam Smith Mutlak Üstünlükler Teorisi'nde dış ticaretin ihracat ve ithalat bileşenlerinin her ikisiyle beraber ülke refahını artıran bir husus olduğunun altını çizmiştir (Smith, 1776). Serbest ticaretin doğduğu ve olgunlaştığı topraklar olan İngiltere'de Smith'in de içinde bulunduğu liberal akım genel olarak dış ticaretini ve dış ticaretin geliştirilmesini zenginlik ve refaha giden yolun kapısını açan bir anahtar olarak nitelendirirken bazı dönemlerde serbest ticaretin doğduğu topraklarda dahi kimi hedefler ile korumacı politikalar kendilerine yer bulmuşlardır.

Korumacı politikalar her ne kadar ortaya çıkış amacı doğrultusunda yerel sanayiye destekleyen ve koruyan bir rol üstlense de küresel dinamizmin en önemli unsurlarından birisi olan dış ticareti bir miktar sekteye uğratmaktadır. Özellikle son iki yüz yıllık ekonomi tarihine göz atıldığında, gelişmiş ticaret pazarlarında dahi dönemler itibarıyla korumacı politikaların uygulandığını görmek mümkündür (Chang, 2003).

Öte yandan, ülkelerin uygulamış oldukları dış ticaret politikaları, iç pazarda uyguladıkları politikaların bir göstergesi olarak da karşımıza çıkabilmektedir. Günümüzde giderek karmaşıklaşan yönetim alanında bir tek politika yerine birçok politikadan oluşan politika setlerinin uygulandığı dikkate alındığında dış ticaret politikaları da ekonominin ve toplumun birçok farklı unsurunu bir araya getiren nitelikte ve bu farklı

1980'den itibaren dış açılan ekonomimizde ihracatın ve dış ticaretin gelişmesiyle üretim yapımız gelişmiştir ve ekonomimiz daha yüksek büyüme oranlarına ulaşmıştır.

unsurların bulunduğu ortak bir payda olarak karşımıza çıkmaktadır.

Gourevitch'e göre (1977) dış ticaret politikaları dört farklı perspektifin bir ürünü olarak ortaya çıkmaktadır. Bunlardan ilki olan iktisadi çıkarlar bir ülkede yürütülecek liberal ya da korumacı politikalar ile hangi sektörlerin korumaya alınacağını belirlemesine yardımcı olurken finansmanı farklı sektörler ve bu sektörlerdeki aktörler aracılığıyla sağlamayı amaçlamaktadır. İkinci olarak, politik açıklama etmeni uygulanan dış politikanın ve politika araçlarının veri bir anda belirli bir ülkedeki iktidar yapısının bir göstergesi olduğunu ifade eder. Perspektiflerden üçüncüsü olan iktisadi ideoloji ise genel bir akım olarak benimsenen fikirlerin politikaları belirlediğinin altını çizer. Geçmişte ticareten faydalanan ülkelerin yerelde de serbest ticaret fikrini benimseyen ülkeler olduğunu ifade eden Gourevitch iktisadi ideolojiler ile oluşan kurumların da yerel politikalar üzerinde etkili olduğunu belirtmektedir. Perspektiflerden dördüncü ve sonuncusu olan uluslararası sistem ise dünyanın genel görünümünün politikaların şekillenmesinde etkili rol oynayan unsurlardan birisi olduğunu ifade eder (Gourevitch, 1977).

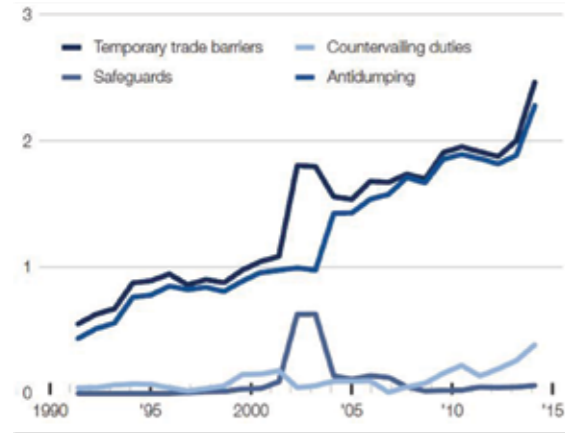
İşte tam da bu noktadan hareketle, küresel görünümde son dönemlerde görülen daha milliyetçi yaklaşımlar dış ticaret politikalarında da kendisini daha korumacı bir yapı olarak göstermektedir. Geçmiş dönemlerde sağ ile sol fikirlerin çatışmalarına sahne olan küresel politika bugün çoğunlukla sağ ile aşırı sağ akımların karşı karşıya gelmesine sahne olmaktadır. Emniyet, güvenlik, politik nedenler, ekonomik çıkarlar vb. birçok neden dolayısıyla ülkelerdeki korumacı politika eğilimleri artış göstermektedir (Şekil 1).

Her ne kadar son zamanlarda dış ticarete korumacılık eğilimi artış gösterse de ekonomik büyüme ile dış

ticaretin gelişimi arasındaki doğrudan ilişkiyi inceleyen geniş bir literatür bulunmaktadır. Örnek olarak, Asya Kaplanları olarak da nitelendirilen Güneydoğu Asya bölgesinde yer alan Hong Kong, Singapur vb. gibi ülkelerde başarı ile uygulanan ihracata dayalı büyüme modeli, yüksek düzeylerde gerçekleşen büyüme oranlarını da beraberinde getirmiştir.

Keza ülkemizde de özellikle 1980 yılından sonra dış ticaretin serbestisinin hızlı bir şekilde hayata geçirilmesinin başarılması ile ekonomimiz söz konusu dönemde hızlı bir büyüme patikası yakalamıştır.

Şekil 1: Ticaret Engelleri Yükselişte: Ticarete Konu Toplam Ürün Başına Düşen Ticaret Engelleri

Kaynak: Küresel Ticaretin Kolaylaştırılması Raporu (2016).

Dış ticaretin ve özellikle ihracatın ekonomik gelişmeyi olumlu yönde etkilemesinin nedenleri arasında ülkelerin dış pazarlara açılarak üretim teknolojilerini geliştirmeleri yer almaktadır. Ülkeler dış ticaret yoluyla daha rekabetçi bir konuma ulaşabilmekte; bunun yanında, yeni üretim tekniklerini, yeni teknolojileri, ileri yönetim ve pazarlama bilgilerini, işgücünün gerektirdiği eğitim ve bilgi birikimini, araştırma geliştirme faaliyetlerinin etkinliğini de üretim yapısına entegre edebilmektedir. Dış ticaretin artmasıyla ülkeler ve firmalar arasındaki rekabetin de artması ve böylece üretimde verimliliğin yükselerek teknolojik yeniliklerin, etkin üretim ve yönetim tekniklerinin üretim süreçlerinde daha fazla yer almasının ve niteliği artan ihracat ürünleri ile beraber ekonomik gelişimin de artacağı değerlendirilmektedir (Ağayev, 2011).

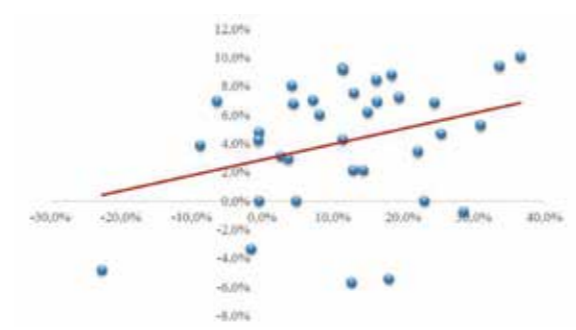
Ülkemizde özellikle 24 Ocak Kararları olarak bilinen genel ekonomik ve dış ticaret yapımızı dönüştüren geniş kapsamlı ekonomi paketinin uygulamaya ko-

ulması ile ülkemizin küresel ekonomiye entegrasyonu amaçlanmış ve büyük ölçüde başarılıdır.

Buna ek olarak, 1996 yılında imzalanan Gümrük Birliği Anlaşması ile beraber hem ürün kompozisyonumuzda hem de buna bağlı olarak üretim ve sanayi yapımızda gözle görülür değişimler gözlemlenmiştir.

Aşağıdaki şekilde ülkemizde 1980-2016 yılları arasındaki dönemde büyüme oranı ile ihracat artışı arasındaki ilişki yer almaktadır. Şeklin yatay ekseninde yer alan ihracat büyümesi, dikey ekseninde yer alan büyüme oranı üzerinde pozitif yönlü bir etkiye sahiptir.

Şekil 2: 1980-2016 Döneminde Ülkemizde İhracat ile Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişki

Kaynak: TÜİK.

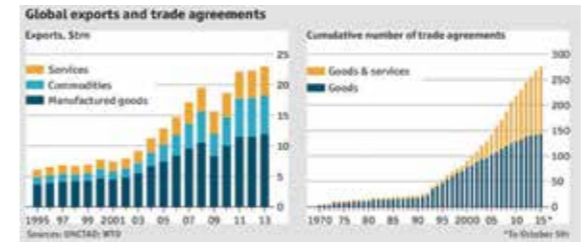
Ticaretin kolaylaştırılması ile beraber giderek gelişen dış ticaret yapısı zaman içerisinde hem üreticilerin, hem ihracatçıların hem de dış ticaret ilişkisi içerisinde bulunan pazarların geçirdiği dönüşüm nedeniyle yapısal gelişimleri de beraberinde getirmektedir. Literatürde learning by doing olarak da nitelendirilen olgu ile beraber ülkeler ihracat yapılarında giderek uzmanlaşmaya yer verirken ihracat sepetlerinde en çok yer alan malların da zaman içerisinde daha nitelikli mallar olması arzulanmaktadır. Hausmann vd. (2007) özellikle ihracat ürünlerinin niteliği ile ekonomik büyüme arasında güçlü bir ilişkinin varlığından söz ederken ticaretin kolaylaştırılması ile öğrenilen yeni teknolojiler aracılığıyla daha nitelikli hale gelen ihracat sepeti, daha yüksek büyüme oranını beraberinde getirmektedir.

Gelişen ticaretin ve bu gelişmeyle daha nitelikli hale gelen ticaret yapısının ekonomik büyüme üzerindeki etkileri dikkate alındığında ticaretin kolaylaştırılmasının da aslında ne denli önemli olduğunun altı bir kez daha rahatlıkla çizilebilir.

Öyle ki küresel ticaret, son zamanlarda etkisi azalan 2009 yılındaki küresel krizin kalıntılarına rağmen, halen ekonomik iyileşme için en önemli belirleyicilerden birisi olmaktadır.

Farklı dönemler ve yönetim anlayışları itibarıyla gündeme gelen korumacı politikaların yanında karar alıcılar, ekonomik gelişme üzerindeki etkisi göz ardı edilemeyecek olan dış ticaretin kolaylaştırılması yönünde çalışmalarını da sürdürmektedir. Geçmiş dönemlere kıyasla sadece eşya ticaretine değil, bunun yanında hizmet ticaretine de odaklanan ticaret anlaşmalarının sayısı yıllar itibarıyla artış eğilimindedir.

Şekil 3: Son 20 Yılda Küresel İhracat ve Ticaret Anlaşmaları

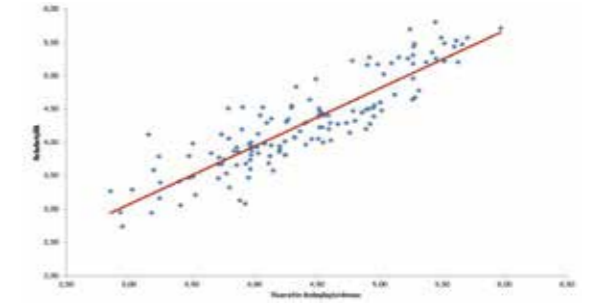

Kaynak: The Economist.

Dünya Ekonomik Forumu'nun her iki yılda bir kamuoyuyla paylaştığı Küresel Ticaretin Kolaylaştırılması Raporu'nun 2016 yılındaki sonuçlarına göre küresel ekonomilerde ticaretin kolaylaştırılması çalışmalarının başarıyla yürüten ülkelerin başında Singapur, Hollanda ve Hong Kong gelmektedir. Avrupa Birliği ülkeleri ile Amerika Birleşik Devletleri'nde artan korumacı politika eğilimi ile beraber Güneydoğu Asya Uluslar Birliği (ASEAN) ülkeleri daha açık bir yapıya bürünse de yine de ticaretin en kolay yapıldığı ülkeler sıralamasında tepede yer alan ülkelerin arasında Kuzey ve Batı Avrupa ülkelerinin çoğunluğu dikkat çekmektedir.

Ticaretin kolaylaştırılmasına yönelik politikaların etkin ve başarılı bir şekilde uygulandığı ülkeler, daha rekabetçi ülkeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkelerin ticaretin kolaylaştırılması için attıkları her bir adım kendilerinin daha rekabetçi bir konuma ulaşabilmelerinin önünü açmaktadır. Ticaretin kolaylaştırılmasındaki her yüzde 1'lik iyileşme rekabetçilik gücünde de yüzde 0,87'lik bir iyileşme sağlamaktadır.

Şekil 4: Ticaretin Kolaylaştırılması İle Rekabetçilik Arasındaki İlişki

Kaynak: 2016 Küresel Rekabetçilik Raporu ve 2016 Küresel Ticaretin Kolaylaştırılması Raporu.

Bu çalışmanın başında da zikredildiği gibi, ticaretin kolaylaştırılması kavramı güvenlik ve emniyet kaygılarının bir kenara bırakıldığı ve gümrük kapılarının sonuna kadar açıldığı ütopyik bir anlamdan ziyade gümrük uygulamalarının dış ticaret erbabının daha hızlı ve etkin işlem yapabilmesine uygun olarak düzenlenmesini ifade etmektedir. Kolaylaştırılmış gümrük uygulamaları, azaltılan ve basitleştirilen bürokrasi, etkinleştirilen güvenlik ve emniyet anlayışı ve gümrük uygulamalarında kurumlar arası koordinasyonun sağlanması gümrük işlemlerindeki maliyetleri ve süreleri azaltmaktadır.

Gümrük ve Ticaret Bakanı Sayın Bülent Tüfenkci'nin de değindiği gibi, ihracatta ve ithalatta işlem sürelerinin kısalması ticaret hacmi üzerinde olumlu etkiye sahip durumda. Örneğin, ithalatta işlem sürelerinin yüzde 10 oranında kısaltılması ticaret hacmini yüzde 6,3 oranında artırırken gümrük işlemlerinde gereken belge sayısının azaltılmasındaki yüzde 10 oranındaki iyileşme ise ticaret hacmini yüzde 11 oranında artırmaktadır (Tüfenkci, 2017).

Ülkemizde, Dünya Ticaret Örgütü Ticaretin Kolaylaştırılması Anlaşması ışığında ticaretin kolaylaştırılması alanında yapılan düzenlemeler ile gözle görülür şekilde sonuçlar alınmaktadır. Örneğin, 2002 yılında bir ihracat beyannamesinin işlemleri ortalama 610 dakikada sonuçlanırken bu süre 2016 yılı itibarıyla 157 dakikaya düşmüştür. Yine benzer şekilde, 2002 yılında ihracat beyannamelerinin yalnızca yüzde 3'lük kısmı ilk bir dakikada sonuçlandırılabilirken bu oran 2016 yılı sonu itibarıyla yüzde 66'ya kadar yükselmiştir.

Gümrük uygulamalarının daha etkin bir hale getirilmesi ile beraber ülkemizin lojistik alanındaki performansının da artırılması ticaret maliyetlerinin aşağı yönlü hareketine olanak sağlamaktadır. Öyle ki, Duman (2016) dış ticaret politikalarının gümrük işlemlerini ve lojistik hiz-

metlerini etkinleştiren bir şekilde uygulanmasının hem konteyner başına ihracat hem de konteyner başına ithalat maliyetlerini anlamlı bir şekilde aşağıya çektiğini ifade etmektedir.

Öte yandan, başta Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın yürütmekte olduğu ortak transit projesi, gümrük laboratuvarlarının geliştirilmesi, tek durak projesi, mevcut gümrük kapılarının modernizasyonu ile yeni gümrük kapılarının açılması, tek pencere sistemi, yetkilendirilmiş yükümlü uygulaması ve kaçakçılıkla mücadelede kullanılan ileri teknoloji uygulamaları gibi faaliyetlerle desteklenen dış ticaretimizin kolaylaştırılması, oluşturulan Ticaretin Kolaylaştırılması Kurulu ile de ülke politikasına dönüştürülmüştür.

Birinci Genel Kurul Toplantısı 2017 yılının Mart ayı içerisinde düzenlenen Ticaretin Kolaylaştırılması Kurulu'nun öncelikli hedefleri arasında DTÖ Ticaretin Kolaylaştırılması Anlaşması hükümlerinin uygulanması ve ticaretin kolaylaştırılması tedbirlerinin etkin bir şekilde uygulanması yer almaktadır. Kurulun etkin çalışması ile ulusal düzeyde ticaretin kolaylaştırılması stratejilerinin belirlenmesine ve eylem planlarının oluşturulmasına yönelik tavsiyelerde bulunulmasına, böylece sınır geçiş işlem sürelerinin daha da kısaltılmasına, ticari maliyetlerin düşürülmesine, pazara girişin önündeki engellerin kaldırılmasına ve ülkemizin ihracat hacminin artırılmasına katkı sağlanması hedeflenmektedir (GTB, 2017).

Sonuç Yerine

Uzun yıllar boyunca küresel büyümeyi yukarıya çeken bir unsur olarak karşımıza çıkan küresel ticaretteki büyüme, 2001 yılından beri ilk defa küresel gelirdeki artıştan daha düşük bir oranda artış göstermiş; 2016 yılında küresel ticaret hacmi yalnızca %1,3 oranında büyümüştür. Küresel ekonominin zayıflayan görünümünü tekrar iyileştirme anlamında küresel ticaretin geliştirilmesine ve dolayısıyla kolaylaştırılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

Birçok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkede faaliyet gösteren gerek firmalar gerekse de girişimciler, küresel piyasalardaki maliyetli ve etkin olmayan gümrük işlemlerinden sıkıntı çekmektedir. Ticaretin kolaylaştırılması için gerekli öncelikli husus, karar alıcıların ve politika yapıcıların, küresel ticareti ekonominin her kesimi için etkin bir şekilde işleyen bir yapıya dönüştürecek düzenlemeleri hayata geçirmesi ve kararlılıkla uygulamasıdır.

Ticaretin ekonomik büyüme ile olan yakın ilişkisi birçok araştırma ile kanıtlanmıştır ve yine araştırmalar göstermektedir ki, gümrük işlemlerinin etkinliğini artıran uy-

gulama ve düzenlemeler, ticaretin kolaylaştırılması ve dolayısıyla da ekonomik büyümenin gerçekleştirilmesi için etkin bir rol oynamaktadır. Bu doğrultuda, ülkemizin de önümüzdeki dönemdeki ticaret hedeflerine doğru yürüyüşünün kararlılıkla devam etmesi için Dünya Ticaret Örgütü öncülüğündeki ticaretin kolaylaştırılması çalışmalarında etkin adımlar atmaya devam etmesi büyük önem arz etmektedir.

Kaynaklar

- Ağayev, S. (2011). İhracat ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: 12 Geçiş Ekonomisi Örneğinde Panel Eştümlenme ve Panel Nedensellik Analizleri, Ege Akademik Bakış, 11(2), 241-254.
- Chang, H. (2003). Kicking Away the Ladder: The "Real" History of Free Trade, FPIF Special Report.
- Duman, M. C. (2016). Ekonominin Yeni Dinamiği: Lojistik Sektörü, Gümrük ve Ticaret Uzmanları Derneği Dergisi, 39. Sayı.
- Gourevitch, P. (1977). International Trade, Domestic Coalitions, and Liberty: Comparative Responses to the Crisis of 1873 – 1896, The Journal of Interdisciplinary History, VIII, 281-313.
- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı (2017). Gümrük İşlem Süreleri İstatistikleri, Mart 2017.
- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı (2017). Ticaretin Kolaylaştırılması Kurulu I. Genel Kurul Toplantısı gerçekleştirildi, Kurumsal Haberler, Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2017.
- Hausmann, R., Hwang, J., Rodrik D. (2007). What You Export Matters, Journal of Economic Growth, 12 (1), 1-25.
- Tüfenkci, B. (2017). DTÖ anlaşması ticarete maliyetleri düşürecek, Bloomberg HT, Erişim Tarihi: 20 Nisan 2017.

YAZAR HAKKINDA

Mert Can DUMAN

Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü
Gümrük ve Ticaret Uzman Yardımcısı
0312 449 3865
m.duman4@gtb.gov.tr

1988 yılında Ankara'da doğdu. İktisat alanında lisans ve yüksek lisans öğrenimini tam başarı bursu ile tamamladı. Yüksek lisans derecesini "Where You Export Matters: Explications on the Export Sophistication of Turkey and Its Export Destinations" başlıklı tezyle aldı. Çalışmalarını Hacettepe Üniversitesi SBÉ Ekonomi Doktora Programı'nda devam ettirmektedir. TOBB ETÜ'de öğretim asistanlığı, TEPAV'da araştırma asistanlığı yaptı; dış ticaretin görünümü ve sektörlerin rekabet gücü üzerine çalıştı. Ulusal ve uluslararası dergilerde makaleleri yayımlandı. Çeşitli topluluklar ve üniversitelerde eğitimci, koreograf, yönetim kurulu üyesi ve sanat kurulu üyesi olarak görev aldı. Halen Türkiye Halk Oyunları Federasyonu'nda antrenör olarak görev yapmaktadır.

“KAÇAKÇILIK ÜLKEMİZİN ÇALINAN GELECEĞİDİR”

“SESSİZ KALMA” MÜCADELEYE SEN DE KATIL

Dumlupınar Bulvarı No: 151 Eskişehir Yolu 9. Km.06530 Çankaya / ANKARA
Tel: (312) 449 10 00 (pbx) - gtb.gov.tr | bilgi@gtb.gov.tr

www.muhafera.gtb.gov.tr

YASADIŞI GÖÇ OLGUSUNUN

TÜRKİYE ÖZELİNDE Değerlendirilmesi

Emel ERGE
Gümrük ve Ticaret Uzman Yardımcısı

Türkiye, yasadışı göç hareketleri ve göçmen kaçakçılığı faaliyetleri açısından hem kaynak ve hedef hem de transit ülke konumunda bulunmaktadır.

Yasadışı Göç ve Göçmen Kaçakçılığı Nedir?

Yasalarla düzenlenmiş ve takip edilebilen göç sürecinin dışında kalan göç akımlarını en geniş anlamda “düzensiz göç” kavramı karşılamaktadır. Düzensiz göç; zorunlu ve yasadışı göç ile göçmen kaçakçılığını da içine alacak şekilde, yabancıların yasadışı yollarla uyrukluğunu taşımadığı veya daimi ikametgâh sahibi olmadığı bir ülkeye girişini, bu ülkede kalışını ve çıkışını veya yasal yollarla girip yasal süresi içerisinde çıkmamasını ifade etmektedir (GİGM, 2016:24).

Türk Ceza Kanunu'nun ilgili 79'uncu maddesine göre göçmen kaçakçılığı, "doğrudan doğruya veya dolaylı olarak maddi menfaat elde etmek maksadıyla, yasal olmayan yollardan; bir yabancıyı ülkeye sokma veya ülkede kalmasına imkân sağlama ve Türk vatandaşı veya yabancının yurt dışına çıkmasına imkân sağlama" faaliyetleridir. Daha iyi şartlarda yaşama ve buldukları ülkelerdeki istikrarsızlıklardan uzaklaşma isteği olan insanların ülkelerinden yasal yollarla ayrılma ve gitmek istedikleri ülkelere yasal yollardan kabul edilmelerindeki zorluklar nedeniyle, bu işleri yasal olmayan yollardan ve maddi çıkar elde etmek amacıyla gerçekleştiren organizatörler ortaya çıkmış ve yasadışı göç, göçmen kaçakçılığı adı altında organize ve uluslararası bir suçta dönüşmüştür.

Türk Ceza Kanunu'nun 80' inci maddesinde yer verilen ve yasadışı göç kapsamında yer alması sebebiyle sıklıkla göçmen kaçakçılığı ile karıştırılan veya aynı anlamda kullanılan insan ticareti ise; bireylerin tehdit, baskı ve şiddet yoluyla maddi kazanç ve çıkar sağlamak maksadıyla zorla çalıştırılması, organlarının alınması ve cinsel istismar gibi eylemleri içermektedir. Esasında farklı suçları karşılasalar da birbirlerinden tamamen ayrı olarak düşünülmemesi gereken göçmen kaçakçılığı ile insan ticareti kavramları, organizatörlerinin kullandıkları güzergâh ve yöntemler bakımından örtüşmekte; ancak mağdurun durumu açısından farklılaşmaktadır. Şöyle ki insan ticaretinde mağdur, ülkeye yasadışı girişten sonra kullanılmakta; ancak göçmen kaçakçılığında mağdurla organizatörün ilişkisi ülkeye yasadışı girişten sonra sona ermektedir.

Ülkemiz Yasadışı Göçten Nasıl Etkileniyor?

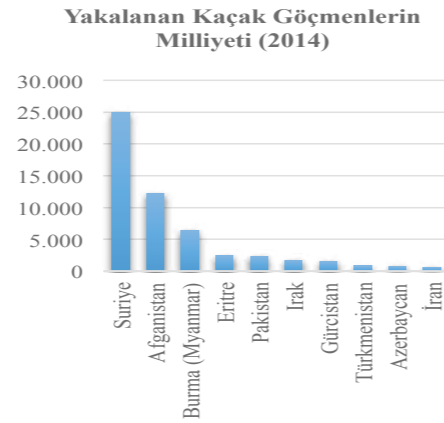
Türkiye, yasadışı göç hareketleri ve göçmen kaçakçılığı faaliyetleri açısından hem kaynak ve hedef hem de transit ülke konumunda bulunmaktadır. Kaynak ülke olarak Batı'ya doğru seyreden bir akımın başlangıç noktası olan ülkemiz, hedef ülke olarak da Doğu ve Güney'den gelen yasadışı göç akımlarına maruz kalmaktadır. Bu grupta, çoğunlukla ekonomik nedenlerle ülke dışına çıkmayı veya Türkiye'de kayıt dışı sektörlerde çalışarak daha sonra ülkelere dönmeyi amaçlayan kişiler yer almaktadır.

Batı ülkelerine geçiş yapmak için transit ülke olarak Türkiye'nin tercih edilmesinin sebepleri ise; ülkenin coğrafi konumu itibarıyla bir köprü durumunda bulunması, kuzeyden yapılacak geçişlerde (Türkmenistan, Rusya, Ukrayna, Beyaz Rusya ve Romanya) yolun daha uzun, geçilecek ülkelerin daha fazla sa-

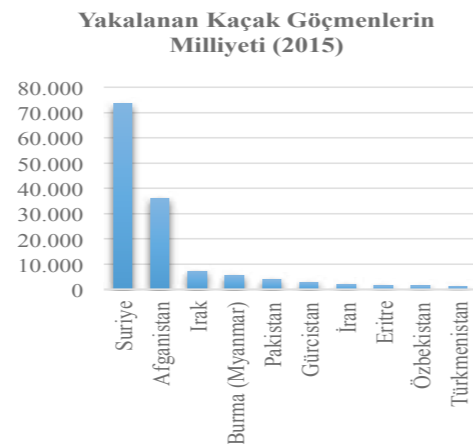
yıda ve iklim şartlarının daha sert olması, Orta Doğu'daki istikrarsızlık sebebiyle İran-Irak-Suriye-Akdeniz yolunun kullanılmaması, Türkiye'nin doğuda dağlık, kontrolü güç olan kara sınırlarına, batıda ise çok uzun ve girintili çıkıntılı deniz sınırlarına sahip olması, ayrıca Ege Adalarının kıyılarına çok kısa mesafede bulunması şeklinde sayılabilmektedir (Firat, 2009:3). Göç sürecinin yasalar tarafından düzenlenmediği bu durumlarda her iki grup da göçmen kaçakçıları ve insan tacirleri tarafından sömürüye uğrama riskiyle karşı karşıya kalmaktadır.

Yasadışı göçmenlerin geldikleri ülkelere bakıldığında; Suriye ve Afganistan başta olmak üzere siyasi istikrarsızlığın ve silahlı çatışmaların yoğun olduğu bölgeler ile ekonomik istikrarsızlığın hüküm sürdüğü Asya ve Afrika ülkelerinin ön plana çıktığı görülmektedir.

Grafik-1: 2014 Yılında Türkiye'de Yakalanan Kaçak Göçmenlerin Milliyeti

Grafik-2: 2015 Yılında Yakalanan Kaçak Göçmenlerin Milliyeti

Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2014 ve 2015 Türkiye Göç Raporları

Bu kişilerin büyük bölümü, Türkiye'ye sürekli kalma amacıyla gelmemekte, göçmen kaçakçılığı organizasyonları yoluyla Batı Avrupa ülkelerine geçmek istemekte ve bu amaçla büyük miktarlarda ödeme yapmaktadırlar. Türkiye'ye genellikle doğu ve güney sınırlarından giriş yapan göçmenler, göçmen kaçakçılığı organizatörleri aracılığıyla batı sınırlarından çıkış yapmaktadırlar. 2016 yılında en çok kaçak göçmen yakalaması yapılan 10 ilimizin aşağıda verilen grafiği, bu tespiti doğrular niteliktedir:

Grafik-3: 2016 yılında En Çok Kaçak Göçmen Yakalaması Gerçekleştirilen 10 İl

Kaynak: İçişleri Bakanlığı KİHBİ Dairesi Başkanlığı

Hangi sebepten veya yoldan yapılsa yapılsın, göçmen kaçakçılığı gibi yasadışı göç kapsamında değerlendirilen tüm faaliyetler, yoğun bir insan hakları ihlali ile sonuçlanmaktadır. Ayrıca, toplumsal sonuçları açısından bakıldığında göçmen kaçakçılığı, ülkede organize suçların artış göstermesi, ekonomik ve kül-

Göçmen kaçakçılığı ile insan ticareti organizatörlerinin kullandıkları güzergâh ve yöntemler bakımından örtüşmekte; ancak mağdurun durumu açısından farklılaşmaktadır.

türel yaşama doğrudan etki ve terör örgütlerine insan desteği gibi daha geniş sonuçlara da yol açmaktadır. Göçmen kaçakçılığının bu tür sonuçları, tüm ülkeler gibi bizim ülkemiz için de önemlidir; çünkü yapılan faaliyet bir suç olmaktan çıkıp egemenlik ihlali ve güvenlik zafiyeti gibi ulusal ve hatta uluslararası bir boyut kazanmaktadır. Zira modern dünyada, devletlerin sınırlarından kimlerin geçeceğini denetleme hakkı, egemenliklerinin önemli bir parçası olarak kabul edilmekte ve yasalarla düzenlenmemiş olan göçün durdurulmasının egemenliğin tam kullanımı için zorunlu olduğu gerçeğini beraberinde getirmektedir (Koser, 2005: 10).

Yasadışı Göç ile Mücadelede Atılan Adımlar Nelerdir?

1990'lardan itibaren çoğunlukla çevre ülkelerde gelişen siyasi istikrarsızlıklardan kaynaklanan yoğun uluslararası göç hareketleri, göçmen kaçakçılığı suçunun Türkiye'deki varlığını yoğunlaştırmıştır. 2001

Türkiye ile AB arasında imzalanan mülteci anlaşmasının hayata geçmesinden bu yana Türkiye'den Yunanistan'a geçen göçmen sayısında ve Ege Denizi'nde yaşanan ölümlerde ciddi bir azalma yaşanmıştır.

yılından bu yana ise yasadışı göç ve göçmen kaçakçılığı sorunları hem ulusal hem de uluslararası alanda daha yoğun olarak ele alınmaya başlanmış ve Türkiye yasal önlemler ve uygulamalar anlamında daha aktif politikalar geliştirmeye başlamıştır (İçduygu, 2005: 6-7). Bu kapsamda öncelikle gerekli yasal düzenlemeler yapılmış, ayrıca ek idari düzenlemeler ile de uygulama desteklenmiştir. 12 Aralık 2000 tarihinde Palermo'da imzalanan Birleşmiş Milletler Sınır Aşan Organize Suçlarla Mücadele Sözleşmesi ile göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti konularını düzenleyen iki adet Protokole, Türkiye 13 Aralık 2000 tarihinde imza atmıştır ve bu sözleşme, protokolleriyle birlikte 30.01.2003 tarih ve 4800 sayılı Sınır Aşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunmasına Dair Kanun ile onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

Göçmen kaçakçılığı ile insan ticareti suçlarının iç hukukumuzda doğrudan düzenlenmesi ise, 2002 yılında Türk Ceza Kanunu'na (mülga) eklenen "201/a" ve "201/b" maddeleri ile olmuştur. 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda ise göçmen kaçakçılığı suçu Uluslararası Suçlar başlığı altında yer alan 79. maddede düzenlenmiştir. Buna ek olarak, ülkemizde özellikle sınır dışı ve idari gözetim işlemleriyle uluslararası koruma alanlarında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından ülkemiz aleyhine verilen ihlal kararlarındaki artış ve Avrupa Birliği uyum sürecindeki AB ile müzakerelerde "Adalet, Özgürlük ve Güvenlik" başlıklı 24 üncü Fasılda önemli yer tutan göç ve uluslararası koruma konuları, Türkiye'nin kapsamlı bir kanun çalışması yapmasını zorunlu hale getirmiştir (GİGM, 2016:29). Bu amaçla hazırlanan taslak, 11 Nisan 2013 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) adıyla yü-

rürlüğe girmiştir. Ayrıca, Kanun kapsamında Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmekte olan ilgili iş ve işlemler 11 Nisan 2014 tarihinde Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'ne devredilmiştir.

Bunlara ilaveten, ülkemiz, 2001 yılından bu yana 13 ülke ve Avrupa Birliği (AB) ile yasadışı göçmenlerin ülkelerine güvenli bir şekilde gönderilmelerini veya ülkemize güvenli bir şekilde alınmasını sağlayan Geri Kabul Anlaşmaları imzalanmıştır (GİGM, 2016:68).

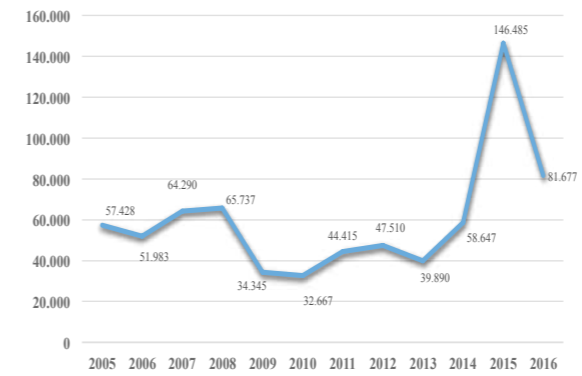
Bu çerçevede değinebileceğimiz son husus, 18 Mart 2016 tarihinde AB ile Türkiye arasında Avrupa'ya göç eden mültecilerin sayısının azaltılması için müzakerelere edilerek anlaşmaya varılan ve 20 Mart'tan itibaren geçerli kabul edilen mülteci anlaşmasıdır. Oybirliğiyle onaylanan ve sığınmacı krizine çözüm olarak görülen metinde düzensiz göç hareketleri ile ilgili hususlar genel olarak şu başlıklar altında incelenmektedir:

1. Türkiye, 20 Mart'tan önce ulaşanlar hariç olmak üzere, Yunanistan'a geçen ve sığınma başvuruları reddedilen tüm yasadışı göçmenleri geri alacak ve bunun karşılığında AB de Türkiye'nin aldığı her bir Suriyeli göçmen için Türkiye'den bir Suriyeli göçmen kabul edecektir.
2. AB'nin Suriyeliler için Türkiye'ye verdiği 3 milyar Avro tutarındaki mali yardım iki katına çıkarılacaktır.
3. Türkiye, AB'ye düzensiz göç için kullanılabilir yeni deniz ve kara rotalarını engellemek adına gerekli tüm önlemleri alacak ve Türkiye ile AB arasında düzensiz geçişler durur durmaz ya da önemli ölçüde azalır azalmaz Gönüllü İnsani Kabul Programı etkin hale getirilecektir.

Ülkemiz, imzaladığı mutabakattaki özellikle vize serbestisi için öne sürülen bazı şartları henüz sağlayamamış olmakla birlikte, mutabakatın hayata geçmesinden bu yana Türkiye'den Yunanistan'a geçen göçmen sayısında ve Ege Denizi'nde yaşanan ölümlerde ciddi bir azalma yaşanmıştır. Söz konusu azalma, FRONTEX raporlarına da yansımış ve 2016 yılında Türkiye'den Yunanistan'a geçen göçmen sayısında 2015 yılına nazaran gözlenen ciddi azalışın nedeni olarak Mart ayında AB ve Türkiye arasında varılan anlaşma sonucu Türk kolluk birimlerince artırılan sıkı sınır kontrolleri gösterilmiştir (FRONTEX,

2017:6). Aynı raporlar, Türkiye ve Fas'tan Avrupa ülkelerine geçen özellikle Suriyeli göçmen sayısında da 2015 yılına göre gözle görülür azalma olduğunu ortaya sermektedir (FRONTEX, 2017:22). Bahsedilen azalma trendi, ülkemiz kolluk birimlerince yapılan raporlamalarda da görülebilmekte ve istatistiklere yansımaktadır.

Grafik-4: Kolluk Birimlerimizce Gerçekleştirilen Kaçak Göçmen Yakalamaları

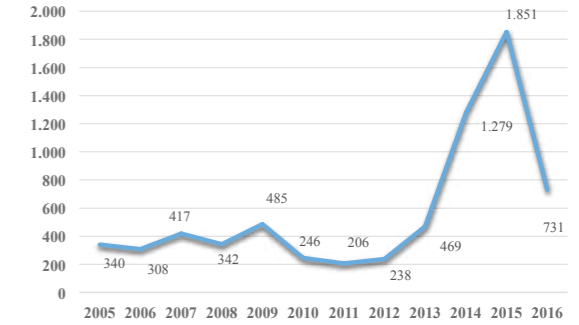

Kaynak: İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ve KİHBİ Dairesi Başkanlığı

Türkiye'de organize suç ve kaçakçılıkla mücadele eden tüm kolluk birimleri, göçmen kaçakçılığı konusundaki çalışmalarını gayretle sürdürmektedir. Ülkemize kaçak göçmen girişi çoğunlukla kontrolsüz kara sınırlarından ve kaçak göçmen çıkışı yine kontrolü güç kıyı bölgelerinden gerçekleştirildiği için, göçmen kaçakçılığıyla mücadelede en önemli rol Jandarma Genel Komutanlığı personeli ile Sahil Güvenlik Komutanlığı personeline düşmektedir. Ancak, göçmen kaçakçılığı organizatörlerinin, mağdurları ülkeye yasal olarak soktukları veya kara ve deniz gümrük kapılarından yasadışı geçiş teşebbüsleri olduğu da bilinmektedir. Bu noktada ise, başta limanlar olmak üzere gümrüklü sahalarda görev yapan gümrük personelinin çalışmaları önem kazanmaktadır.

Nitekim Gümrük Muhafaza Kaçakçılık ve İstihbarat birimlerince ülke genelinde gerçekleştirilen yakalamalar da hem bu teşebbüslerin varlığını hem de 2016 yılında AB ile varılan mülteci anlaşmasının Türkiye'nin yasadışı göç hareketlerinde transit ülke olarak kullanılma eğilimini azalttığını onaylar niteliktedir.

Grafik-5: Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü Tarafından Gerçekleştirilen Kaçak Göçmen Yakalamaları

Kaynak: Kaçakçılık Bilgi Bankası

Kaynakça

- European Border and Coast Guard Agency (FRONTEX). (2017). "Risk Analysis For 2017". Warsaw.
- Fırat, Ahmet. (2009). "Uluslararası Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti". <http://mahmutyildirim.blogcu.com/uluslararasi-gocmen-kaçakçılığı-ve-insan-ticareti/4352028> (Erişim Tarihi: 24.04.2017)
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM). (2016). "2014 Türkiye Göç Raporu". Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları, Yayın No: 34.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM). (2016). "2015 Türkiye Göç Raporu". Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları, Yayın No: 35.
- İçduygu, Ahmet (2005). "Transit Migration of Turkey: Trends, Patterns and Issues", Research Reports 2005/04, European University Institute, Florence.
- İçişleri Bakanlığı KİHBİ Dairesi Başkanlığı. (2017). "2015-2016 Yılı Karşılaştırmalı Kaçakçılık Verileri". Ankara.
- Koser, Khalid. (2005). "Irregular Migration, State Security and Human Security". Policy Analysis and Research Programme of the Global Commission on International Migration.
- Türk Ceza Kanunu
- <http://www.bbc.com>

YAZAR HAKKINDA

Emel ERGE

Gümrük ve Ticaret Uzman Yardımcısı
Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü
312 449 35 50
E.Erge@gtb.gov.tr

1989 yılında Seyhan'da doğdu. Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bölümünden 2011 yılında mezun oldu. 2013 yılında Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü Kaçakçılıkla Mücadele Dairesinde Uzman Yardımcısı olarak başladığı görevine ve 2014 yılında Kara Harp Okulu'nda Güvenlik Yönetimi alanında başladığı yüksek lisansına halen devam etmektedir. İyi derecede İngilizce bilmektedir.

Ayhan YÜKNÜ
Yetkilendirilmiş Gümrük Müşaviri

TIR Karnesi İşlemleri

Yakın zamanda 11.02.2017 Tarihli 29976 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Gümrük Genel Tebliği (Tır İşlemleri) (Seri No 1)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No 6) çerçevesinde TIR Karnesi işlemlerinde meydana gelen ve gelebilecek değişiklikler, TIR Karnesi işlemlerinde karşılaşılan sorunlar ve son olarak da TIR Karnesinin geleceği hakkında, ilgili işlemlerin operasyon bölümünde çalışan bir kişi olarak görüşlerimi paylaşmak isterim.

Değişikliklere dair dikkati çeken maddeler ve bu maddeler hakkındaki yorumlarım aşağıda belirtilmektedir:

- Tebliğ incelenmeye başlandığında ilk göze çarpan; Bakanlık, Makam, Kurum, Bölge Müdürlüğü kavramlarının güncellenmesidir.
- Tebliğin 4’üncü maddesinde yapılan değişiklikle mecburi güzergah takip zorunluluğu, sadece ATS cihazı takılmış ve riskli taşımalar için geçerli olacaktır, diğer taşımalarda araç dilediği güzergahı takip edebilecektir.

Bu madde ile yapılan değişiklikler sayesinde aslında uygulamada ortadan kalkmış olan “Güzergah” kavramı, resmi olarak da kaldırılmaktadır. Hatırlanacağı üzere 24.07.2012 tarihli ve 28363 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 3 Seri No.lu Gümrük Genel Tebliği’ne göre “Eşya taşıyan taşıtlar, izin verilmiş konaklama tesisleri haricindeki yerlerde duraklama ve konaklama yapamazlar” hükmü de 14.03.2016 tarihli

ve 2016/4 sayılı Gümrükler Genel Müdürlüğü Genelgesi ile mevzuattan çıkarılmıştı.

- 15’inci,16’ncı,17’nci maddelerde yapılan değişiklikler; Bölge Müdürlüğü tarafından yetkilendirilmiş Gümrük idarelerinin verdiği Taahhüt Onay Belgelerinin elektronik ortama taşınmasını ve ilgili onay belgesinin elektronik ortamda verilmesini kapsamaktadır. Bu sayede ilgili Onay Belgesinin doğruluğu elektronik ortamda (Elektronik Taahhüt Onay Belgesi Sistemi “ETOBS”) kontrol edilebilecektir.
- TIR Karnesi Volet-1 ve 2’yi çakıştırma işlemi sonlandırılmaktadır. Yani sorunsuz olarak ibra edilen TIR Karnesi Voletleri son işlem gördüğü Gümrük idaresinde arşivlenecek, Volet-2 Hareket veya Giriş Gümrük idaresine gönderilmeyecektir.Bu sayede Gümrük idareleri arasında gereksiz yazışma ve Hareket Gümrük idaresinde gerçekleştirilen çakıştırma işlemi ortadan kalkmaktadır.
- TIR araçlarına verilen azami güzergah kat etme süresi yaz ayları için 120 saate kış ayları için 168 saatte indirilmektedir.
- Giriş, Çıkış, Varış Gümrük idarelerince eksiklik fazlalık takibatlarında istenen ispat yazılarında, konsolosluk veya elçilik tasdiki aranmamasına karar verilmiştir. Bu sayede ilgili makamlardan alınması uzun süren tasdiklerden dolayı sonlandırılmayan manifesto takibat işlemleri ve TIR Karnesi ibra işlemleri daha hızla sonuçlanacaktır.
- 23’üncü maddede yapılan değişiklik ile riskli işlemler, TIR Takip sisteminde takip edilebilecektir (Hareket veya Giriş Gümrük idaresinde onay memuru tarafından ilgili kutucuk işaretlenerek Varış veya Çıkış Gümrük idaresine ilgili taşımanın riskli olduğu bilgisi verilebilecektir).

Riskli sevkiyat işlemleri genellikle Hareket Gümrüğünün, Varış Gümrüğüne yazdığı yazı ile takip ediliyordu. Bu değişim sayesinde riskli ve dikkat edilmesi gereken işlemlerin ilgili onay memurunca fark edilmesi kolaylaşacak, yazı ilgili kişiye ulaşmasa bile uyarı sistem üzerinden verileceği için gözden kaçması mümkün olmayacaktır. Aynı sistem değişikliği sayesinde Hareket veya Giriş Gümrüğünde TIR Takip sistemine yazılan her hangi bir açıklama Varış veya Çıkış Gümrüğünde, tescil işlemi esnasında direkt ilgili memurun ekranında görüntülenecektir.

- Tebliğ değişiklikleri arasında Ön Beyan kısmı dikkat çekmektedir. Buna göre 25/04/2017 tarihinden itibaren TIR karnesi ile Türkiye'ye veya Türkiye üzerinden transit taşıma yapacak araçlar Türkiye Giriş Gümrüğüne gelmeden önce ön beyan verecektir.

Ön beyan sisteminin Türk firmaları için çok fazla bir sıkıntı doğurmayacağı hatta Giriş Gümrük idaresinde beklemeyi azaltacağını varsayarsak yararına bile olacağı fikri doğmakla beraber esas sıkıntının yabancı ve Türkiye'de acentesi olmayan firmalar için çıkacağı şüphesizdir.

Her ne kadar Gümrükler Genel Müdürlüğü çeşitli yazılarıyla (06.03.2017 tarihli ve 2017/6 sayılı Genelge) yabancı uyruklu şahıs ve şirketlerin Nüfus İdarelerinden alabildiği yabancı kimlik numarası veya Vergi Dairelerinin verdiği yabancı vergi numarasına istinaden Bilge kullanıcı kodu alabileceğini ve bu kola ön beyan verebileceğini açıklasa da bu hususun pek uygulanabilir olmadığı ortadadır. Çünkü yeni düzenlemelerden haberi olmayan veya Türkiye'de herhangi bir temsilcisi, acentesi olmayan araçların Ön Beyan vermesi ilk etapta çok olası gözükmemektedir.

Bu konuda bilinmesi gereken ilgili ön beyanın Gümrük Ve Ticaret Bakanlığınca hazırlanan Ön Beyan Programından ((TIRCUS) ve Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Birliği'nin (IRU) TIR-EPD programı üzerinden de verilebileceğidir.

Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün ilgili Tebliğ ile getirilen değişiklikleri anlaşılır hale getirmek için yayımladığı tasarruflu yazı ve genelgelerde üzerinde durduğu husus, Tır Karnesi yazılırken yapılan hataların Ön Beyan verilirken de yapılmasını önlemektir. Şöyle ki; Tır Karnesi düzenlenirken özellikle çok kalemlilik eşyalar da 10 No lu haneye "fatura muhteviyatı eşya", "liste muhteviyatı eşya", "elektronik eşya", "gıda maddesi" gibi ifadeler yazılmakta olup, bu şekilde verilen ön beyanların kesinlikle işleme konulmayacağı şimdiden açıklanmıştır.

TIR Sisteminde Karşılaşılan Sorunlar:

TIR Karnesi ibra işlemlerinin gecikmesi;

Özellikle supalan diye bilinen taşıt üstü işlemlerde çoklu açılan giriş beyannamelerine bağlanan TIR Karnelerinin ibrasında çeşitli sorunlar çıkmaktadır.

Sistem TIR Karnesine bağlı olarak açılan farklı Giriş Beyannamesine farklı Muayene Memuru atamakta hele bir de ilgili Giriş Beyannamesinde birden çok TIR Karnesi bağlanmış ise ortaya birkaç tane Muayene Memuru çıkmaktadır. Giriş Beyannamesine atanan Muayene Memuru eşyanın teslimine karar verdikten sonra ilgili beyanname muhteviyatı eşyayı taşıyan araçların TIR Karnelerine atanan Muayene Memurlarına tek tek gidilerek TIR Karnelerinin ibra edilmesi istenmekte ve bu işlem sağlıklı olarak yapılamamaktadır (İlgili Muayene Memuru başka bir beyanname için tespit, nöbet izninde, sonradan kontrol için görevli, vb gibi). Halbuki TIR Karnesi tescilinde sistemin otomatik olarak ürettiği Özet Beyan bağlanmış olduğu Giriş Beyannamesi kapandığı zaman otomatik olarak kapanmaktadır. Bu otomatik olarak kapanma işlemi TIR Karne ve aynı sorunların yaşandığı NCTS sistemi içinde geçerli olamaz mı?

Mahrecine iade işlemlerinde Özet Beyanın TIR Karnesine bağlanamaması;

Gümrük Genel Tebliği (Mahrece İade) (Seri No: 2)'nin 2'nci maddesine istinaden mahrecine iade edilecek eşya giriş özet beyana uygun olduğunun anlaşılması koşuluyla, eşyanın mülkiyetinin devrini kanıtlayan belge ibraz eden ithalatçı, ihracatçı ya da taşıyıcı adına Gümrük Müdürlüğüne tescil edilecek transit beyannamesi veya TIR Karnesi kapsamında gerekli işlemler tamamlanmak sureti ile geri gönderilir.

Bu maddeye istinaden TIR Karnesi ile yapılacak mahrece iade işlemlerinde ilgili giriş özet beyanı TIR Karnesine her hangi bir şekilde bağlanamamakta, ilgili eşyanın yurt dışına çıktığı tespit edildikten sonra Özet Beyan Tutanak ile kapanmaktadır.

Halbuki NCTS sisteminde özet beyan açmaları sekmesinden ilgili özet beyan seçilerek NCTS'e bağlanabilmekte ve NCTS kapanmış duruma geldiğinde bağlanan özet beyan da kapanmaktadır. Ayrıca antrepo beyannamesi muhteviyatı eşyanın da TIR Karnesi ile sevki esnasında açma işlemi yapılabilmektedir. Aynı işlemin TIR Karnesi ile sevk edilecek özet beyanlar içinde uygulanması mümkün değil midir?

TIR Sistemi Hakkında Genel Değerlendirme:

TIR Sisteminin kullanımı son yıllarda oldukça azalmış, uluslararası nakliye firmaları daha kolay, az maliyetli ve günümüz elektronik programlarına ayak uydura-

bilen sistemlerin arayışına girmiş ve sonuçta Ortak Transit Sistemi (NCTS) ortaya çıkmıştır. Ortak Transit Sistemi kullanılmaya başlandıktan sonra TIR Karnesi kullanım oranının resmi verilere bakılmadan bile gözle görülür şekilde düştüğü anlaşılmaktadır. Şahsi gözlemlerim 100 adet TIR Karnesi işlemine karşılık şu an 70 NCTS 30 TIR Karnesinin mevcut olduğudur.

Bu gelişmeler ve TIR Karnesi kullanımının oldukça düşmesi sonucunda IRU da harekete geçmiş eTIR projesini ön plana çıkarmıştır. eTIR projesi Gümrük İdarelerinin TIR Karnesi ile taşımalarda eşya ve araç bilgilerine elektronik ortamda ulaşmasına imkan sağlamaktadır. eTIR ile Gümrük görevlilerinin veri giriş işlemleri ortadan kaldırılarak yalnızca kontrol işlemi ile meşguliyeti gündeme gelmektedir.

Bunun yanında teminat miktarları ve TIR Karnesi ücretlerinde de değişikliğe gidilmiştir. Fakat ülkemizde TIR Karnesi fiyatları hala NCTS'e oranla çok yüksektir (6 yapraklı TIR Karnesi fiyatı 155 TL + Oda Hizmet Ücreti iken, eşya kıymetinin çok yüksek olmadığı NCTS taşımalarında NCTS ücretleri 15-20 € civarındadır). Hal böyle olunca TIR sisteminin NCTS sistemiyle fazla bir rekabet şansı kalmamaktadır.

TIR sistemi gerekli düzeltmeler ve indirimler yapılmaz ise kullanılabilir olmaktan çıkacak ve sadece NCTS sistemi haricindeki ülkeler tarafından kullanılacak hale gelecektir.

Kısaca IRU'nun yapacağı çok iş var ve eğer bunları gerçekleştirmez ise maalesef önümüzdeki yıllarda TIR Karnesi bir mazi olarak anılacaktır.

Kaynakça :

1. Gümrük Genel Tebliği (Tır İşlemleri) (Seri no:1)
2. 11.02.2017 tarihli 29976 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Gümrük Genel Tebliği (Tır İşlemleri) (Seri No 1)'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Tır İşlemleri) (Seri No 6)
3. Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 22615137 sayı 15.02.2017 tarihli yazısı
4. Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 2016/4 sayılı Genelgesi
5. Gümrükler Genel Müdürlüğü'nün 2017/6 sayılı Genelgesi
6. Gümrük Genel Tebliği (Mahrece İade) (Seri No: 2)
7. <http://und.web.tr/tr/19145/6-yaprakli-tir-karnesi-fiyatlari>
8. Transit Net Yeni Ücret Tablosu

YAZAR HAKKINDA

Ayhan YÜKNÜ

Gümrük Müşavir Yardımcısı
Trakya Gümrük Müşavirliği Ltd Sti
yuknu@hotmail.com
0533 414 07 34

1975 Almanya Doğumludur. Evli ve 1 Çocuk babasıdır. Anadolu Üniversitesi Dış Ticaret Meslek Yüksek Okulu mezunu olup halen aynı Üniversitenin İşletme Bölümünde Lisans eğitimi almaktadır. 1993 Yılından beri, ilk yıllar Gümrük Müşavirliği firması, son 20 yıl Uluslararası Nakliye Şirketi acenteliği firması çalışanı olarak Kara Manifestosundan başlayarak TIR karnesi, Transit İşlemleri, NCTS işlemlerinin takibatında operasyon ve mevzuat kısımlarına hakim olarak çalıştı. Şirketi Gümrük ve Ticaret Bakanlığına NCTS sisteminin ilk defa uygulanmasına da yardımcı oldu ve zamanın Gümrük ve Ticaret Bakanından Teşekkür belgesi aldı. 2016 yılında Gümrük Müşavir Yardımcısı oldu.

03.07.2017 Tarihinde Yürürlüğe
Girmesi Planlanan

LİMAN ENTEGRASYON VE KONTEYNER TAKİP SİSTEMİ

Muhammet Ali ŞEYDA
Vapur Donatanları ve Acenteleri
Derneği Müdürü

Geçmişten günümüze Gümrük ve Ticaret Bakanlığımız, yaptığı proje, yatırım ve başarılı çalışmalarla denizcilik sektörünün temsilcileri olan gemi acentelerine ve ticaret erbabına beyanın hızlı, kolay ve güvenilir şekilde sunulmasını sağlamaktadır.

2017/3 sayılı 06.03.2017 tarihli Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü' nün yayımlanmış olduğu Genelge ile ;

- Gemilerin Geliş ve Gidiş İşlemlerinde;
- Tahliye, Emniyet ve Güvenlik Amaçlı Kontrol ve X-Ray İşlemlerinde;
- Geçici Depolama Yeri İşlemlerinde;
- Beyanname İşlemlerinde;
- Liman Kapısından Çıkış ve Giriş İşlemlerinde;
- Konteyner Kayıt ve Takip Formu İşlemlerinde;

elektronik beyana dayalı kolaylıklar ve kâğıtsız ortam getirilmektedir. Gümrük gemi kontrolü esnasında kâğıt ortamında verilen manifestolar kaldırılarak elektronik ortamda gönderilmeye başlanacaktır. Gönderim şekli ve formatı Özet beyanda olduğu gibi acentelerce kullanılan yazılım programları aracılığı ile sağlanabilecektir. Ayrıca yine kâğıt ortamında verilen stok beyannamesi, mürettebat listesi, yolcu listesi, mürettebat kişisel eşya listesi, tehlikeli yükler manifestosu kaldırılarak elektronik beyana taşınacaktır.

Gemi takip programı ve bilge sistemi üzerinden ayrı ayrı verilen varış bildirimini birleştirilerek tek bir beyanla gemi takip programı üzerinden yapılacak ve bilge sisteminde görüntülenebilecektir.

Gümrük Muhafaza birimlerince fiziki kontrole tabi tutulmasını gerektirecek bir durum yoksa gemi ve eşyanın varışı Gemi Takip Programı'nda onaylanacak olup gemiye gidilmesine gerek kalmayacaktır. Bu nedenle gemilere gidiş için geçen süreler ve başka gemilere

kontrol için giden memurların beklenmesi kalkarak hızlı bir şekilde işlemler sonuçlandırılıp gemilerin tahliye ve yükleme operasyonunun bekleme süreleri azalacaktır. Ayrıca Gemi Takip Programında Gümrük Muhafaza Memurunca geminin ve eşyanın varışını onayladığında varış bildirim ve verilen özet beyanlar sistem tarafından otomatik onaylanacak ve gümrük idaresine gidilmesine gerek kalmayacaktır. Varış bildirim onayı liman işletmelerince sistemde görülebileceğinden Tahliye müsaadesi aranmayarak anında gemi operasyonu başlayabilecektir.

Yeni sistemde elektronik ortamda gönderilen manifesto ve özet beyan bilgileri karşılaştırılarak yapılan özet beyan bildirim hata ve yanlışlıklarının önüne geçilecektir.

X-Ray ve fiziki kontrol için liman işletmesine verilmek üzere kâğıt ortamında hazırlanan muayene memurlarınca veya diğer memurlarca imza ve kaşe yapılan formlar kaldırılmakta olup direk gümrük tarafından elektronik olarak X-Ray ve fiziki kontrole hazırlanma talebi limanlara gidecek olup liman işletmesi ve X-Ray operatörü elektronik ortamda işlemleri gerçekleştirerek gümrük idaresine konteynerin hazır mesajını ve X-Ray sonucunu ileticektir.

Geçici depolama ambar girişleri elektronik ortamda yapılacak olup, acente memuru Gümrük Ambar Memuruna gitmeden tahliyenin bitmesine istinaden özet beyan ambar giriş işlemleri otomatik olarak yapılacaktır. Tahli-

ye esnasında konşimento bazında acil olan bir yük için gemiden inmiş ise ambar girişini memurdan talep edilerek yaptırılabilir ve geminin tüm tahliyesinin bitiş beklenmeyerek ithalatçılara anında beyan ve kısa sürede yüklerinin limandan çıkış kolaylığı sağlanacaktır.

Konteyner Kayıt ve Takip Formları elektronik ortamda beyan edilmekte olup gümrük idaresine gitmeden ve kâğıt olmadan beyan ve onay işlemleri yapılmakta olup e-mail olarak onay mesajı alınmaktadır. Limandan çıkacak boş konteynerler liste halinde gümrük BİLGE sistemine elektronik ortamda gönderilerek ilgi liste kapı çıkış kâğıdı yerine geçeceğinden, boş konteynerlerin direk depo veya müşteriye sevki edilemesi sağlanacaktır. Bu uygulama ile; Gümrük Ambar Memuruna, Gümrük Muhafaza Memuruna, Liman İşletmesi Memuruna gitmeye gerek kalmayacaktır. Limandan çıkacak dolu konteynerlerin beyanname işlemleri tamamlanması sonrası liman sahası kapı çıkışında giriş konteyner takip formu onayı elektronik ortamda kontrol edilecek olup, acente tarafından Konteyner Kayıt ve Takip Formu beyanı ve gümrük onayı yok ise çıkışına müsaade edilmeyeceğinden acentelerin hak ve hukuku korunacaktır.

Limana girecek ihraç konteynerler ve yüklerin bilgileri liman işletmesince (bazı bilgiler acente ve nakliyecisi vasıtasıyla) gümrük sistemine ön bildirim ile iletilecektir. Bu nedenle kapı girişlerinde araç beklemelerinin önüne geçilecektir. Liman sahasına yüklerin girişi sonrası Gümrük Muhafaza Memurunca beyannamelere işlenen liman girişi görüldü kaşe ve imzası kaldırılarak sisteme işlenecektir. Liman sahasına girişi yapılmamış ihracat beyannamesi onayı memurlarca yapılamayacak olup sistem tarafından eşyaların geçici depolama sahasına girişi görüldüğü takdirde onaylanmasını sağlayacaktır.

Çıkışa konu ihracat/transit beyanına ilişkin işlemlerin tamamlanıp tamamlanmadığı liman işletmesi ve taşıtın işleticisi/temsilcisi tarafından "Konteyner ve Liman Takip Sistemi'nden" sorgulanabilecek olup işlemleri tamamlanmayan beyana konu eşya liman işletmesince gemiye yüklenemeyecektir. Konteynerin veya eşyanın gemiye yüklenmesinden önce acente çıkış bildirimini verecek olup beyanname ile çıkış bildirimini kap ve kilo sorgulamasını sistem otomatik yapacaktır. Beyanname ve Çıkış Bildirimi bilgileri arasında farklılık var ise tes-cile izin verilmeyecektir. Çıkış bildirimini beyanname kontrolünde kilo farkı %10' u aşmıyor ise gemiye yüklenilecek, aşmıyor ise ya düzeltme yapılması gerekmektedir. Gemi kalkmadan 2 saat önce manifesto bilgileri elektronik ortamda gönderilecektir.

Getirilen bir diğer yenilik ile, Gemi kaptanı tarafından doldurulan deniz yolu beyan formu kaldırılmaktadır. Çıkış bildirimini onayı geminin gidişinden sonra en geç 24 saat içinde onaylanacak olup memur tarafından onaylanmadığı durumda sistem süresi sonunda otomatik onaylayacaktır. Çıkış bildirimini onaylandığında ihracat beyannameleri, konteyner kayıt ve takip formları kapanmış statüye gelecektir.

Hükümetimizin belirlemiş bulunduğu 2023 hedeflerinin gerçekleşeceğine inanan ve ülkemize önemli bir katma değer yaratan, denizyolu taşımacılığında düzenli servis ağıyla hizmet veren konteyner hatlarının (Maersk, Msc, Cosco, Evergreen, Hapag Lloyd, Apl, Mol, Hamburg süd, Nyk, Yangming, Hyundai, Kline, Zim, Arkas, Uasc, Turkon v.s.) Türkiye Limanlarında 8.761.974 Teu elleçlenmesi ile konteyner hareketlerinin %100'ü Derneğimiz üyesi Gemi Acentelerince gerçekleştirilen ülkemizin en eski sivil toplum kuruluşlarının öncülerinden biri olan 115 yıllık Vapur Donatanları ve Acenteleri Derneği ile ortak çalışmalarından ve denizcilik sektörümüze vermiş oldukları destekten dolayı Gümrük ve Ticaret Bakanlığımı'za ve Bakanlığa bağlı Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürlüğü, Gümrükler Genel Müdürlüğü, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü ve Ticaretin Kolaylaştırılması Dairesi Başkanlığı'na teşekkür ederiz.

YAZAR HAKKINDA

Muhammet Ali ŞEYDA

Dernek Müdürü
Vapur Donatanları ve Acenteleri Derneği
0212 – 293 78 80 / 244 32 94
0532-466 95 03
muhammet@vda.org.tr

1973 doğumluyum. Gümrük camiası ile tanışmam 26 yıl önce okul yıllarının yaz aylarında Gümrük müşaviri yanında gümrüklere ve firmalara evrak götürüp getirme ile başlamıştır. Denizcilik ve gümrük sektörüne olan merakım çok sevakere yaptığım acentecilik mesleği ile tanışmamaya vesile olmuştur. 18 yıldır Turkon Line şirketinde farklı görevlerde bulunarak Acente Müdürlüğü ve Kurumsal İlişkiler Müdürlüğü görevi yaptım. Halen faal olarak devam etmekteyim. 2012 ila 2017 yılları arasında Vapur Donatanları ve Acenteleri Derneği Yönetim Kurulu Üyeliği görevini yürüttüm. Bu yıl yapılan atama ile Turkon Line'daki görevim ile birlikte Derneğimizin Dernek Genel Müdürlüğü görevine getirildim. Her iki kurumda olmaktan gurur ve onur duyuyorum.

14. eTÜRKİYE ÖDÜLLERİ

GTB-İRİS'te emeği geçen uzmanlarımıza ve çalışanlara teşekkür ederiz.

GTB-İRİS'E BÜYÜK ÖDÜL

Örnek e-Devlet uygulamalarına dikkat çekilmesi, yenilikçi girişimlerin kamuoyuna tanıtılması, başarılı girişimlerin desteklenip özendirilmesi ve bu yöndeki uygulamaların yaygınlaşması amacıyla TUSIAD ve Türkiye Bilişim Vakfı tarafından düzenlenen 14'üncü eTürkiye ödülleri, 10 Mayıs 2017 tarihinde TBMM'de düzenlenen törenle sahiplerine verildi.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Tüketicinin Korunması ve Piyasa Gözetimi Genel Müdürlüğü tarafından ithalat aşamasında gerçekleştirilen ürün güvenliği denetimlerinin risk analizine dayalı olarak elektronik ortamda, çağdaş kamu hizmeti anlayışıyla gerçekleştirilmesi amacıyla uygulamaya konulan İthalatta Risk Esaslı Denetim Sistemi(GTB-İRİS), "Kamudan İş Dünyasına e-Hizmetler" dalında "eTürkiye" ödülünü aldı.

GTB-İRİS PROJESİ NEDİR?

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından ithalat aşamasında gerçekleştirilen ürün güvenliği denetimle-

rinin risk analizine dayalı olarak elektronik ortamda çağdaş kamu hizmeti anlayışıyla gerçekleştirilmesi amacıyla GTB-İRİS 02 Mayıs 2016 tarihinde uygulamaya konulmuştur.

Söz konusu sistemin tasarlanması, geliştirilmesi ve uygulanması Tüketicinin Korunması ve Piyasa Gözetimi Genel Müdürlüğü Uzman ve Uzman Yardımcıları da içinde bulunduğu özel bir ekip tarafından gerçekleştirilmiştir.

GTB-İRİS sayesinde, ithalat aşamasında gerçekleştirilen ürün güvenliği denetimlerinin risk analizine dayalı olarak elektronik ortamda çağdaş kamu hizmeti anlayışıyla gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır.

Gerçekleştirilecek risk analizlerine göre, ithalata konu ürünlerden riskli olanlar elektronik ortamda GTB-İRİS tarafından belirlenmekte ve denetimler bu ürünler üzerine yoğunlaşmaktadır.

Gerçekleştirilen risk analizleri sonucunda riskli görülen ürünlerin ithalatçılarından, ürünlerin güvenli olduğunu gösteren akredite bir laboratuvarından alınmış test raporlarını ibraz etmeleri istenmekte, bu raporları sunamayan ürünlerin ülkemize girişine izin verilmemektedir.

DERNEK HABERLERİ

KIRTASIYE MALZEMESİ YARDIMINDA

Ağrı'nın Hamur ilçesinde Kılıç İlkokuluna ve Kılıç Ortaokuluna kırtasiye malzemesi yardımında bulunduk.

PROTOKOL İMZALADIK

Doğa Sigorta, Engürü Optik, Ankara Şehir Kulübü, Etimed Hastanesi, Doctor Duo Kliniği, Dr. Sedat Cömert Kliniği ile protokol imzaladık.

8 MART

8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nü kutladık.

YARDIM KAMPANYASI

Gazi Üniversitesi Sosyal Sorumluluk Projeleri Topluluğu'nun Kastamonu Ertürk Yöndem Yatılı Bölge Okulu için başlattığı yardım kampanyasına destek olduk. Okula kurulan kütüphaneye Derneğimizin adı verildi.

10. AKADEMİ KARIYER GÜNLERİ

10. Akademi Kariyer Günleri'nde "Gümrük ve Ticaret Uzmanlığı"nı anlattık.

SOSYAL SORUMLULUK PROJELERİ

Gazi Üniversitesi Sosyal Sorumluluk Projeleri Topluluğu'nun Çocuk Evleri Sitesinde kalan gençlerle gerçekleştirdiği 19 Mayıs etkinliğine destek olduk.

İFTAR YEMEĞİ

7 Haziran 2017 tarihinde Mövenpick Otel'de, Bakanlığımız idarecileri ile Gümrük ve Ticaret Uzman ve Uzman Yardımcılarımızın katılımlarıyla güzel bir iftar organizasyonu gerçekleştirdik.

GÜMRÜK VE TİCARET
“UZMAN GÖRÜŞ”

GÜMRÜĞÜN TARİFESİ VAR!

Gümrük ve Ticaret Uzmanları Sn. A. Ercan İLGÜZ, Sn. Berk YILDIRIM, Sn. Seda YILDIRIM ve Gümrük Muayene Memuru Sn. Cihan Haydar KÜÇÜKFALAY tarafından hazırlanan “Gümrük Tarifesi, Sınıflandırmanın Temel Prensipleri, Uygulama Örnekleri (2017 AS Değişiklikleriyle Birlikte)” adlı 585 sayfalık eser satışa sunulmuştur. Söz konusu kitapta, Tarife Sistemi ve Sınıflandırmanın Esasları detaylıca incelenirken, “Ses ve Görüntü Cihazları, Bilgisayar ve Donanımları, Monitörler, Oyuncaklar ve Spor Ekipmanı, Elektrikli Aydınlatma Gereçlerinin” sınıflandırılması resimli örneklerle açıklanmaktadır. Eser, sektör bazında hazırlanacak sınıflandırma kitaplarının 1.cildini oluşturmaktadır.

Kitap, yükümlülerin ve uygulayıcıların Gümrük Tarifesi ile ilgili yapacakları teorik ve pratik çalışmalarında bir kaynak olması amacı taşımakta olup; geniş kapsamlı bir çalışmanın ilk bölümü olması nedeniyle öncelik, sınıflandırmanın temel prensiplerine, doğru sınıflandırmaya ilişkin ipuçlarına, ulusal ve uluslararası veri tabanlarının kullanımına, sınıflandırılmasında güçlü çeken ve ticaret hacmi yüksek “ses ve görüntü cihazları”, “bilgisayar ve donanımları”, “monitörler”, “elektrikli aydınlatma cihazları”, “oyuncak, oyun ve spor malzemeleri”ne ilişkin derinlemesine bilgi paylaşımına verilmiştir. Kitabın sonunda ise daha önce yapılmamış bir çalışma olan tarife sınıflandırması kararlarına ilişkin tüm resmi mevzuatın pozisyon sırasına göre birleştirilmiş tablosu ve 2012-2017 Armonize Sistem geçiş tablosu yer almaktadır.

MAKALE ÇAĞRISI

GÜMRÜK İŞLEMLERİ

ÖZEL SEKTÖR İŞBİRLİĞİ

VERGİLER

EKONOMİK ANALİZLER

ŞİRKET YÖNETİMİ

ESNAF VE MİKRO İŞLETMELER

YATIRIMLAR

KAPASİTE GELİŞTİRME

Gümrük ve Ticaret Uzmanları Derneği'nin dergisi **GÜMRÜK VE TİCARET** “Uzman Görüş”ün 47. Sayısı (Temmuz-Ağustos-Eylül) için makalelerinizi bekliyoruz.

SON BAŞVURU TARİHİ: 30 Ağustos 2017

AYRINTILI BİLGİ İÇİN www.gtud.org

Emine Bilgehan DAĞKIRAN
Gümrük ve Ticaret Uzmanı

Melek YAĞMUR
Gümrük ve Ticaret Uzmanı

İLETİŞİM

gumrukteteminat@gmail.com
@gumrukteteminat/twitter.com

GÜMRÜKTE TEMİNAT

(Mevzuat ve Uygulama Rehberi)

Teminatlara İlişkin Gümrük Mevzuatında Yer Alan Genel Hükümler

Teminat Kavramı

Teminat Olarak Kabul Edilecek Değerler

Teminat Mektubu • Teminat Mektubunun Hukuki Niteliği • Gümrük İdarelerince Kabul Edilecek • Teminat Mektubunun Özellikleri • Teminat Mektubu Düzenlemeye Yetkili Bankalar

Teminatın Kabulü

Teminat Mektubunun Kabulü • Teminat Mektuplarının Teyidi • Nakit Teminat

Teminatın Sisteme Kaydedilmesi ve Değiştirilmesi

Birden fazla İşleme Konu Teminat Mektuplarının • Kaydedilmesi ve Değiştirilmesi (Toplu/ Götürü Teminat) Tek İşleme Konu Teminat Mektupları • Nakit Teminat

Teminat Miktar

Kısmi ve İndirimli Teminat

Teminatın Çözülmesi

Teminatın Takibi

İş Akışı • EK-11 ve EK-12 Formları

Teminat Aranmayacak Haller

Bilge ve NCTS Programlarında Teminat Kullanımı

BİLGE Programında Teminat Kullanımı • NCTS Programında Teminat Kullanımı

Gümrük Mevzuatında Yer Alan

Teminat Türleri ve Özellikleri

Banka Teminat Mektupları (Banka)

Garanti Mektupları (Gar)

Toplu Teminat

Global Teminat

Götürü Teminat

Onaylanmış Kişi Statüsüne veya Yetkilendirilmiş Yükümlü

Sertifikasına Sahip Olan Yükümlüler Tarafından Kullanılan Götürü

Teminat (GTR1, GTR10, GTR2, GTR20) • Götürü Teminat Miktarı

• Onaylanmış Kişi ve Yetkilendirilmiş Yükümlü Statü Belgesi

Sahiplerince • Verilecek Götürü Teminat Türleri • Götürü Teminat

Kullanılabilecek Durumlar • Götürü Teminat İçin Teminat Mektubu

Kabulü • Götürü Teminat Yetkisinin Güncellenmesi ve Değiştirilmesi

• Götürü Teminat Yetkisinin Askıya Alınması veya Geri Alınması •

Antrepo İşleticileri Tarafından Kullanılan Götürü Teminat (GTRANT) •

Gümrük Dışı Satış Mağazaları Teminatı (GDS)

Götürü Teminatların Sisteme Kaydedilmesi ve Takibi

Kapsamlı Teminat

Kapsamlı Teminatta Teminat İdaresi • Kapsamlı Teminatta Kefil • Kapsamlı Teminat Yetkisinin Verilme Koşulları • Kapsamlı Teminatta Referans Tutar ve Bu Tutarın Belirlenmesi • Kapsamlı Teminatın Referans Tutarının Gözden Geçirilmesi • İndirimli Kapsamlı Teminat ve Teminattan Vazgeçme • Teminat İndirimi İçin Aranılan Kriterler • Kapsamlı Teminat Yetkisinin Feshi ve İptali • Kapsamlı Teminatın Sistem Üzerinde Takibi • Kapsamlı Teminat Kullanımı İçin EORI Uygulaması • Kapsamlı Teminat İle Toplu Teminatın Karşılaştırılması

Bireysel Teminat

Bireysel Teminatta Teminat İdaresi • Bireysel Teminat Verme Şekilleri • Nakit Şeklinde Bireysel Teminat • Kefilin Verdiği Bireysel Teminat • Fişli Bireysel Teminat • Bireysel Teminatların Feshi veya İptali • Kapsamlı ve Bireysel Teminatların Karşılaştırılması

TIR Karnesi

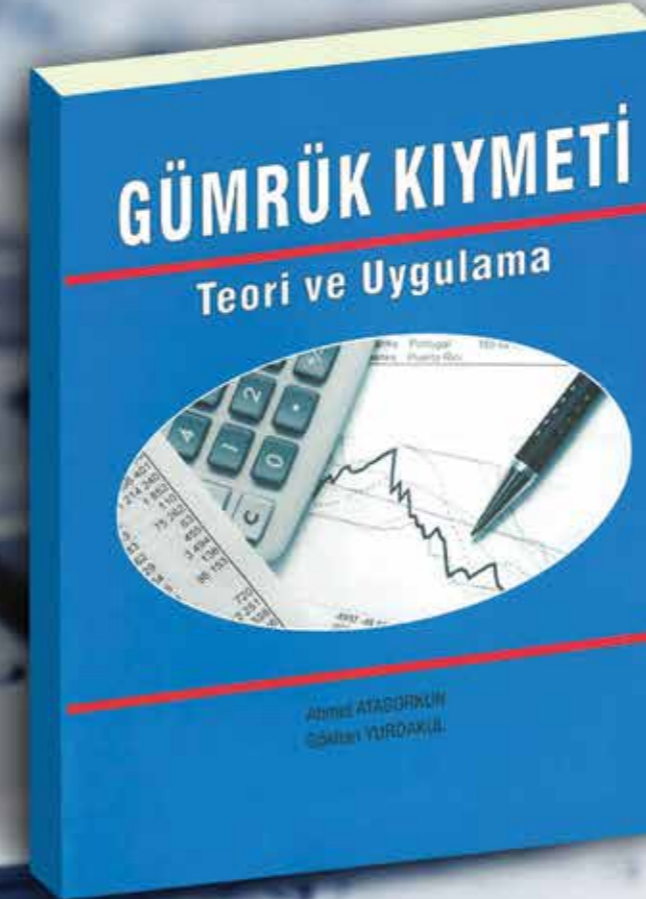
ATA Karnesi

ATA Karnesi İle Gerçekleştirilecek İşlemler

Teminat Türlerine İlişkin Genel Karşılaştırma

EŞYANIN GÜMRÜK KIYMETİ NASIL TESPİT EDİLİR?

▫ Gümrük kıymeti hakkında merak ettiğiniz şeyleri

▫ Ulusal ve uluslararası düzenlemeler göz önünde bulundurularak

▫ Alanında uzman isimlerce hazırlanmış

Bu kitapta bulabilirsiniz!

**AHMET
ATASORKUN**

**GÖKHAN
YURDAKUL**

Siparişleriniz için:
dernek@gtud.org

Gümrük Müşavir Yardımcıları ve Stajyerleri Derneği

Şirinevler Mahallesi İncesu Sokak No:6

Bahçelievler / İSTANBUL

Tel: 0212 696 12 00 (Pbx)

Fax: 0212 697 21 60 / 697 21 70

info@gmyd.org

www.gmyd.org

SDL

YETKİLENDİRİLMİŞ
GÜMRÜK MÜŞAVİRLİĞİ A.Ş.

+90 (216) 577 73 25

www.sdlygm.com.tr

info@sdlygm.com.tr

Burhaniye Mah. Vasıf Bey Sk.
No:2 Üsküdar/İstanbul

Söz Veririz !!!

Çözüm Ortağınız Olarak Güvenilirlik ve Saygınlık
Temel İlkeleri Doğrultusunda Her Zaman,

- Sürdürülebilir, Hesap Verebilir, Şeffaf, Etik ve Komiteler Tarafından Yönetilen Şirket Kültürümüzle Dürüst Bir Sorumluluk Anlayışına Sahip Olacağımıza,
- Mesleki Yeterlilikleri En Üst Düzeydeki Ekibimizle Teknolojinin Tüm İmkanlarını Kullanarak Hizmet Vereceğimize,
- Müşterilerimizin Haklarını Koruyucu Tedbirler Oluşturacağımıza,
- Yasalara Uyarak Adil Rekabet Edeceğimize
Söz Veriyoruz.

İtibar Sağlamak, Güvenilir Olmak ve Tercih Edilmenin
En Önemli Unsurlarından Birinin
“**Mutlak Müşteri Memnuniyeti**”
Olduğunu Biliyoruz.

ÜNSPED GÜMRÜK MÜŞAVİRLİĞİ

Çalışanları

www.ugm.com.tr

Size Söz Veririz...